

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Α'
15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1904

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΕΠΙ - ΜΠΟΤΤΙΤΣΕΛΛΙ*

Ευρισκόμεθα εις τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα.

Ἡ Ἰταλία μετὰ τὴν ἀφθονον ροήν τοῦ αἵματος, μετὰ τὰς μεγάλας πληγὰς τῶν ἐμφυλίων πολέμων, τὰς μεγάλας ἀνθήσεις τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐπιδιχάσεων, μετὰ τὰς μάχας καὶ τοὺς ἡρωϊσμούς, οἱ ὅποιοι τὴν κατέστησαν ἀληθῆ τραγικὴν γῆν, ἀφοῦ ἐμιμήθη τὴν Σπάρτην καὶ τὴν Ρώμην καὶ ἔδειξε μεγάλους πολίτας ὡς τὸν Φαρινάτα, ἢ τὸν Δάντην, ἀφοῦ ἔζησε ζωὴν μυστικισμοῦ καὶ πατριωτισμοῦ, ἐσταμάτησε μίαν στιγμὴν ὡς διὰ τὴν ἀναπαυθῆ.

Ὅπως μετὰ τοὺς μηδικούς πολέμους ἡ Ἑλλάς, τοιουτοτρόπως μετὰ τὴν πάροδον τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἡ Ἰταλία συγκεντρῶται, ἥσυχάζει. Ζήσασα τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνδρείας θέλει πλέον τὴν ζῆσιν τὴν ἐποχὴν τοῦ πνεύματος.

Καὶ ἐπαναλαμβάνεται τὸ θαῦμα τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ Φλωρεντία καὶ ἡ Ρώμη εὐρίσκονται εἰς τὸ κορυφωμα ἀκμῆς, εὐημερίας, πλούτου καὶ πνεύματος, εἰς τὴν ὀρίμανσιν ἐκείνην τὴν θαυμασίαν καὶ τὴν μοναδικὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν φωτίζει ἀκόμη ὁ ἥλιος τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δόξης καὶ προσιωνίζεται μολαταῦτα ὅλον τὸ μελαγχολικὸν λυκόφωσ τῆς ἐπικειμένης κἀρακμῆς.

Καὶ ὅπως πάντοτε, κατὰ τὰς μεταβατικὰς καὶ θαυμασίας αὐτὰς στιγμὰς αἱ τέχναι ἀνθούσιν, τὸ πνεῦμα λαμβάνει τὰ σιηπτρα, ἡ καλαισθησία θριαμβεύει.

Τὸ χρῆμα, πρῶτος παράγων πάσης ἀκμῆς

* Ἀνεγνώσθη εἰς τὰ Γραφεῖα τῶν «Παναθηναίων» τὴν 29 Φεβρουαρίου 1904.

καὶ πάσης καλλιτεχνικῆς ἀναγεννήσεως ὑπάρχει ἀφθονον. Οἱ πολεμισταὶ ἐπιστρέφουν γεμάτοι δόξαν καὶ λάφυρα, ὅπως ἀπολαύσουν πλέον τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης. Ὁ χρυσὸς τοῦ Ἀλφόνσου τῆς Ἀραγωνίας, ὁ χρυσὸς τοῦ Νικολάου Ε' καὶ τοῦ Σίξτου Δ', ὁ ἀμέτρος χρυσὸς τῶν Μεδίκων τῶν ἀρχόντων τῆς Φλωρεντίας σκορπίζεται πλέον εἰς ἔργα τέχνης. Αἱ δεκαεὶς τράπεζαι, τὰς ὁποίας ὁ Κόσμος καὶ ὁ Λαυρέντιος ἔχουν ἰδρῦσει εἰς ἀπασιν τὴν Εὐρώπην, συσσωρεύουν δημοφροῦς οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς φλωρεντινοὺς αὐτοὺς ἀρχοντας ἀπαράλλακτα ὅπως ὁ χρυσὸς τῆς Δήλου ἐχρησιμοποιοῦται ἀπὸ τὸν Περικλῆ.

Μέσα εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὰν αὐτὴν τῆς εἰρήνης καὶ τοῦ πλούτου αἱ τέχναι ἀρχίζουσιν ἤδη νὰ τανύουσιν τὰς πτέρυγας. Καὶ ὅπως ἀνορθοῦν αἱ πτέρυγες αὐταὶ τελείως, ἔρχεται εἰς βοήθειαν ἡ ἀνάστασις τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Διότι ἡ ἀναγέννησις δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ θαυμασία ἀναβλάστησις τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ καὶ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, ἡ ἀνάστασις τῶν ἀρχαίων θεῶν καὶ τῶν ἀρχαίων ἰδανικῶν, ἡ συνέχισις τῆς παραδόσεως τοῦ πολιτισμοῦ τὴν ὁποῖαν ἡ ἀνθρωπότης εἶχε ἀπολέσῃ κατὰ τὰ μακρὰ ἔτη τοῦ μεσαιῶνος.

Ἐν μέσῳ τῆς Ἰταλίας αὐτῆς ἡ ὁποία ἥσυχάζει, πλουτίζει καὶ συγκεντρῶται προσπαθοῦσα νὰ λάβῃ γνώσιν ἑαυτῆς, ἡ ἑλληνικὴ σοφία, ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, ἡ ἑλληνικὴ τέχνη ἀναλάμπει αἴφνης καὶ θαμβώνει τοὺς ὅλους ὡς ἓνα θαῦμα. Οἱ Ἰταλοὶ αὐτοὶ, οἱ φύσει λεπτοὶ τὸ σῶμα, εὐρίσκονται αἴφνης πρὸ τῶν

ΒΛΑΝΤΙΝΑ ΤΟΥ ΒΑΡΟΣ - ΤΙΠΟ ΜΠΟΤΤΙΤΣΕΛΛΙ

ἀνακαλυπτομένων παύρων τῶν Πλατωνικῶν Διαλόγων καὶ πρὸ τῶν ἐκθαπτομένων τεμαχίων τῶν φειδιακῶν καὶ πραξιτελείων μαρμαρῶν. Ἐνας πέπλος πίπτει τότε ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ὄλων, οἱ ἄνθρωποι τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος χαίρονται ὡς ἐπανευρίσκοντες πάλιν τὴν πάτριον γῆν. Εἰς τὴν Φλωρεντίαν πλέον ὅπως εἰς τὴν Ρώμην, ὅπως εἰς τὴν Νεάπολιν, ὅπως εἰς τὸ Οὐρβίνον, ἡ ἀγάπη τῆς ἀρχαιότητος, ἡ μίμησις τῆς ἀρχαιότητος θριαμβεύει. Ἡ ἄλλοις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπερχομένη στέλλει ἕνα σῶμα σοφῶν προσφύγων εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ οἱ ἑλληνικοὶ θησαυροὶ διὰ τοῦ Βησσαρίωνος, τοῦ Λάσκαρη, τοῦ Γεωργίου τοῦ Τραπεζουντίου, τοῦ Πλήθωνος, τοῦ Γάβα, τοῦ Χαλκοκονδύλη, τοῦ Ἀργυροπούλου, ἐξαπλοῦνται παντοῦ. Ὅλοι συνάξουν ἑλληνικὰ χειρόγραφα, ἑλληνικὰ μάρμαρα, οἱ δὲ ἑλληνισταὶ ἐγκαθίστανται εἰς τὰς ἀλλὰς, γίνονται ὑπουργοὶ ὅπως συνέβη εἰς τὸ Μιλάνον καὶ τὴν Νεάπολιν. Ἡ γνῶσις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης θεωρεῖται ὡς ἀπαραίτητον στόλισμα ἑνὸς τελείου ἱερέως καὶ ὑπάρχουν γυναῖκες αἱ ὁποῖαι ὁμιλοῦν περὶ τοῦ Πλάτωνος εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν διαλόγων του.

Ἡ ἀγάπη τῆς ἀρχαιότητος φθάνει μέχρι μανίας καὶ μέχρις εἰδωλολατρισμοῦ. Ὁ Κόσμος τῶν Μεδίκων παρακαλεῖ τὸν Μάρσιον Φιτσίον διασημὸν ἑλληνιστὴν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Φλωρεντίαν. «Ἐλθέ, τοῦ γράφει, καὶ φέρε μαζί σου καὶ τὸ ἀθάνατον βιβλίον τοῦ Πλάτωνος περὶ ἀκροῦ ἀγαθοῦ. Τίποτε δὲν μὲ ἀπασχολεῖ περισσότερο. Ἐλθέ καὶ μὴ λησμονήσῃς τὴν λύραν τοῦ Ὀρφέως». Ὁ υἱὸς τοῦ Λαυρέντιος ἰδρῦει πλατωνικὴν ἀκαδημίαν, ἀνασυσταίνει τὰ ἀθηναϊκὰ συμπόσια, ἐνῶ δὲ φίλος τοῦ Λανδίνος συγγράφει διαλόγους κατὰ μίμησιν τῶν σοκρατικῶν. Ἀντὶ ὁμήρων ἢ λύτρων ὁ Ἀλφόνσος τῆς Ἀραγωνίας ζητεῖ ἀπὸ τὴν Φλωρεντίαν ἐν χειρόγραφοι τοῦ Τίτου Λιβίου. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἄξεστοι στρατιῶται θέλουν νὰ στολίσουν τὸν οἶκον των διὰ χειρογράφων καὶ ἔχουν μίαν παραγγελίαν τοῦ Σφόρτσα ἐκ Μιλάνου, ὅπου ζητεῖ μαζί με τοὺς ἀδάμαντας καὶ τὰ ὀφθαλμολογία του νὰ τοῦ στείλουν καὶ ἕνα ἑλληνικὸν χειρόγραφον. Τὸ μυθιστόρημα τῆς μόδας, ἡ ὁμιλία τῶν αἰθουσῶν, τὸ θέμα διὰ τὸ ὁποῖον συγκινοῦνται αἱ ἄβραι κυρίαί, ἡ Σιμονέτα ἡ ἐρωμένη τοῦ Ἰουλιανοῦ τῶν Μεδίκων, ἡ μόννα Κριβέλλη ἡ καλὴ φίλη τοῦ δουκὸς τοῦ Μιλάνου, ἡ Ἐλεωνόρα τῆς Ἐσθης, ἡ

Λουκρητία Βοργία, ἡ ἡρεμὸς πλατωνικὴ ἐρωμένη τοῦ Βέμβου ἡ τόσον κακολογηθεῖσα ἀπὸ τοὺς ἐπιτολαίους ἱστορικούς, ἡ Βικτωρία Κολόνα ἡ ὑπέροχος ἰδανικὴ ἐρωμένη τοῦ Μιχαήλ Ἀγγέλου καὶ ἡ Μόννα Λίζα Ἰωσῆ, ἡ μυστηριώδης φίλη τοῦ Λεονάρδου, καὶ ἡ Βεατρίκη τῆς Ἐσθης ἡ φιλήδονος ἐρωμένη τοῦ ἐπικουρείου Ραφαήλου, εἶνε ὁ Πλάτων, ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Τίτος Λίβιος.

Οἱ ἄνθρωποι προσλαμβάνουν ὀνόματα ἀρχαία, οἱ Κάστορες διαγκωνίζονται εἰς τοὺς δρόμους με τοὺς Πολυδεύκας, οἱ Πρίαμοι με τοὺς Ἡρακλεῖς καὶ τοὺς Καίσαρας. Ὑπάρχουν καλλιτέχναι οἱ ὁποῖοι μᾶς ξυμειναι με τὰ ἀρχαία ψευδῶνυμα, τοῦ Τίτου Λιβίου ἐκ Φερράρας, τοῦ Ἀγγίσου ἐκ Βονωνίας, τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Οὐάρανος. Καταντᾷ ὄχι πλέον θαυμασμοὶ ἀλλὰ λατρεία μυστικιστικὴ πρὸς τὴν ἀρχαιότητα. Ὁ Ἀλφόνσος τῆς Νεαπόλεως θεωρεῖ ὡς μέγα δῶρον νὰ λάβῃ ἐκ Παδούης ἕνα βραχιόνα τοῦ Τίτου Λιβίου τὸν ὁποῖον λατρεύει ὡς ἅγιον λειψάνον. Ὁ Πομπόνιος Λέτος ζητεῖ ὡς χάριν εἰς τὴν διαθήκην του νὰ ταφῇ μέσα εἰς ἕνα ἀρχαῖον σαρκοφάγον. Ὁ μέλλων πάπας Αἰνίας Σύλβιος Πικολομίνι ὁμιλεῖ περὶ τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Θεοῦ «οἱ ὁποῖοι θὰ πίνουν τὸ νέκταρ τοῦ Ὀλύμπου». Ὁ Βησσαρίων, μολονότι καρδινάλιος, εἰδωλολατρικῶτα μακαρίζει τὸν Πλήθωνα ὅστις ἀπέθανε καὶ θὰ δύναται «μετὰ πνευμάτων δικαίων νὰ χορεύῃ εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν μυστικὸν χορὸν τοῦ Βάχου».

Ἡ λατρεία πρὸς τὴν ἀρχαίαν τέχνην δὲν εἶνε μικρότερα. Εἶνε γνωστὸν ὅτι γέρων ὁ Μιχαήλ Ἀγγελος μετέβαινε καὶ ἔβλεπε εἰς τὴν Via larga μέσα εἰς τὸ μουσεῖον τῶν Μεδίκων τοὺς ἀρχαίους κορμούς τῶν μαρμαρῶν. Ὁ Πομπόνιος ἔκλαιε ὡς παιδίον διὰν ἀνεκάλυπτοντο εἰς τὸ ρωμαϊκὸν ἔδαφος ἑλληνικὰ ἀγάλματα ὁ Γιβέρτι ἔγραψε ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ δὲν ἀρκοῦν διὰ νὰ ἀντιληφθῇ κανεὶς τὴν καλλονὴν τῶν ἀρχαίων ἀριστουργημάτων καὶ ὅτι «εἶνε ἀπαραίτητος ἡ χεὶρ διὰ νὰ αἰσθανθῇ θεωπεύουσα τὸ ἀνεκλάλητον τῆς ἀρμονίας τῶν μελῶν των». Ἡ εἰδωλολατρία εἶνε τελεία. Ἐνας ἀποθνήσκων φλωρεντίνος, ὁ Νάνη Γκρόσσο, ἀρνεῖται νὰ παραδῆθῃ ἕνα κακότεχνον ἐσταυρωμένον τὸν ὁποῖον κατὰ τὰς τελευταίας του στιγμὰς ὁ ἱερεὺς τοῦ παροῦσάζει, καὶ ζητεῖ ἕνα σταυρὸν τοῦ Δονατέλλο προτιμῶν καθὼς ἔλεγε νὰ ἀποθάνῃ κολασμένος παρὰ νὰ μὴ ἔχη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ἕνα σῶμα ἐργασμέ-

νον κατὰ τοὺς ἀθανάτους νόμους τῆς ἑλληνικῆς γλυπτικῆς.

Ἀλλὰ παρὰ τὸ πνεῦμα αὐτὸ τῆς εἰδωλολατρίας καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτῆς τῆς ἀρχαίας φυσιολατρίας ὑπάρχει καὶ παλαίαι καὶ ἀντιδρᾶ ἀκόμη τὸ πνεῦμα τοῦ μεσαιῶνος, τὰ ἀσκητικὰ ἰδανικὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, τὸ μυστικιστικὸν καὶ ἀφελὲς πνεῦμα τοῦ γοτθισμοῦ. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι σταυροκοποῦνται καὶ σκανδαλίζονται πρὸ τῶν μαρμαρινῶν θεαινῶν αἱ ὁποῖαι ἐκθάπτονται τοῦ ἔδαφους καὶ αἱ ὁποῖαι τόσον ὁμοιάζουν με πειρασμοὺς τοῦ Σατανᾶ με τὰς μορφὰς τῆς ἡδονῆς αἱ ὁποῖαι ἐσκανδαλίζαν τοὺς ἁγίους εἰς τὰς σκῆτας των. Ὁ Γιβέρτης μᾶς διηγείται ὅτι μίαν νύκτα οἱ κάτοικοι ἑνὸς χωρίου τῆς Ἰταλίας ἐπιδοβόλησαν βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ἕνα ὄρατον ἄγαλμα, ἀριστούργημα τέχνης, τὸ ὁποῖον μόλις εἶχε ἐκταφῆ. Ἐξ ἄλλου κατ' αὐτὸν τὸν δεκάτον πέμπτον αἰῶνα ὁ Σαβοναρόλας κεραινώνει τὸν εἰδωλολατρισμὸν, θεωρεῖ τὰ νέα αὐτὰ δαιμόνια τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὡς πρόξενα τῆς καταστροφῆς τῆς Φλωρεντίας καὶ βοηθούμενος ἀπὸ τὸν ὄχλον τὸν ὁποῖον οὖρει ἔρμαιον τῶν ὑπερασθητικῶν τῶν θελήσεων, καίει εἰς μεγάλην βάνδαλον πυρκαϊᾶν ὅλα τὰ χειρόγραφα καὶ τὰς εἰκόνας καὶ τὰ καλλιτεχνήματα τὰ ὁποῖα εὐρίσκει εἰς τὴν Φλωρεντίαν.

Ὑπάρχουν λοιπὸν δύο ρεύματα ἀντίθετα. Ἐνα ρεῦμα εἰδωλολατρισμοῦ, ἀφηνειζομένης φυσιολατρίας, θριαμβοῦ τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ζωῆς, καὶ ἕνα ρεῦμα μυστικισμοῦ, ἀσκητισμοῦ, χριστιανικῆς ἀντιλήψεως τοῦ κόσμου ὡς κοιλάδος στεναγμῶν ὡς προπαυσασκηνῆς πρὸς μίαν παγκόσμιον μακαριότητα.

Ἡ ζωγραφικὴ, ἡ ὁποία ἀνθεῖ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἶνε φυσικὸν ὅτι τὰ δύο αὐτὰ ρεύματα ἀκολουθεῖ. Καὶ ἔχομεν κατὰ τὸν δεκάτον πέμπτον αἰῶνα τοὺς ζωγράφους τῆς σχολῆς τῆς Οὐμβρίας, τοὺς ζωγράφους τοὺς ἀκολουθοῦντας τὴν παράδοσιν τῶν Βυζαντινῶν, τοὺς ζῶντας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς μοναστήρια, τοὺς βαπτίζοντας τοὺς χρωστήρας εἰς ἐκστάσεις καὶ ζωγραφίζοντας ἐν προσευχῇ, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀτενίζοντας τὴν γῆν, τοὺς ἀντιγράφοντας τὴν φύσιν, τοὺς μιμουμένους τὰ ἔργα τῆς ἀρχαιότητος. Ἐγκαταλείποντες πλέον τὸν οὐρανὸν οἱ νεωτερισταὶ αὐτοὶ ζωγράφοι μεταφέρουν εἰς τὰς εἰκόνας τῶν μίαν γωνίαν φλωρεντινῆς ὁδοῦ, ἕνα τεμάχιον πραγματικό-

τητος καὶ ζωῆς, καὶ οὐτε τὴν ἀσχημίαν τῆς φύσεως δὲν ἀποκρύπτουν, οὐτε καμμίαν τῆς λεπτομέρειαν δὲν παραλείπουν καὶ μᾶς τὴν ἀποδίδουν πιστὴν ὅποιαν τὴν συγκρατεῖ καὶ ἡ φωτογραφικὴ πλάξ.

Τὰ δύο αὐτὰ ἰδανικὰ τῆς ζωγραφικῆς καὶ τῆς ζωῆς ἄλλως τε τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος μᾶς τὰ ἐκπροσωποῦν δύο κορυφαῖοι ζωγράφοι ἀνήκοντες εἰς τὴν γενεάν τὴν πρόδρομον τοῦ Μποττιτσέλλι. Οἱ ζωγράφοι αὗτοι εἶνε ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ Φρά Ἀγγελικός ἐκ Φιέζολε, ὁ γλυκὺς αὐτὸς ποιητὴς τῆς χριστιανικῆς ἐποποιίας, καὶ ὁ Μαζάτσιο ὁ μέγας αὐτὸς ἀντιγραφὸς τῆς πραγματικότητος.

Ἄς σταματήσωμεν ἐπὶ ὀλίγας στιγμὰς εἰς τὰς δύο αὐτὰς ἐπιβαλλούσας καὶ χαρακτηριστικὰς καὶ ὄλως διαφόρους καὶ ὄλως ἀντιθέτους φυσιογνωμίας τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος.

Μοναχὸς νηστεύων πρὶν λάβῃ εἰς χεῖρας τοὺς χρωστήρας του, κλαίων πύρινα δάκρυα ὅπως ὁ Θεὸς τοῦ χορηγήσῃ τὴν ἐμπνευσιν, ζητῶν τὴν ἀδειαν τοῦ ἡγουμένου του πρὶν ζωγραφίσῃ καὶ τὴν εὐλογίαν τῶν καλογηθῶν, ὁ Φρά Ἀγγελικός ἀφελὲς καὶ ἄθῶος τὴν ψυχὴν εἶνε ἡ προσωποποίησις τοῦ χριστιανικοῦ ἰδανικοῦ.

Ὅτι ἀνεیرهθῆ ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἡ τρυφερὰ ἀφελὲς καὶ φλογερὰ ψυχὴ τοῦ μεσαιῶνος, ὅτι οἱ εὐσεβεῖς καὶ ἀνόνημοι ζωγράφοι τῆς Βιέννης καὶ τῆς Οὐμβρίας προσεπάθησαν νὰ ἀποδώσουν, ὅλα τὰ ὄραματα τῶν παρθένων αἱ ὁποῖαι πίπτουν εἰς ἔκστασιν καὶ ὄλας τὰς γλυκύτητας τοῦ οὐρανοῦ, ὄλας τὰς μακαριότητας τῆς ἐνατενίσεως, ὄλα τὰ δῖνερα τῶν ἀγγέλων ὁ Φρά Ἀγγελικός τὰ συνεκεφαλαίωσε, τὰ ἐτελειοποίησε, τὰ ἐπροσωποποίησε, τὰ συνέθεσε εἰς ποιήματα αἰώνια, εἰς εἰκόνας αἱ ὁποῖαι φαίνονται ἀληθῶς ὡς τεμάχια πλανηθέντα μιᾶς θείας πινακοθήκης. Μία ἐνσάρκωσις προσευχῶν καὶ μία προσωποποίησις ὕμνων εἶνε αἱ εἰκόνας του. Ὅπως βραδύτερον ὁ Μιχαήλ Ἀγγελος ἐξήρηθη ἐκείθεν τῆς ἀνθρωπίνης πλάσεως, ἔκαμε μίαν δημιουργίαν σαρκὸς πλουσιωτέρας, νευρωδεστέρας καὶ ὠραιότερας ἀπὸ ἐκείνην τοῦ Θεοῦ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Φρά Ἀγγελικός ἀκολουθῶν διάφορα ἰδανικὰ ἔπλασε μίαν δημιουργίαν ὄντων ψυχικῶν, ὄντων ἀθλῶν, μίαν ἀνθησιν ἀγγέλων καὶ παρθένων καὶ ἁγίων οἱ ὁποῖοι ζοῦν ψυχικὴν ζωὴν μέσα εἰς τὰς κυανὰς κοιλάδας τοῦ οὐρανοῦ. Αἱ Παρθένοι του, οἱ Χριστοὶ του, οἱ

Ἅγιοι του εἶνε ἀπελευθερωμένοι ἀπὸ πᾶσαν γήνην ματαιότητα, ἐξυφασμένοι ἀπὸ αἰθέρα ψυχῆς καὶ ἔχουν, νομίζει κανεὶς, κάτωθεν ἀπὸ τὰ κυανὰ καὶ χρυσὰ τῶν ἐνδύματα ἄλλας κρίνων καὶ στελέχη ἰων ἀντὶ σωματίων. Ἡ ἀτμοσφαῖρα εἰς τὴν ὁποίαν ζοῦν εἶνε οὐρανια καὶ νομίζει κανεὶς ὅτι ἂν τοὺς ἀποσπᾶσθαι ἐκεῖθεν θὰ ἔξαφανισθοῦν ὡς σκιά, θὰ διαλυθοῦν ὡς πομφόλυγες, θὰ καταρρεύσουν εἰς παιπάλην. Καμμία ἐκ τῶν μορφῶν τοῦ Φρά Ἀγγελικοῦ δὲν ἐγνώρισε τὴν κακίαν, καμμία δὲν ἤγνευσε τὸ εἰδεχθῆς τοῦ κόσμου. Ὅλας ζοῦν εἰς οὐρανίαν μακαριότητα μὲ ἐκφράσεις παρθένων, μὲ μίαν σταγόνα γάλακτος ἀθωότητος ἀναβλύζουσιν εἰς τὰ χεῖλη. Τὰ χρώματα τοῦ ζωγράφου δὲν εἶνε ὀλιγώτερον ὑπερηγῆνα ἀπὸ τὰς μορφάς. Αἱ ὀπτασίαι του λούονται εἰς διαφάνειαν ἀέρος κυανοῦ, περιβάλλονται χρυσὴν αἴγλην ἀποθεώσεως, λάμπουν ἀπὸ τὴν ἀτλήθηδονα χρωμάτων τὴν ὁποίαν μόνον τὰ ἄνθη ἐνδύνονται εἰς τὴν φύσιν, τὴν στήληδονα τὴν ὁποίαν παρομοιάζει ἡ Γραφή μὲ τὸν Σολομῶντα ἐν ὄλῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ. Καμμία σκιά δὲν ἀμαυρᾶνει, δὲν ταράσσει τὰ πρόσωπα τῶν κανένα χρῶμα σκοτεινόν. Κυαναὶ, πορφυραὶ καὶ χρυσαὶ αἱ εἰκόνες του εἶνε ζωηραὶ καὶ ἀναλλοίωτοι σήμερον μετὰ πεντακοσίων ἐτῶν πάροδον ὡς ἂν ὄχι μὲ κρόκον ὄου καὶ μὲ χρώματα ἀλλὰ μὲ φῶς καὶ μὲ δρόσον νὰ τὰς εἶχε ζωγραφίσει ὁ μοναχός.

Καὶ παρὰ τὸν Φρά Ἀγγελικὸν τὸν ἐνσαρκόνοντα τὴν ἔσκειαν τοῦ μεσαιῶνος, ὁ Μαζάτιο ἀντιπροσωπεύει τὸ νέον πνεῦμα τῆς φυσιολογίας καὶ τοῦ πραγματισμοῦ. Πρόδρομος τῆς τέχνης τοῦ Σινιορέλι καὶ τοῦ Γιρλανδάνιο καὶ τοῦ Ραφαήλου ὁ Μαζάτιο, ζήσας ἐν ἀθλιότητι, παρεγνωρισμένος, ἐρημος καὶ ἀποθανὼν εἰς ἡλικίαν ἐικοσιεξ ἡλικίας ἐτῶν, εἶχε ὡς θεῶν του καὶ ὡς ἐμπνεύστριαν τὴν φύσιν. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἤθελε αὐτὸς νὰ ζωγραφίσῃ ἦτο ὄχι ὁ οὐρανὸς ἀλλὰ ἡ πραγματικότης. Ἐκ τῶν πρώτων ἐσπούδασε γυμνὰ σώματα, ἐμελέτησε τοὺς μῦς, ἐσκέπηε τὰς δυσκολίας τῆς προοπτικῆς ἐννοῶν, καθὼς μᾶς λέγει καὶ ὁ Βαζάρι, ὅτι ἡ ζωγραφικὴ δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ἀναπαράστασις τῶν φυσικῶν πραγμάτων διὰ τοῦ σχεδίου καὶ τῶν χρωμάτων. Εἰς τὰς εἰκόνας τοῦ παρεκλήσιου Βραγκάτι ὅπου ὑπάρχει ὀλόκληρον τὸ ἔργον του, βλέπομεν τῶντι ὄλας τὰς μορφάς τῆς συγχρόνου τοῦ Φλωρεντίας καὶ ἀνακαλύπτομεν πρόσωπα γνώριμα καὶ ὄλας διόλου πεζὰ καὶ

ἀναγνωρίζομεν τοὺς φίλους του, τὸν Βάρτολο δ' Ἀγγιολέλλι, καὶ τὸν Γρανάτσι, καὶ τὸν Σαδερῖνι, καὶ τὸν Πουλάτσι.

Αὐτοὶ εἶνε οἱ δύο διδάσκαλοι τῶν ἀντιθέτων ἰδανικῶν τῆς ζωγραφικῆς τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος. Καὶ οἱ δύο ἀκολουθοῦν μίαν ὁδὸν λογαίην. Πόσον ἰδανικὴ θὰ ἦτο ὁμοῦς ἡ συνένωσις τῶν, ἢ ἐναρμονίσις τῶν, ὁ γάμος τῶν δύο αὐτῶν πρὸς δημιουργίαν μιᾶς ἰσορροπημένης, θείας καὶ ποιητικῆς τὴν ἐμπνευσιν, ἀλλὰ πραγματικῆς ἔξ ἄλλου καὶ ἀληθοῦς τὴν ἐκτέλεσιν ζωγραφικῆς.

Καὶ τὸν γάμον αὐτόν, τῆς μεσαιωνικῆς γλυκύτητος καὶ ἐμπνεύσεως, τῆς ἀρχαίας φυσικότητος καὶ ἀληθείας, τοῦ γάμου οὐρανοῦ καὶ γῆς, τὸν ἐπιτελοῦν οἱ προοραφαῖται καὶ ἔξ αὐτῶν τελειότερον ὁ ζωγράφος μας ὁ Σάνδρος Φιλίπεπι ἢ Μποττιτσέλλι.

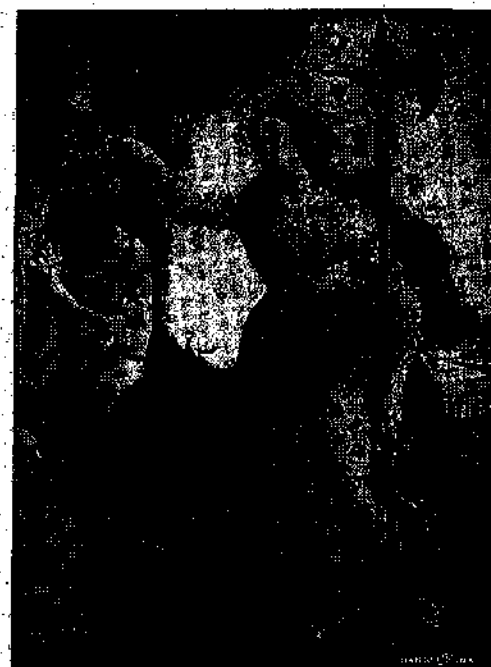
Περισσότερον τῶντι παρὰ εἰς κάθε ζωγράφου τῆς Ἀναγεννήσεως εἰς τὸν Μποττιτσέλλι φαίνεται ὡς νὰ συνενδύνονται καὶ νὰ δίδουν ἐν μέσῳ κύματος ποιήσεως ἐν ἀδελφικῶν φίλημα τὰ δύο αὐτὰ μεγάλα ἰδεώδη τῆς ἐποχῆς, τὸ εἰδωλολατρικὸν καὶ τὸ χριστιανικόν. Φίλος τοῦ Λεονάρδου δὲ Βίντσι ὅστις εἰς μίαν ἐπιστολήν του τὸν ὀνομάζει «ὁ Μποττιτσέλλι μας», φίλος τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου, ὁ ζωγράφος μας εἶνε φύσις παιδρᾶ, κοσμικὴ ἀλλὰ καὶ συγκεντρωμένη ἔξ ἄλλου, καὶ νευρικὴ καὶ εἰσίσθητος Ὅπως συνενώνει δύο ἀντίθετα ρεύματα εἰς τὴν ζωγραφικὴν του, τοιαυτοτρόπως συνενώνει καὶ δύο ἀντιθέτους φύσεις ὁ Μποττιτσέλλι. Τὸν γνωρίζομεν ἀφ' ἑνὸς παιδρῶν. Υἱὸς ἑνὸς ὑποδηματοποιῦ ἐμαθήτευσε ὑπὸ τὸν ἀδιόρθωτον αὐτὸν καλόγηρον καὶ γλυκὺν ζωγράφον τὸν Λίππι, ὅστις ὄλην τὴν τὴν ζωὴν ἀπήγαγε κολογραφίας, ἐδραπέτευε ἐκ τοῦ παραθύρου τοῦ μοναστηρίου του διὰ νὰ μεταβαίη εἰς ἐρωτικὰς συνεντεύξεις, ἐγκατέλειπε τὰς ἐρωμένας του, ἐσπατάλα τὰ χρήματά του καὶ ἐφέρετο ἐν γένει ὡς πρόσωπον τοῦ Ραμπελαί. Εἰς τοιοῦτον διδάσκαλον ὁ Μποττιτσέλλι ἔμαθε νὰ εἶνε ἀστείος, εὐτάπελος, γελαστός καὶ δὲν θὰ ἐτελειώναμεν ποτὲ ἂν ἤθελामεν νὰ διηγηθῶμεν τὰς φάρας του τὰς ὁποίας ὁ Βαζάρις εἰς τὸ σῆμα αὐτὰ ἀνέκδοτα, ἀλλὰ τὸ παρώνυμόν του Μποττιτσέλλι τὸ ὅποιον θὰ εἶπῃ «μικρὸ βαρελάκι» καὶ τοῦ ὁποίου δὲν γνωρίζομεν τὴν ἀληθῆ προέλευσιν, δὲν πρέπει νὰ μᾶς κάμνη νὰ νομίζομεν ὅτι ἦτο ταπεινὸς τὴν φύσιν ἢ ἀναίσθητος. Ἦτο υἱὸς ὑποδημα-

τοποιὸς ἀλλὰ καὶ ὁ Λίππι ἦτο υἱὸς κρεσπῶλον καὶ ὁ Γαίτο ἦτο ποιητὴν.

Διὰ τὴν εὐαισθησίαν του, διὰ τὴν λεπτιότητα του νεῦρα, διὰ τὸ ὄρασκτικόν του αἰσθημα, διὰ τὴν τριφερότητα τῆς ψυχῆς του καὶ ἂν δὲν εἶχόμεν ἀκόμη τὰς εἰκόνας του ὡς ἀφειδῆ δείγματα, θὰ μᾶς τὰ ἐξίδον τὰ δείγματα αὐτὰ οἱ βιογράφοι του. Ὁ Βαζάρις μᾶς λέγει ὅτι ἦτο διψακῆος μαθήσεως ἀναγνώσκων πολὺ καὶ χωρὶς μέθοδον, μὴ φοιτῶν εἰς τὰ σχολεῖα, ἀκόρετος σπουδῆς, λάτρης τοῦ Δάντη τοῦ ὁποίου τὸ ἔργον καὶ εἰκονογράφου, θαυμαστῆς τοῦ

Πετροέρχη, γνώστης κάπως τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐπιγράφει μίαν του εἰκόνα, λεπτὸς ἐν γένει τὸ πνεῦμα, σκεπτικὸς. Ἄλλως τε ἔχομεν μίαν προσωπογραφίαν του μεταξὺ ἄλλων ζωγράφων εἰς τὸ παρεκλήσιον Βραγκάτσι καὶ ἐκεῖ βλέπει κανεὶς πόσον ἦτο λεπτὸς τὴν ὄψιν, ἀσθενικὸς μᾶλλον τὸ σῶμα, μὲ ζωηροὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς, μὲ λεπτὴν τὴν κατατομήν, πυκνὰς καὶ μαύρας τὰς ὀφρῦς, πλουσίαν τὴν κόμην, εὐφρῆς καὶ ἀνήσυχον τὸ στόμα. Ἄλλως τε τὰ νεῦρα του ἦσαν πολὺ εὐαίσθητα ἀφοῦ ταχέως ἠρηθήθησαν νὰ τὸν ὑπηρετοῦν καὶ ἀφοῦ ἀπέθανε ἐκ νευρικῆς παραλύσεως περιπατῶν τὰ τελευταῖα του ἔτη εἰς τοὺς δρόμους καὶ στηριζόμενος ἐπὶ βακτηριῶν.

Ἄλλως τε τὴν εὐαισθησίαν του καὶ τὴν πίστιν του τὴν καταδεικνύει ἡ διαγωγή του κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Σαβοναρόλα. Ὁπαδὸς τοῦ κάπως ἀγρίου αὐτοῦ ἀποστόλου, ὅστις ἤθελε νὰ μεταμορφώσῃ τὴν Φλωρεντίαν εἰς ἕνα ἄκανὲς ἀσκητικὸν μοναστήριον, ὁ Μποττιτσέλλι δὲν ἀπρηνήθη ποτὲ τὰ διδάγματά του, ἔφερε καὶ αὐτὸς τὰς εἰδωλολατρικὰς τὸν εἰκόνας ὅπως καοῦν μετὰ τῶν ἄλλων, ἠρηθήθη κατὰ συμβουλήν τοῦ μοναχοῦ νὰ ζωγραφίσῃ πλέον τίποτε ἄλλο ἐκτὸς θεῶν θεμάτων, καὶ ἀπηλιπισμένος μετὰ τὸν διὰ πύρας θάνατον τοῦ Σαβοναρόλα, ἀπέθανε ἐκ λύπης καὶ ἀπογοητεύσεως.

ΠΑΛΛΑΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΑΥΡΟΣ

ΜΠΟΤΤΙΤΣΕΛΛΙ

Ἡ ζωὴ του ἄλλως τε δὲν παρέχει καὶ μεγάλας ποικιλίας. Γνωρίζομεν ὅτι κατὰ τὴν οἰκονομίαν τὴν περιφήμιον τῶν Πάτσι ἡ ὁποία ἐξέστισε τὴν ζωὴν εἰς τὸν Ἰουλιανὸν τῶν Μεδίκων, ὁ Μποττιτσέλλι ἐξέλεγε δὲ πῶς ζωγραφίσῃ τοὺς ἀπαγχονισθέντας πρωταίτιους τῆς οἰκονομίας, τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Πίζας ἰδίως. Γνωρίζομεν ἐπίσης ὅτι ὁ ζωγράφος μᾶς μετέβη εἰς τὴν Ρώμην πλησίον τοῦ πάπα Σίξτου τοῦ Ἀδριανῆος συνεινῆ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν διακόσμησιν τῆς ἀνεγειρομένης Σιξτινας, ἡ ὁποία θὰ καθίστατο ὁ Παρθενὼν τῆς ἰταλικῆς ζωγραφικῆς.

Γνωρίζομεν ἀκόμη ὅτι ἀνέλαβε μετὰ τοῦ Γιρλανδάνιο τὴν διακόσμησιν τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Πάντων. Ἐγεννήθη τὸ 1447 καὶ ἀπέθανε τὸ 1510.

Καὶ ἤδη ἂς οἴρωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ ζωγράφου προσπαθοῦντες νὰ διειδύσωμεν εἰς τὸ μυστήριον τῆς γοητείας του, γοητείας τόσον βαθείας, τόσον νεωτεριστικῆς, τόσον συγχρόνου μὲ τὸν αἰῶνα μᾶς καὶ μὲ τὰ ἰδικὰ μᾶς ἰδανικὰ καὶ μὲ τὰς ἰδικὰς μᾶς δρέξεις! Ἄς προσπαθῶμεν νὰ ἴδωμεν διατί ὁ Μποττιτσέλλι κατέστη ὁ προσφιλέτης ζωγράφος ὄλων τῶν ἰδανιστῶν, ὄλων τῶν ἐλλεικτῶν τῆς ἐποχῆς μᾶς καὶ διατί θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς περισσοτέρους τῶν κριτικῶν ὡς ὁ ψυχικώτερος ἂν ὄχι καὶ ὁ ἀρμονικώτερος καὶ ὁ πνευματικώτερος ζωγράφος τῆς Ἰταλίας.

Εἴπομεν ἤδη ὅτι ὁ Μποττιτσέλλι συγκεντρῶναι ἐν ἑαυτῷ ὄλην τὴν τρυφεράν χάριν, τὸ βαθὺ πάθος, τὴν ἐκστατικότητα τῶν πρώτων ζωγράφων μὲ ὄλην τὴν λεπτιότητα, τὴν εὐσυνειδησίαν, τὴν γλυκείαν ζωὴν καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐκτέλεσεως τῶν ἀναμορφωτῶν τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος. Διὰ μέσον τοῦ Λίππι ἔλαβε ὄλην τὴν χάριν τοῦ Φρά Ἀγγελικοῦ καὶ ἀνατραφεῖς ἐντὸς τοῦ παρεκλήσιου Βραγκάτσι ἐμνήθη εἰς ὄλα τὰ μυστήρια τῆς νέας

ζωντανής ζωγραφικής του Μαζάτσιο. Είναι δλίγον αδύσιο, δλίγον άβέβαιος εις την τέχνην του, αλλά αυτό προσθέτει εις την γοητείαν του. Ζωγραφίσας ειδωλολατρικά και θρησκευτικά θέματα άνέμιξε και εις τὰ δύο μίαν επίγειον χάριν και μίαν ούρανιαν έκστασιν. Αί Αφροδίται έχουν μίαν νοσταλγίαν του ούρανού και αί Παρθένοι του έχουν μίαν φοβεράν όρεξιν των καρπών της γής. ■

Τον αγαπώμεν εις τον αιώνα μας και δέν ήτο δυνατόν παρά να τον αγαπώμεν άφοδ άρεσκαται όπωσ και ήμεις εις τὰς περιπλοκάς των αισθημάτων, εις τὰς ήδονικάς μελογχολίας, άφοδ έχει ως ήμεις την ψυχήν κουρασμένην, τὰς αισθήσεις λεπτάς, την τέχνην διωλισμένην. Αί έκφράσεις των γυναικών του έκκατοκτρίζουν το άπειρον, τὰ χείλη όλα άνοιγονται νοσταλγά φιλημάτων και θωπειών ενφ και οι όφθαλμοί όλοι μεγθύνονται έτοιμοι εις ένατενίσεις, κατανύξεις και δάκρυα. Οι όφθαλμοί των μορφών του Μποττιτσέλλι ύψούνται εις το κωονούν των όνειρων ενφ τὰ χείλη των φρίσσουν δια την πραγματικότητα των φιλημάτων. Ένα μίγμα ταρακτικόν αισθημάτων, ένα αίνιγμα ήδονικόν, όλίγον διεφθαρμένον αν θέλετε, όλίγον έκφυλισμένον άλλ' άπειρωσ γλυκό γυναικείων ψυχών, ένα μίγμα μυστικισμού και σανσουαλισμού: αυτό είνε ο Μποττιτσέλλι. Και είνε, βλέπετε, με δλην την απόστασιν των πέντε αιώνων, σύγχρονός μας εις την ψυχήν, έχει τὰς όρεξεις μας, ζωγράφισε δι' ήμάς και το λυκόφωσ του αιώνοσ μας. Αί μορφαί του είνε αι μορφαί αι όποιαί μὰς άρέσουν, τὰς όποιας όνειρευόμεθα και είνε κατ' όμοίωσιν των όνειρων μας εργασμέναί.

Μὰς ταραύσουν αι εικόνες του, και πώς να μη μὰς ταραύσουν, άφοδ εις τὰ πρόσωπά των βλέπομεν να λάμπουν όλαί αι δίψαι, όλαί αι έκστάσεις, όλαί αι όρεξεις, δλη ή μεταρσίωσιν του πνεύματος και όλη ή ταραχή της σαρκός.

Και ή όλωσ διόλου άρμονισμένη, ή όλωσ διόλου ίσορροπημένη άνάμιξις ούρανού και γής, το άρωμα αυτό λιταειών και έρωτικών όσμμάτων, το μίγμα αυτό Βοκαλιόν και Δάντη, ψαλμών και Ασματος Ασμάτων, καθιστά τὰς εικόνας του Μποττιτσέλλι τόσοσ ευγλώττους ώστε να όμιλούν εις τὰς αισθήσεις μας, να άνοιγονν άκεανούδς σκέψεων και συναισθημάτων εντός μας, να μὰς κυλούν τὰ ότα ως σίχοι και να μὰς γοητεύουν ως μουσικάί.

Έχων εις ύψιστον βαθμόν,—περισσότερον άπό κάθε άλλος ζωγράφος του κόσμου—το διακο-

σμητικόν αισθημα, διευθετεί τόσοσ καλώς εν τη άφελεία τὰς στάσεις, τὰς καμπύλας των εικόνων του, τὰς γραμμάς, τὰ χρώματα, τὰς έκφράσεις, ώστε να μὰς διαθέτη μουσικώς. Μόνον τρώντι με όνθιμούς, μόνον με άρμονίας δύναται να παραβάλη κανείς τὰς εικόνας του. Ο Μποττιτσέλλι πέντε αιώνας προ του Μπαϊκλιν και του Στουκ και του Άλμα Ταδέμα και του Μπέρν Ζόνς και του Ροσσέτι είνε ένας μουσικός ζωγράφος. Την ίδίαν μουσικήν έντύπωσιν την όποιαν μὰς προξενούν αι μετόπαι του Παρθένωσ, ή μητρόπολις της Κολωνίας και αι τραγώδια του Αλοχίλον, το αυτό διονυσιακόν, καθώσ το άποκαλεί ο Νίτσε, συναισθημα έσωτέρας τινός άρμονίας, άνεξαρτήτου μορφής και άνεξαρτήτου συστάσεωσ μὰς προξενεί και ή «Στέφισ της Θεοτόκου» ή ή «Άλληγορία του Έρωσ» του Μποττιτσέλλι.

Άλλ' ως έξετάσωμεν λεπτομερώσ κάπως τὰ δύο αυτά άριστουργήματα τὰ όποια άποτελούν πιθανώσ το κατακόρυφον της τέχνης του Μποττιτσέλλι.

Και γενικώς πρώτον ως παρατηρήσωμεν πόσον και εις τὰς δύο εικόνας αι μορφαί χωρίζ να έχουν το άύλον και το αδύσιο και το άσαρκον των μορφών του Φρά Άγγελικου, είνε ψυχικά άριστουργήματα, πλημμυρισμέναί από αισθήματα άνέκφραστα, από μελαγχολίας τὰς όποιας κανείς δέν θα δυνηθή ποτέ να διηγηθή, τὰς όποιας μόνον ο Μπάχ ή ο Σούμαν θα έδύναντο δια ήχων να άρμονίσουν, από έκστάσεις άγγέλων άναμυγνοόμενας με σταγόνας πικρίας, από μίαν χάριν τέλος υπερχόσμιον και από μίαν μελαγχολίαν ή όποια βυθίζεται εις κύματα ήδονής. Καταντά δηλητηριωδώς όραία, καταντά να κηλή όφθαλμούς και ότα και αισθήσεις ή έκφρασεις των μορφών αυτών των όποίων έκάστη έχει ένα μυστικόν άνεξερευνητόν να μὰς είπη, και αι όποιαί δύο αισθήματα προκαλούν αντίθετα έμμονα και άποτελούντα ως δύο κεντρικά μουσικάς έκφράσεις μὰς και της αυτής συμφωνίας: την ήδονήν και την δδύνην.

Πόσον άπλούν είνε και μολαταύτα άφατον εις μαγειάν το στρογγύλον εικόνισμα της Στέφωσ της Παρθένου. Χωρίς να έχη την δύναμιν της συνθέσεωσ και τον διευθετισμόν άλλων έργων του ζωγράφου: της Συκοφαντίας άίφνης ή των τοιχογραφιών της Σιζτίνας, είνε όμως το μάλλον Μποττιτσέλλιόν των έργων του Μποττιτσέλλι.

Όποια γλυκύτης, όποια λεπτότης εις τὰς άποχρώσεις αι όποιαί δέν φθάνουν ποτέ μέχρις άντιθέσεωσ, όποια σοφία εις τον έναρμονισμόν των καμπυλών, όποια όμοια έντασις, όποια όμοια γλυκύτης και όμοια καλλονή εις τὰς μορφάς. Η Παρθένος κλίνει ένα πρόσωπον ύφασμένον από κατάνυξιν, δάκρυα και μητρότητα και δια χείρδς κινουμένης δια της αυτής μουσικής δια της όποιας κινούνται και οι άστέρες, έμβαπτίζει μίαν άύλον γραφίδα εις το μελανοδοχείον όπωσ γραφή το Magnificat. Η Παναγία είνε ως ή dominante της μουσικής αυτής συμφωνίας. Οι Άγγελοι εκ δεξιών τείνουν γραφίδα, οι άγγελοι των άκρων ύψώνουν με συγκινητικάς προσπαθείας το στέμμα άνωθεν της γλυκείας κεφαλής και ο μικρός Χριστός έχων ήδη την νοσταλγίαν του ούρανού στρέφει άνωθεν όμματα μεστά από σέψιν, ενφ ή χείρ του παιδική εισέτι, ψαύει μίαν έρυθράν ροιάν, ένα ρόδι το όποιον ή μήτηρ άτόνωσ, γλυκέωσ του προσφέρει. Α! ο έρυθρός εκείνοσ τόνος της ροιάς πώς έκρήγνυται ως μία σάλπιγγ εν μέσω των σκοτεινότερων άρμονιών των άλλων χρωμάτων και πώς ο καρπόσ αυτόσ έρριμμένος εκει, φαιδρός, χυμώδης, κατέρυθρος, αιμοσταύζων ως πληγή, λάμπων ως φώλεά ρουβινίων και σπινθήρων, φωτεινόσ εν μέσω τόσης κατανύξεωσ και τόσης λατρείας άποτελεί ως μίαν βαγκυκήν επικήλειον ως ένα φύσημα ειδωλολατρίας και Όλύμπου μέσα εις την γοητικήν μυστικότητα των γύρω χριστιανικών συμβόλων. Η ροιά είνε ή πρόκλησις ή άκάθεκτοσ την όποιαν κάμνει ή χαρά του ειδωλολατρισμού προς τον ασκητικόν χριστιανισμόν. Και ένα τοπίον άπλούται ύπισθεν της εικόνοσ, ένα τοπίον όνειρου λεπτού, έλαφροδ, από εκείνα τὰ όποια διαβλέπομεν εις ήρεμα όνειρα. Και δέν σκέπτεται κανείς τίποτε έμπροσθεν της εικόνοσ, δέν προσβάλλεται καν από την έλαφράν άδεξιότητα των εικόνων, διότι ή πραγματική άρετή και το μυστικόν γοητρόν της ούτε εις διευθετήσεις, ούτε εις κινήσεις, ούτε εις την παράστασιν έγκείται. Η τελειότης ένυπάρχει εις μίαν άρμονίαν ή όποια συγγεί και έξιδανικεύει όλα τὰ πρόσωπα και τὰ κρατεί όλα μετάρωρα, εύτυχή από μίαν έκστασιν και προσεκτικά εις την γοητείαν ούρανιας τινός μελωδίας. Όλοι τρώντι φαίνονται ως να έναύζονται εντός της εικόνοσ θεία ρήματα άγγέλων, μουσικάς υπερχοσμίους, εύτυχίας άνεκλαλήτους. Εύρίσκαται κανείς εις ένα κόσμον μαγευμένον. Ο Λεονάρδος δά Βίντσι δέκα έτη κατό-

πιν εις την «Παρθένον των Βράχων» με δλην την ποιήσιν και την μεγαλοφυίαν της έκτελέσεωσ του δέν θα υπερχοντίση το έργον αυτό του Μποττιτσέλλι.

Η άλλη όψις, ή περισσότεροσ ειδωλολατρική του τάλάντου του ζωγράφου, θριαμβεύει εις την άλλην εικόνα την «Άλληγορίαν του Έρωσ». Δέν είνε πλέον ή λεπτότης της εργασίας, ή εύσυνειδησία εκείνη λεπτοτέχνου ή όποια παρατηρείται εις τὰ εικονίσματα του ζωγράφου. Έδώ ούτε χρωσά χρώματα ούτε λεπτοκέντητοι στολισμοί, άλλ' ένας τόνος κίτρινοσ και πρασινώπόσ, ένα χρώμα μελαγχολίας και μολαταύτα ζωής, ένα χρώμα όμοιον με εκείνο το όποιον άπαντάται εις κάποιας εικόνας του Φρά Άγγελικου.

Ένα τοπίον ύψηλών μηλεών, ένα τοπίον Έσπερίδων όλον φορτωμένοσ από καρπούς με τούδς κλώνους των δένδρων εύθέωσ ήρέμωσ άνυψουόμενας, πλημμυρεί το βάθος της εικόνοσ ως από τόσας λαμπάδας του φωτεινού κόσμου, τόσα αναθήματα βλαστήσεωσ και γονιμότητοσ.

Και ή Άφροδίτη, όχι γυμνή αλλά ένδεδυμένη όλόκληρον κήπον, έστολισμένη από όλα τὰ δώρα της άνοξεωσ, άνέκφραστοσ εις χάριν και εις άριστοκρατίαν σαρκός και έκφράσεωσ, προχωρεί άγγελτρια εύαγγελίων ζωής εύδίας και έρωτοσ. Αί Χάριτες πλησίον της περισσότεροσ γυμναί κάτωθεν των πέπλων των, άρμονικαί ως να κατήλθον από ένα άνάγλυφον προφειδιακής τέχνης, χορεύουν έαριναί χορόν άνοίξεωσ. Ο Έρωσ τυφλόσ, παντοδύναμοσ όσον και ή Είμαρμένη, ισταται εκει και πλησίον του ο Έρμησ σιδηρόφρακτοσ ως ίππότης φλωρεντινόσ δρέπει τὰ πρώτα άνθη της νέας βλαστήσεωσ.

Η έντύπωσις εκ της εικόνοσ αυτής έχει μίαν αρχαϊκότητα διαπεραστικήν, ένα άρωμα δροσερότητοσ και νεότητοσ και μὰς φαίνεται ως ένα τέλειον ειδύλλιον, ως μία αρχαία βουκολική παρέλασις, ως μία συγκομιδή μειδιαμάτων και γλυκυτότων. Η Άφροδίτη πλέον δέν μὰς φαίνεται ως μία θεά ή μία γυνή αλλά ως αυτό το σύμβολον της Αιωνίας Χάριτοσ ή γόησοσ καλλονή και μέσα εις το παραδείσιον τοπίον, έλαφρά, έαρινή, όλόκληροσ άνθη, όλόκληροσ ένα άνθος δίδει την έντύπωσιν άναστάσεωσ και άφυπνίσεωσ, μὰς άφυπνίσεωσ αρχαίων θεών. Ο Παραήλοσ θα μὰς δώση σώματα τελειότερα, θα άντιγράψη πιστώσ τούδς αρχαίους να μὰς δώση ένα δραμα ελληνικής τέχνης ζωηρότερον εις την Φαονείαν και το

Βατικανόν, ἀλλ' οὔτε τὴν ἀφέλειαν οὔτε τὴν ἀρμονίαν τοῦ Μποττιτσέλλι θὰ δυνηθῆ νὰ φθάσῃ.

Δὲν θὰ ἐμμελῶμεν εἰς τὸ ἔργον ὅλον τοῦ ζωγράφου, δὲν θὰ ἐνδιατρίψωμεν περισσώτερον εἰς τὰ θαυμάσια αὐτὰ *tondi* τὰ στρογγυλά εἰκονίσματα εἰς τὰ ὁποῖα τόσον διέπρεψε καὶ τὰ ὁποῖα μικρὰ καὶ ἐπιμελημένα εἶνε ὅπως τὰ τραγούδια εἰς τὸ ἔργον τοῦ Σούμαν, οἱ μαργαρίται βηλαδῆ τῆς παραγωγῆς του. Θὰ ἀρκεσθῶμεν νὰ ἀναφέρωμεν μεταξὺ τῶν τελειότερων τοῦ ἔργου μίαν «Γέννησιν» ἢ ὁποῖα εὐρίσκειται εἰς τὴν πινακοθήκην τοῦ Λονδίνου καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ποίησις τοῦ Μποττιτσέλλι φθάνει εἰς τὸ τελειότερον ὕψος τῆς Κύριον ἔργον του ἐπίσης εἶνε ἢ «Γέννησις τῆς Ἀφροδίτης» ἢ ὁποῖα εὐρίσκειται εἰς τὴν Φλωρεντιανὴν καὶ παριστᾷ τὴν Θεάν φερομένην ἐπὶ ὀστράκου, ὠθουμένην ὑπὸ πνευμάτων ἀνέμων καὶ προχωροῦσαν ἐν ἀεροῖς κυμάτων πρὸς τὴν ὄχθην ὅπου ἐστολισμένη με ἀνθὰ καὶ βρέχουσα με ῥόδα τὸν ὄρξοντα ἢ Ἄνοιξις τὴν ἀναμένει. Εἰς τὴν «Λατρίαν τῶν Μάγων» ἐπίσης, εἰς τὴν «Ἀποκαθάρσιν» ἢ ὁποῖα εὐρίσκειται εἰς τὸ μουσεῖον Πότσι Πεζόλι, εἰς τὴν «Παλλάδα καὶ τὸν Κένταυρον» τῆς Πινακοθήκης τοῦ Λονδίνου, εἰς τὴν «Σαφραντίαν» τοῦ Μουσείου Πίτσι ὅπου ὁ Μποττιτσέλλι ἐνεπνεύσθη ἀπὸ ἑλληνικὸν θέμα ἀναφερόμενον ἀπὸ τὸν Φιλόστρατον, τὸ τάλαντον τοῦ Μποττιτσέλλι καταδεικνύεται ὁλόκληρον πάντοτε ἁρμονίζον τὴν χάριν με τὸ πνεῦμα, τὴν μελαγχολίαν με τὴν περιπάθειαν.

Ὁ Μποττιτσέλλι ἀποθνήσκει εἰπομεν τὸ 1510, τὸ ἴδιον ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖον ἀποθνήσκει καὶ ὁ ἐνετὸς πρόδρομος τοῦ Τιτσιανὸς ὁ Γιοργιόνε. Μετὰ τὸν Μποττιτσέλλι ὀλίγα ἔτη ἀκόμη θριάμβων τῆς τέχνης καὶ ἔπειτα ἡ παρακμὴ ἀρχίζει ὅπως πρὸ αὐτοῦ ἢ ἀδεξιότης καὶ ἡ ἄσφατος τέχνη ἐβασίλευον.

Μία εἰκὼν τοῦ Γάδου ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Φρά Ἀγγελικῶς εἶνε ἀκόμη ἀτελής, ἀφελής, με κάτι τι τὸ παιδικὸν καὶ τὸ μῆπω ὀρμίσαν.

Μία εἰκὼν πάλιν τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ Ραφαήλου, ὅστις ἤκμασε τριάκοντα ἔτη κατὰ πιν, μᾶς παρουσιάζει μίαν τέχνην πολὺ περισσότερον βεβαίαν ἑαυτῆς, πολὺ περισσότερον

ἁρμονίαν ἀλλὰ καὶ περισσότερον θεατρικὴν, περισσότερον προσωποποιημένην.

Μετὰ τὸν Μποττιτσέλλι τῶντι μόνον δύο γίγαντες ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελὸς καὶ ὁ Ραφαήλος θὰ καλαισούν ἀκόμη με ὑπερανθρώπους δυνάμεις ὅπως συνδύσαν τὸ αἶσθημα καὶ τὴν εἰλικρίνειαν τῆς ἐμπνεύσεως, με τὴν τελειότητα τῆς μορφῆς, δύο γίγαντες λέγω θὰ καλαισούν καὶ θὰ νικήσουν. Ἀλλὰ μετὰ τὰς ὑπερανθρώπους προσπάθειάς των ἡ τέχνη θὰ καταπέση ἀμέσως, θὰ παρακμάσῃ, θὰ μὲν ἀμειπτος ἀλλὰ ψυχρὰ, τελειοποιημένη ἀλλ' ἀψυχος, εἰσσερχομένη πλέον εἰς τὴν πρόσθετον τοῦ ἐκφυλισμοῦ τῆς.

Ὅπως αἱ μετόπει τῆς ἀρχαίας σχολῆς τῆς Αἰγίνης, ὅπως ὁ ἠνίοχος τῶν Δελφῶν, ὅπως τὰ θεῖα καὶ ὠραία ἀνάγλυφα τοῦ ναοῦ τῆς Ὀλυμπίας τοιουτοτρόπως καὶ τὰ ἔργα τοῦ Μποττιτσέλλι μᾶς δίδουν μίαν ὠραίαν ἀγνήν, μίαν ἀγνήν καὶ δροσερὰν καὶ παρθενικὴν ἀγνήν τέχνης. Ὑπάρχουν πολλοὶ οἱ ὁποῖοι προτιμοῦν τὴν σχολὴν τῆς Αἰγίνης ἀπὸ τὸν Φειδίαν καὶ τὸν Πραξιτέλην καὶ προτιμοῦν τοὺς προοραφηλίτας ἀπὸ τὸν Ραφαήλον. Εἶνε ἴσως οἱ ἐλλεκτοί. Εἰς τὴν προοραφηλικὴν ἐποχὴν τῶντι ἡ ζωγραφικὴ εἶνε ἡ παρθένος ἢ ἀγνοῦσα εἰσέτι ἑαυτὴν, ἡ ὠραία κοιμωμένη βασίλοπούλα τοῦ παραμυθιοῦ, στολισμένη με ὅλα τὰ δῶρα τῆς Ἥθης, δευλὴ καὶ ἀγνή εἰς τὰ ὄνειρα, γλυκυτάτη καὶ μυστικὴ καὶ ἱερά. Μετ' αὐτὴν, διὰ τὸν Ραφαήλον ἤδη καὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ Βουοναρόττι ἡ τέχνη εἶνε μία ἀνθισμένη καλλονή, ὅχι παρθένος πλέον ἀλλὰ γυνή, γινώσκουσα ἑαυτὴν καὶ τὸν κόσμον, γευθεῖσα ὅλα τὰ φιλήματα, ὠραία ἀλλὰ χωρὶς μυστήρια, ὠραία με ὠραιότητα μεστὴν μεσημβρίας καὶ δύσεως συγχρόνως.

Καὶ ἐνθυμοῦμαι καὶ πάλιν τὴν ἀλληγορικὴν εἰκὼνα τῆς εἰσόδου τοῦ Ἑσπερος. Δὲν νομίζετε καὶ σεις ὅτι ἡ τέχνη τοῦ Μποττιτσέλλι ἐμφανίζεται εἰς ἡμᾶς ὁμοίαν με τὴν μυστικὴν μυσθόλον καὶ γόησσαν μορφήν διὰ τὴν ὁποίαν σὰς ὁμίλων πρὸ ὀλίγου, καὶ ἡ ὁποῖα δευλὴ καὶ ἀνέκφραστος, γλυκεῖα καὶ παρθενικὴ ἔρχεται ἐνδεδυμένη ἓνα ὁλόκληρον κῆπον νὰ μᾶς ἀναγγεῖ μίαν μεγάλην ἀνθησιν καὶ μίαν πλουσίαν ἀνοιξιν;

N. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑ ΔΥΟ ΑΓΓΛΙΚΑ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ

Σὺν ποῖός, ἐδῶ σὴν ἄγια σὰς ἔρημ. θανάτου χώρα,
Ποῖός, ἀγγλογέννητοι νεκροί,
Τολμάει τὸν ὄπνο τὸ μακρὸ
Νὰ σὰς ταράξῃ τῶρα;

Τὰ κρῦα γυμνά σὰς κόκκαλα, βγαλμένα σὶν ἀέρα,
Θὰ εἰμπόρειαν ἴσως νὰ χαροῦν,
Ἄν εἶχαν μνήματα νὰ βροῦν
Πέρα, σὴ γῆ σὰς πέρα.

Στὸ φῶς ποῦ ξαναβλέπετε, σποῦ τόπου μας τὴν αἶρα,
Χάρη δὲ βρίσκετε καμμιὰ,
Τι ἀκοῦν καὶ τ' ἀψυχα κορμιὰ
Τῆς ἐντειᾶς τῆ λάβρα.

Δησιμονημένα πλάσματα, παρηγοριά σὰς νᾶναι
Ποῦ, ὁ ἄλλη πράσινη κορφή,
Μαζὶ σὰς νιάδαφτοι ἀδελφοί
Ν' ἀπταμωθοῦν ζῆτανε.

Ἐκεῖ, ποῦ ἀνθοῦν τὰ χῶματα, κ' οἱ μέθοι ἀπ' ἀκρῆ σ' ἀκρῆ,
Μὲς τὰ κοντόβραδα τ' ἀγνά,
Νὰ ρέῃ θὰ βλέπετε συγχὰ
Θλιμμένο ἀγάπης δάκρυ.

Τὸ ναῦτη, ποῦ δὲν ἔλεε γιὰ πάντα ἐδῶ ν' ἀράξῃ:
Τὸν πλοῦσιο, ποῦρθε νὰ χαρῆ,
Καὶ μαύρη μοῖρα φθονερῆ
Τὸν ἔχει ξάφνου ἀρπάξει.

Ὅσους ὁ Χάρος ἔθαψε σὶν ξένο τοῦτο χῶμα
Λίγως λουλοῦδι καὶ φιλι
Νὰ κλάφουν ἔρχονται οἱ καλοὶ
Ποῦ τοὺς θυμοῦνται ἀκόμα.

Ἀφήσει, ἔρμοι, ἀφήσετε τὸ βᾶτο καὶ τὸ σᾶνο,
Καὶ ἀνέλκυστα θὰ σὰς φανῆ
Ποῦ ἀκοῦτε γνώριμον φωνή,
Κάποιον ἀκριβοῦ σὰς θοῆνο.

Τὸ μέρος, ποῦ σ' ἀδάκρυτο χορταριασμένο μνήμα
Γιὰ χρόνια ἐμείνετε κλειστοί,
Θωριά νὰ πάρη γελαστή

Μὴν εἶναι ἀλήθεια κρῖμα;

Ἐκεῖ δὲ θέλει ἀργήσουνε, σὲ σταθερὰ θεμέλια,
Πλούσια παλάτια νὰ φανοῦν,
"Ὅθε τοὺς ἤχους θὰ ξυπνοῦν

Χοροί, τραγούδια, γέλια.

Τί βλάβει! — ὁ μαῦρος ἄνθρωπος, προτοῦ σὶν Ἄδη φτάσῃ,
Μὲ λίγα ὄνειρατα γλυκά
Τοῦ κόσμου τ' ἀπειρα κακὰ

Γυροῦν νὰ ξεχάσῃ.

Γενναία Κυρὰ τῆς θάλασσας, ποῦ μέριμνα καὶ πέρα
"Ἐχεις γιὰ κάθε σου παιδί,
"Αἰγαλὰ κ' ἔπαυε νὰ ἰδῇ

Τοῦ κόσμου τὸν αἰθέρα,

Κόττα! — λουλούδια ῥίχνοντας καὶ πράσινα κλωνάρια,
"Ὁ τόπος τοῖτος προσκινᾷ
Τὰ ξεθαμμένα σου στερνὰ

Τ' ἀνθρώπου ἀπομεινάρια.

Στέρχεις καὶ ἡ ξένη Μοῦσα μου τραγοῦδι νὰ προσφέρῃ;
Ναί· θέλει βέβαια τὸ δεχτῆς.
"Ἐχει πατρίδα ὁ Ποιητῆς

"Ὅλα τῆς γῆς τὰ μέρη.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΑΡΚΟΡΑΣ

ΣΙΝΣΟΥΪ ΤΑΜΕΝΑΓΑ

ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΣ*

*Ιαπωνέζικο παραμῦθι.

Πριν ἀπὸ πολλὰ-πολλὰ χρόνια ἐξοῦσεν ἓνας ἄνθρωπος ποῦ τὸν ἔλεγαν Σεντάρο. Τὸ παρόνομά του ἐσήμαινε « Ἐκατομμυριοῦχος », καὶ δὲν ἦτο μὲν τόσο πολὺ πλούσιος, ἀλλὰ φτωχὸ νὰ τὸν ἔλεγες, πάλιν θὰ ἔπεφτες ἔξω. Ἐίχε κληρονομήσῃ μιὰ μικρὴ περιουσία ἀπὸ τὸν πατέρα του καὶ μ' αὐτὴν ἐξοῦσε, ξοδεύοντας ἀστόχαστα τὸν καιρὸ του, χωρὶς νὰ σκεφθῇ ποτὲ σοβαρῶς γιὰ δουλειά, ὡς που ἔγεινε τριανταδύο χρόνων.

Μιὰν ἡμέρα, χωρὶς καμμιάν ἀφορμὴν κ' αἰτία, ἡ σκέψις τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀρρώστιας ἤλθεν ἐπάνω του. Ἡ ἰδέα πῶς θ' ἀρρώσταινε καὶ θὰ πέθαινε τὸν ἔκαμε πολὺ δυστυχισμένο.

— Ἦθελα νὰ ζήσω, εἶπε μοναχὸς του, ὡς που νὰ γείνω γέρος πεντακόσων ἢ ἑξακόσων χρόνων, ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε ἀρρώστια. Τὸ συνηθισμένο μᾶκρος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶνε πολὺ κοντὸ.

Ἀποροῦσε καὶ δὲν ἤξευρε ἂν ἦτο δυνατόν, περῶντας μὲ ἀπλότητα καὶ λιτότητα εἰς τὸ ἔξῃς, νὰ παρατείνῃ τὴν ζωὴν του ὅσον καιρὸν ἐπιθυμοῦσε.

Ἐγνώριζε πῶς ἦσαν πολλὰ ἱστορικὰ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῶν αὐτοκρατόρων ποῦ εἶχαν ζῆση χίλια χρόνια, καὶ ἦτον καὶ μιὰ πριγκηπισσα Γιαμάτο ποῦ ἔζησεν, ὡς λέγουν, ἕως τὰ πεντακόσια χρόνια. Αὐτὸ εἶνε τὸ τελευταῖον ἱστορικὸν παράδειγμα μεγάλης μακροβιότητος.

Ὁ Σεντάρο συχνὰ εἶχεν ἀκούσῃ τὸ ἱστορικὸν τοῦ Κινέζου βασιλέως Σιν-νὸ - Σίκο. Ἦτον αὐτὸς ἓνας ἀπὸ τοὺς πλέον ἀξιους καὶ δυνατοὺς κυβερνήτας ποῦ ἀναφέρει ἡ ἱστορία τῆς Κίνας. Αὐτὸς ἔκτισε ὅλα τὰ μεγάλα παλάτια, καθὼς καὶ τὸ περίφημον μέγα σινικὸν τείχος. Ἀπόκτησεν ὀτιδήποτε σὶνὸν κόσμον ἠμποροῦσε νὰ ἐπιθυμήσῃ, ἀλλὰ μ' ὄλην

τὴν εὐτυχίαν του καὶ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς αὐλῆς του, μ' ὄλην τὴν σοφίαν τῶν συμβούλων του καὶ τὴν δόξαν τῆς βασιλείας του, εἶχε μεγάλο καημό, διότι ἐγνώριζε πῶς μιὰ μέρα ἔπρεπε ν' ἀποθάνῃ καὶ ὅλα νὰ τ' ἀφήσῃ.

"Ὅταν ὁ Σιν-νὸ - Σίκο ἐπήγαινε τὸ βράδυ νὰ κοιμηθῇ, ὅταν ἐσηκῶντο τὸ πρωῒ, κ' ὄσο νὰ περάσῃ τὴν ἡμέρα του, ἡ σκέψις τοῦ θανάτου ἦτο μαζὴ του παντοτεινά. Δὲν μποροῦσε νὰ τὴν διώξῃ. "Αχ! ναῦρισκε μονάχα τὸ Βοτάνι τῆς Ζωῆς, καὶ θάταν εὐτυχισμένος!

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἔκαμεν ἐπὶ τέλους συμβούλιον μὲ τοὺς ἀδελφούς του καὶ τοὺς ἐρώτησε ἂν ἠμποροῦσαν νὰ τοῦ βροῦν τὸ Βοτάνι τῆς Ζωῆς, διὰ τὸ ὁποῖον τόσα εἶχεν ἀκουστὰ καὶ διαβασμένα.

Ἐνας γέρος ἀδελφός, Τζοφουκού τὸν ἔλεγαν, εἶπε πῶς πέραν ἀπὸ τὰ πελάγη ἦτον μιὰ χώρα λεγομένη Χοραϊζάν, καὶ πῶς ἐξοῦσαν ἐκεῖ κατὶ καλογέροι ποῦ ἤξευραν τὸ μυστικὸν κ' ἔκαμαν τὸ Βοτάνι τῆς Ζωῆς. Ὅποιος ἔπινε ἀπὸ αὐτὸ τὸ θαυματουργὸν γιαιτρικὸν, ἔμενε γιὰ πάντα ζωντανός.

Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπρόσταξε τὸν Τζοφουκού νὰ κινήσῃ καὶ νὰ πάῃ στὴν χώρα τοῦ Χοραϊζάν, νὰ βρῇ τοὺς καλογέρους καὶ νὰ τοῦ φέρῃ ἓνα μπουκαλάκι μὲ τὸ μαγικὸν βοτάνι. Ἐδῶσε στὸν Τζοφουκού μιὰ ἀπὸ τὰς καλλίτερές του γιόγκες, τὴν ἀρμάτωσε ἐπίτηδες γι' αὐτόν, καὶ τὴν ἐφόρτωσε μὲ μεγάλους θησαυροὺς καὶ πολύτιμα πετράδια νὰ τὰ πάγῃ ὁ Τζοφουκού κανίσκια στοὺς καλογέρους.

Ὁ Τζοφουκού ἔκαμε πάντα γιὰ τὴν χώρα τοῦ Χοραϊζάν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ξαναγύρισε στὸν Αὐτοκράτορα ποῦ τὸν ἐκατεροῦσε ἀπὸ τότε ὅμως τὸ ὄρος Φουτζι λέγεται ὅτι εἶνε τὸ μυθολογικὸν Χοραϊζάν καὶ ἡ κατοικία τῶν καλογέρων ποῦ εἶχαν τὸ μυστικὸν βοτάνι, καὶ ὁ Τζοφουκού ἐδοξάσθη ὡς προστάτης των ἁγίων καὶ θεῶν.

* Ἀπὸ τὴν συλλογὴν τῶν Ἰαπωνέζικων Παραμυθίων, τὴν ὅποیان ἐξέδωκεν ἀγγλιστὶ ἡ Ἰαπωνίς Γῆ Θεοδώρα Ὁζάκι, εἰκονογραφημένη ὑπὸ τοῦ Ἰαπωνοῦ καλλιτέχου Κακούζο Φουτζιγιάμα.

Ἀπεφάσισε λοιπὸν ὁ Σεντάρου νὰ κινήσῃ καὶ νὰ βρῆ τοὺς καλογέροντας, καὶ, ἂν μποροῦσε, νὰ γείνη καὶ αὐτὸς καλόγερος, κ' ἔτσι ν' ἀποκτήσῃ τὸ ἀθάνατο νερό. Ἐνθυμήθη πῶς στὰ μικρὰ τὸν εἶχεν ἀκούσῃ νὰ λέγουν πῶς ἔχι μόνον στὸ Ὄρος Φουτζι ἔξουσιν αὐτοὶ οἱ καλόγεροι, ἀλλὰ καὶ πῶς ἑκατοικοῦσαν σ' ὅλα τὰ παραπολὸν ψηλά κορφοβούνια.

Ἔτσι ἀφῆσε τὸ πατρογονικὸ του στὴν ἐνοία τῶν συγγενῶν του, κ' ἐξεκίνησε νὰ πάγῃ νὰ τοὺς εὖρη. Ἐταξείδωψε σ' ὅλα τὰ βουνὰ καὶ τὰ ὄρη τῆς σιερραίας, κ' ἐκακοφάλασε στὰ ψηλότερα κορφοβούνια, ἀλλὰ καλόγερο δὲν βρῆκε.

Ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ πολλὰς ἡμέρας ἐπλανήθη σ' ἕναν τόπον ἀγνώστο, ἀπάντησε ἕναν κυνηγὸ.

— Μπορεῖς νὰ μοῦ πῆς, τὸν ἐρώτησε, ποῦ μένουν οἱ καλόγεροι ποὺ ἔχουν τὸ Βοτάνι τῆς Ζωῆς;

— Ὅχι, ἀποκρίθηκε ὁ κυνηγός· δὲν ξέρω νὰ σοῦ πῶ ποῦ μένουν τέτοιοι καλόγεροι, σ' αὐτὰ ὅμως τὰ μέρη ζῆ ἕνας ξακουστός κλέφτης. Λένε πῶς εἶνε καπετάνιος σὲ διακόσια παληκάρια.

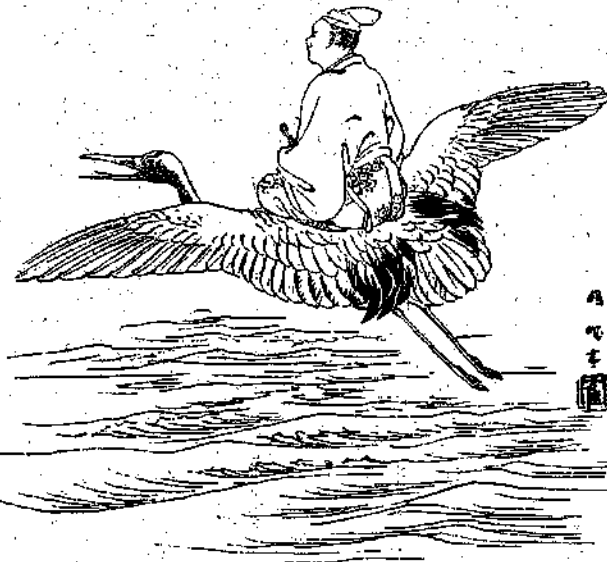
Αὕτη ἡ παραξενὴ ἀπόκρισις ἔκαμε τὸν Σεντάρου παραπολὸν νὰ θυμώσῃ, καὶ νὰ συλλογισθῆ πῶσον ἀνόητος ἦτον νὰ χάνῃ τὸν καιρὸν του ζητώντας τοὺς καλόγεροντας πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, κ' ἔτσι ἀπεφάσισε νὰ πάγῃ ἀμέσως στὸν ναὸν τοῦ Τσοφουκού, ποῦ λατρεύεται ὡς προστάτης θεὸς τῶν καλογέρων εἰς τὰ Νότια τῆς Ἰαπωνίας.

Ὁ Σεντάρου ἔφθασε στὸν ναὸν κ' ἔκαμε τὴν προσευχὴν του ἐπὶ ἡμέρας, παρακαλώντας τὸν Τσοφουκού νὰ τοῦ δελεῖ τὸν δρόμον νὰ πάγῃ σὲ κανέναν καλόγερο ποῦ νάχῃ νὰ τοῦ θάσῃ αὐτὸ ποῦ τόσον ἐλαχταροῦσε ναῦρη.

Τὰ μεσάνυχτα τῆς ἑβδόμης ἡμέρας, ἐνῶ ὁ Σεντάρου ἦτο γονατιστός εἰς τὸν ναὸν, ἔδωσε μιὰ καὶ ἀνοίξε τοῦ ἱεροῦ ἢ θύρα, καὶ ὁ Τσοφουκού ἐφανερώθη μέσα σ' ἕνα σύννεφο φωτεινὸ, κ' ἐφώνησε τοῦ Σεντάρου νὰ ζυγώσῃ σιμότερα, κ' ἐμίλησεν ἔτσι:

— Ἡ ἐπιθυμία σου εἶνε πολὺ ἐγωϊστικὴ καὶ δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ σοῦ γείνη ἢ χάρις. Νομίζεις ὅτι θὰ σοῦ ἄρσεν νὰ γείνης καλόγερος γιὰ ναῦρης τὸ Βοτάνι τῆς Ζωῆς. Γνωρίζεις πῶσον βαρεῖα εἶνε ἡ καλογερικὴ; Ὁ καλόγερος δὲν ἔχει τὴν ἀδεια νὰ τρώγῃ παρὰ ὀπωρικὰ καὶ βοτόμουρα καὶ φλοῦδες ἀπ' τὰ πεῦκα· ὁ καλόγερος πρέπει νὰ κόψῃ κάθε σναφειαν μὲ τὸν κόσμον διὰ νὰ γείνη ἢ καρ-

διά του καθαρὴ σὰν τὸ χρυσάφι κ' ἐλεύθερη ἀπὸ κοσμικοὺς πόθους. Μὲ τὸν καιρὸ, ἀφοῦ ἀκολουθήσῃ αὐτοὺς τοὺς αὐστηροὺς κανόνες, ὁ καλόγερος παύει νὰ αἰσθάνεται τὴν πείνα, τὴν δίψα καὶ τὸ κρύο, καὶ τὸ σῶμα του γίνεται τόσο ἐλαφρὸ ὥστε νὰ μπορῇ νὰ πηγαίη καβάλλα σὲ γερανὸ ἢ σὲ κυπρίνο, καὶ νὰ περπατῇ ἐπάνω στὸ νερὸ χωρὶς νὰ βρέχονται τὰ πόδια του. Ἔσῃ, Σεντάρου, ἀγαπᾶς τὴν καλοπέρασι καὶ τὴν καλοζωία. Δὲν εἶσαι κἂν οὔτε ὅπως ὁλος ὁ κόσμος, διότι εἶσαι ὑπερβολικὰ ὀκνηρός, καὶ περισσότερον εὐαίσθητός στὸ κρύο καὶ στὴ ζέστη ἀπὸ τὸν καθένα. Ποτὲ δὲν θὰ σταθῆς ἄξιος νὰ πῆς ξυπόλυτος οὔτε

νὰ φορῆς ἕνα μονάχα φιλὸ ρούχο τὸν χειμῶνα! Νομίζεις πῶς θάχῃς ποτὲ τὴν ὑπομονὴ ἢ τὴν καρτερία νὰ ζήσης σὰν καλόγερος. Ἐπειδὴ ὅμως μὲ παρεκάλεισες, θὰ σὲ βοηθήσω μὲ ἄλλον τρόπον· θὰ σὲ στείλω εἰς τὴν χώραν τῆς Αἰωνίου Ζωῆς, ὅπου ὁ θάνατος ποτὲ δὲν πατᾷ, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ζοῦν αἰωνίως!

Ἐνῶ ἔλεγεν αὐτὰ, ὁ Τσοφουκού ἔβαλε στὸ χερὶ τοῦ Σεντάρου ἕναν μικρὸ χαρτένιο γερανὸ, καὶ τοῦ εἶπε νὰ καθῆσθαι στὴν πλάτη του, καὶ ὁ γερανὸς θὰ τὸν πάγῃ ἐκεῖ κάτω.

Ὁ Σεντάρου ὑπήκουσε μὲ θαυμασμὸν πολλόν. Ὁ γερανὸς σιγά-σιγά ἐμεγάλωσε τόσο ὥστε νὰ τὸν καθάλλικεπῃ ἀναπαυτικὰ ὁ Σεντάρου. Ἐπειτα ἀνοίξε τις φτεροῦγες του, ἐσηκώθη ψηλά στὸν ἀέρα, κ' ἐπέταξε πέρα, ἐπάνω ἀπ' τὰ βουνὰ, ἴσια στὴ θάλασσα.

Ὁ Σεντάρου στὴν ὁρχὴ ἐτρόμαξε πολὺ ἀλλὰ

σιγὰ σιγὰ συνείδισε μὲ τὸ γοργὸ πέταγμα στὸν ἀέρα. Κ' ἔτσι ἐγράβηξαν κ' ἐπήγαν χιλιάδες μίλια. Τὸ πουλὶ ποτὲ δὲν ἐσταμάτησε γιὰ νὰ ξεκουρασθῇ ἢ νὰ φάγῃ, ἀλλ' ἔπειδὴ ἦτον χαρτένιο πουλὶ, φυσικὰ δὲν τοῦ ἐχρειάζετο τροφή, καὶ τὸ περιεργὸν εἶνε ὅτι οὔτε ὁ Σεντάρου ἐπείνασε καθόλου.

Ἐπειτα ἀπὸ ἡμέρας ἔφθασαν σ' ἕνα νησί. Ὁ γερανὸς ἐπέταξε ἀρκετὸ διάστημα μέσα στὴν ξηρὰ, καὶ ὕστερα ἐκούρνιασε στὸ χῶμα.

Ἄμα ὁ Σεντάρου ἐπέβη ἀπὸ τὴν πλάτη τοῦ πουλιοῦ, ὁ γερανὸς ἔδιπλωθη μοναχὸς του κ' ἐχώθη μέσ' τὴν τσέπη του.

Ἄρχισε τότε ὁ Σεντάρου νὰ κυττάξῃ γύρω μὲ περιέργειαν, διότι ἤθελε νὰ ἰδῇ τί λογῆς ἦτον ἡ χώρα τῆς Αἰωνίου Ζωῆς. Ἐκαμε πρῶτα ἕνα γύρο στὴν ἐσοχὴ κ' ὕστερα μέσα στὴν πολιτεία. Τὸ κάθε τί, ἐννοεῖται, ἦτον ἐντελῶς παραξενὸ καὶ διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ τόπου του. Ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐφαίνοντο εὐτυχισμένοι, καὶ γι' αὐτὸ ἐσκέφθη ὅτι καλὰ θὰ ἔκαμνε νὰ μείνῃ ἐκεῖ, κ' ἔπιασε ὁματίον εἰς ἕνα ξενοδοχεῖον.

Ὁ ξενοδόχος ἦτον καλὸς ἄνθρωπος, καὶ ὅταν ὁ Σεντάρου τοῦ εἶπε πῶς ἦτον ξένος καὶ εἶχεν ἔλθῃ νὰ ζῆσθαι ἐκεῖ, τοῦ ὑπεσχέθη νὰ φροντίσῃ γιὰ ὅλα τὰ χρειαζόμενα καὶ νὰ τὰ βολέψῃ μὲ τὸν δικωκτην τῆς πόλεως διὰ τὸ ζήτημα τῆς διαμονῆς τοῦ Σεντάρου. Ἐδρῆκε μάλιστα καὶ σπῆτι διὰ τὸν ξένον του, κ' ἔτσι ἐπληρώθη ὁ μεγάλος πόθος τοῦ Σεντάρου κ' ἔγεινε ὁ Σεντάρου κάτοικος εἰς τὴν χώραν τῆς Αἰωνίου Ζωῆς.

Ὅσο ἔσωνε τῶν νησιωτῶν ἡ μνήμη, κανένας ἄνθρωπος ποτὲ δὲν εἶχε πεθάνῃ ἐκεῖ, καὶ ἡ ἀρρώστια ἦτο πρᾶγμα ἀγνώστον. Παπᾶδες εἶχαν ἔλθῃ ἀπὸ τὴν Ἰνδίαν καὶ τὴν Κίναν καὶ τοὺς εἶχαν κάμῃ λόγον γιὰ ἕναν ὠραῖο τόπο ποῦ λέγεται Παράδεισος, ὅπου εὐτυχία καὶ εὐδαιμονία καὶ μακαριότης γεμίζουν ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὴν καρδιά, ἀλλὰ στὰς πύλας του, ἔφθανε μόνον ὅποιος πέθαινε. Αὕτη ἡ παράδοσις εἶχε μεταδοθῆ ἀπὸ αἰῶνων, ἀπὸ πατέρα σὲ παιδί, ἀλλὰ κανένας δὲν ἤξευρεν ἀκριβῶς τί ἦτο ὁ θάνατος παρὰ ὅτι ἐπήγαινε τοὺς ἀνθρώπους στὸν Παράδεισο.

Ἐντελῶς ἀλλοιωτικὰ ἀπὸ τὸν Σεντάρου καὶ τοὺς ἄλλους κοινὸς ἀνθρώπους, ἀντὶ νὰ φοβοῦνται καὶ νὰ τρέμουν τὸν θάνατον, αὐτοὶ ὅλοι, πλούσιοι καὶ πτωχοὶ, τὸν ἐλαχταροῦσαν σὰν κατὶ καλὸ καὶ ποθεινόν. Ὅλοι εἶχαν βαρεθῆ τὴν ἀπέραντη ζωὴ των, κ' ἐλαχταροῦσαν

νὰ πάνε στὴν εὐτυχισμένη χώρα τῆς γαλήνης ποῦ ἐλέγετο Παράδεισος ὅπως τοὺς εἶχαν εἰπῆ οἱ παπᾶδες πρὶν ἀπὸ χρόνια καὶ καιροὺς.

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔμαθεν ὁ Σεντάρου κουβεντιάζοντας μὲ τοὺς νησιωτῆς. Ἐδρῆθη, κατὰ τὰς ἰδέας του, εἰς τὴν χώραν τῆς Ἀναπαύσεως. Ὅλα ἦσαν ἀνάποδα. Αὐτὸς εἶχε ποθήσῃ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν θάνατον. Εἶχεν ἔλθῃ εἰς τὴν χώραν τῆς Αἰωνίου Ζωῆς μὲ μεγάλην ἀνακούφισιν καὶ χαρὰν, κ' εὐρήκε τοὺς ἐντοπίους, ποὺ ἦσαν καταδικασμένοι νὰ μὴν πεθάνουν ποτὲ, νὰ θεωροῦν εὐδαιμονίαν τὸν θάνατον.

Ὅτι αὐτὸς ἔως τότε ἐνόμιζε φαρμάκι, αὐτοὶ τὸ ἔρωσαν ὡς καλὴν τροφήν, καὶ ὅλα τὰ πράγματα ποῦ αὐτὸς ἦτο συνειδησιμὸς νὰ τρώγῃ, αὐτοὶ τὰ πετοῦσαν πέρα. Ἄμα ἤρχετο κανένας ἔμπορος ἀπὸ τοὺς ἄλλους τόπους, οἱ πλούσιοι ποῖός νὰ πρωτοτρέξῃ ν' ἀγοράσῃ φαρμάκια. Τὰ ἐρροφοῦσαν ἡδονικώτατα ἐπιζητούντες νὰ ἔλθῃ ὁ θάνατος γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ πάνε στὸν Παράδεισο.

Ἀλλὰ αὐτὰ ποὺ ἦσαν θανατηφόρα δηλητήρια στοὺς ἄλλους τόπους δὲν ἔκαμναν ἐνεργειαν σ' αὐτὸν τὸν ἀλλόκοτον τόπον, καὶ οἱ ἄνθρωποι ποὺ τὰ ἐκατάπιναν μὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ θανάτου, ἔβλεπαν πῶς σὲ λίγον καιρὸ ἦσαν καλλίτερα στὴν υγείαν των καὶ ὄχι χειρότερα.

Τοῦ κακοῦ ἐπάσχιζαν νὰ φανταστοῦν σὰν καὶ τί ἔμοιαζε ὁ θάνατος. Οἱ εὐκατάστατοι ἔδιναν ὅλα των τὰ χρήματα καὶ τ' ἀγαθὰ των ὅλα, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ κοντήνουν τὴν ζωὴν των ἔτι καὶ σὲ διακόσια ἢ τριακόσια χρόνια. Χωρὶς καμμιὰ ἀλλαγὴ νὰ ζοῦν ἔτσι αἰώνια, τοὺς ἐφαίνετο πολὺ θλιβερὸ καὶ ἐνοχλητικὸ πρᾶγμα.

Τὰ φαρμακεία εἶχαν ἕνα φάρμακο ποῦ τὸ ἐμοσχοπολοῦσαν, διότι ὑπετίθετο ὅτι, ἀφοῦ τὸ ἔπαιρνε κανεὶς καμμιὰ ἐκατόστη χρόνια, ἔκαμνε τὰ μαλλιά κάπως ψαρρὰ κ' ἔφευγε ἐνοχλήσεις στὸ στομάχι.

Ὁ Σεντάρου τὰ ἔχασε ὁμαίως ὅτι τὸ φαρμακρὸν ψᾶρι ποῦ τὸ λέν τεσσαροδόντι τὸ ἔμαγειρευαν στὰ ξενοδοχεῖα κ' ὅσοι τὸ ἔρωσαν ἐγλυφαν τὰ δάχτυλά των, καὶ γυρολόγοι ἐγύριζαν στοὺς δρόμους κ' ἐπαλοῦσαν σάλτους ἀπὸ κανθαρίδες. Δὲν εἶδε ποτὲ κανέναν ν' ἀρρωστήσῃ ἀφοῦ ἔρωσε αὐτὰ τὰ φοβερὰ πρᾶγματα, οὔτε κἂν εἶδε ποτὲ κανέναν ν' ἀχθῆ ἔτι καὶ συνάχι.

Ὁ Σεντάρου ἦτον κατενθουσιασμένος. Ἐλέγεν ἀπὸ μέσα του ὅτι ποτὲ δὲν θὰ βαρεθῆ νὰ ζῆ, καὶ ὅτι θὰ ἦτο βεβήλωσις νὰ ποθήσῃ τὸν θάνατον. Ἦτον ὁ μόνος εὐτυχῆς ἄνθρωπος

ἐπάνω στο νησί. Αὐτὸς τοὐλάχιστον ἤγχετο νὰ ζήσῃ χιλιάδες χρόνια καὶ νὰ χαρῆ τὴν ζωὴν του. Ἄρχισεν ἀμέσως τὸ ἐμπόριον, καὶ πρὸς τὸ παρὸν οὔτε κἀν ὠνειρεύετο νὰ ξαναγυρίσῃ στὴν πατρίδα του.

Ἄλλὰ ὅσον ἐπερνοῦσαν τὰ χρόνια, τὰ πράγματα δὲν ἐπῆγαιναν τόσον γλυκὰ καὶ εὐμορφα ὅπως εἰς τὴν ἀρχὴν. Ἐχασε πολλὰ εἰς τὸ ἐμπόριον, καὶ κἀμπούσε φορὲς τὰ ἐμπέριεψε μὲ τοὺς γείτονας. Αὐτὰ τὸν ἔκαμαν πολὺ νὰ στενοχωρηθῆ.

Ὁ καιρὸς ἐπερνοῦσε γι' αὐτὸν μὲ τὴν γρηγοράδα τῆς σατίας, διότι ἦτο πολυάσχολος ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ βράδυ. Τρακόσια χρόνια ἐπέρασαν μὲ αὐτὸν τὸν μονότονον τρόπον, καὶ τότε ἐπὶ τέλους ἄρχισε νὰ βαρύνεται τὴν ζωὴν ἐκείνου τοῦ τόπου, κ' ἐλατάρισε νὰ ἰδῆ τὸν δικὸν του τόπο καὶ τὸ παλαιὸ σπίτι τοῦ. Ὅσο καὶ ἂν ἐζοῦσε ἐκεῖ, ἡ ζωὴ πάντα ἦ ἴδια θὰ ἦτον, — λοιπὸν δὲν ἦτον τρέλλα καὶ μαωρία νὰ κάθεται ἐκεῖ διὰ παντός;

Ὁ Σεντάρου, μὲ τὴν ἐπιθυμίαν ποῦ εἶχε νὰ φύγῃ καὶ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν χώραν τῆς Αἰωνίου Ζωῆς, ἐνθυμήθηκε τὸν Τζοφουκοῦ, ποῦ τὸν εἶχε βοηθήσῃ προηγουμένως νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν θάνατον, καὶ ἔκαμε τὴν προσευχὴν του εἰς τὸν ἅγιον νὰ τὸν ξαναπάγῃ στὸν δικὸν του τόπον.

Δὲν ἐπρόφθασε νὰ δεηθῆ, καὶ ὁ χαρτένιος γερανὸς ἐπετάχθηκε ἀπὸ μέσ' ἀπὸ τὴν τσέπη του. Ὁ Σεντάρου τὰ ἔχασε ὅταν εἶδε ὅτι τὸ πουλὶ ἔμεινε ἀπείρακτο ὑστερὰ ἀπὸ τόσα χρόνια. Πάλιν τὸ πουλὶ ἄρχισε νὰ μεγαλώνῃ ἕως ὅτου ἔγεινε τόσο μεγάλο ὥστε νὰ τὸ καβαλλήσῃ ὁ Σεντάρου. Καὶ ἅμα τὸ ἐκαβαλλήκεψε, τὸ πουλὶ ἀνοῖξε τὶς φτεροῦγες του κ' ἐπέταξε γρήγορα, ἐπάνω ἀπὸ τὸ πέλαγος, πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἰαπωνίας.

Τόση ἦτον ἡ ἀστασία τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε ἐκύτταξε πίσω του ὁ Σεντάρου κ' ἐλυπήθη, διότι ἄφησε κ' ἔφυγε. Ἐπροσπάθησε νὰ σταματήσῃ τὸ πουλὶ, ἀλλὰ χαμένος κόπος. Ὁ γερανὸς ἐτραβήκε τὸν δρόμον του, χιλιάδες μίλια ἐπάνω ἀπὸ τὸν ὠκεανόν.

Ἦλθε τότε μία μπόρα, καὶ ὁ θάυμαστός χαρτένιος γερανὸς ἐμοῦσκεψε, ἔλαρωσε κ' ἐπέσε στὴ θάλασσα. Ὁ Σεντάρου ἔπεσε μαζὶ του. Πολὺ τρομαγμένος μὲ τὴν ἰδέαν μήπως καὶ πνιγῆ, ἐφώνησε δυνατὰ τὸν Τζοφουκοῦ νὰ σπεύ-

σῆ νὰ τὸν σώσῃ. Ἐκύτταξε γύρω, ἀλλὰ καράβι δὲν ἐφαίνετο. Ἐκατάπιε ἀρκετὰ νερὸ τῆς θάλασσης, καὶ αὐτὸ τὸν ἔκαμε χειρότερα. Ἐνῶ ἔκαμνε μέγαν ἀγῶνα νὰ κρατηθῆ, ἐπάνω στὰ νερά, εἶδεν ἕνα φοβερὸν καρχαρίαν ποῦ ἐκολυμποῦσε πρὸς τὸ μέρος του. Ἐπλησίασε ὁ καρχαρίαις κοντήτερα καὶ ἀνοῖξε τὸ μεγάλο στόμα του νὰ τὸν χάσῃ. Ὁ Σεντάρου λίγο ἔλειψε νὰ παγώσῃ ἀπὸ τὴν τρομάρα του ὅταν ἤσθάνθη τόσον κοντὰ τὸ τέλος του, κ' ἐφώνησε μὲ ὄλην τὴν δύναμιν τὸν Τζοφουκοῦ νὰ ἔλθῃ νὰ τὸν σώσῃ.

Καὶ ἰδοὺ! — ὁ Σεντάρου ἐξύπνησε μὲ τὰ δικὰ

του ξεφωνητὰ καὶ εἶδεν ὅτι εἰς τὸ ἰδιόστημα τῆς προσευχῆς του εἶχεν ἀποκοιμηθῆ ἔμπροσς τοῦ ἱερῶν, καὶ ὅτι ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἔκτακτα καὶ τρομακτικὰ ἐπεισόδια δὲν ἦταν παρὰ ἕνα ἄγριο ὄνειρο. Κρύος ἰδρωτὰς τὸν εἶχε κόψῃ ἀπὸ τὸν φόβον του, καὶ αὐτὸς εἶχε μείνῃ μὲ τὸ στόμα ἀνοικτὸ.

Ἐξαφνα ἕνα λαμπρὸ φῶς ἦλθε κοντὰ του, καὶ μέσα εἰς τὸ φῶς ἦτον ἕνας ἄγγελος. Ὁ ἄγγελος ἐκρατοῦσεν ἕνα βιβλίον στὸ χέρι του, καὶ εἶπε στὸν Σεντάρου:

— Μὲ στέλνει σὲ σένα ὁ Τζοφουκοῦ, ὁ ὁποῖος ἠκόνισε τὴν προσευχὴν σου καὶ σοῦ ἐπέτρεψε νὰ δῆς στὸ ὄνειρό σου τὴν χώραν τῆς Αἰωνίου Ζωῆς. Ἀλλὰ σὺ ἐβαρέθηκες νὰ ζῆς ἐκεῖ, κ' ἐζήτησες νὰ ἐπιστρέψῃς στὴν πατρίδα σου γιὰ νὰ μπορέσῃς νὰ πεθάνῃς. Ὁ Τζοφουκοῦ, γιὰ νὰ σὲ δοκιμάσῃ, σὲ ἄφησε νὰ πέσῃς στὴ θάλασσα, κ' ἔστειλε ἕναν καρχαρίαν νὰ σὲ χάσῃ. Ὁ πόθος σου διὰ τὸν θάνατον δὲν ἦτο πραγματικὸς, διότι καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐφώνησες δυνατὰ κ' ἐζήτησες βοήθειαν. Ἐπίσης ἀδίκῃ ἐπιθυμίῃς νὰ γείνης

καλόγερος ἢ νὰ εὖρης τὸ Βοτάνι τῆς Ζωῆς. Τὸ καλλίτερον γιὰ σένα εἶνε γὰ πρὸς τὸ πατρικὸ σου σπίτι καὶ νὰ ζήσῃς μὲ καλωσύνην καὶ φιλεργίαν. Ποτὲ μὴν ἀμελήσῃς νὰ τιμᾷς τὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων τῶν προγόνων σου, καὶ καθῆκον σου νὰ θεωρῆς τὸ νὰ ἐσοδεύῃς διὰ τὸ μέλλον τῶν τέκνων σου. Ἐτσι θὰ ζήσῃς καὶ θὰ καλογεράσῃς καὶ θὰ εἶσαι εὐτυχής, ἄφησε ὁμοῦ τὸν μάταιον πόθον ποῦ ἔχεις νὰ γλυτώσῃς ἀπὸ τὸν θάνατον, διότι κανένας ἄνθρωπος δὲν ἔμπορεῖ νὰ γλυτώσῃ, τώρα δὲ ἔμαθες καλὰ πλέον ὅτι οἱ ἐγωιστικοὶ πόθοι, καὶ ὅταν πραγματοποιοῦνται, δὲν φέ-

ρουν τὴν εὐτυχίαν. Εἰς αὐτὸ τὸ βιβλίον ποῦ σοῦ δίδω ὑπάρχουν πολλὰ καλὰ διδάγματα διὰ νὰ τὰ μάθῃς. Ἄν τὰ μελετᾷς, θὰ βαδίσῃς εἰς τὸν δρόμον ποῦ σοῦ ἔδειξε.

Ὁ ἄγγελος ἔχρησεν ἔμπροσς του, ἅμα ἐτελείωσε τὴν ὁμιλίαν του, καὶ ὁ Σεντάρου ἐπῆρε κατὰκαρδὰ τὸ μάθημα. Μὲ τὸ βιβλίον στὸ χέρι ἐπέστρεψε στὸ παλαιὸ του σπίτι, καὶ λησμονήσας ὅλους τοὺς χαμένους πόθους του, ἐπροσπάθησε νὰ ζήσῃ καλὰ καὶ χρήσιμα καὶ νὰ τηρῆ τὰ διδάγματα ποῦ ἔμαθε μὲ τὸ βιβλίον, καὶ ἀπὸ τότε ἐπέρασαν καλὰ καὶ ὠραία καὶ αὐτὸς καὶ τὸ σπίτι του.

Ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ ὑπὸ Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΗΛΙΑΣ ΜΗΝΙΑΤΗΣ*

Μὰ τάχα τί χρεῖα ἦτον νὰ πάθῃ, νὰ σταυρωθῆ, νὰ ἀποθάνῃ ἕνας Θεός; δὲν ἦτον ἄλλο μέσον διὰ νὰ γένη τὸ μέγα ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων; ἔδω θανατώσατε τὴν ἀκραν τοῦ Θεοῦ συγκιτάσασιν. Ζάλευκος ὁ Βασιλεὺς τῶν Λοκρῶν, ἔκαμεν ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἄλλους ἕνα νόμον, ὅτι ἐνὸς μοιχοῦ νὰ εὐγνώσῃ καὶ τοὺς δύο ὀφθαλμοὺς δικαιοτάτος νόμος, νὰ χάσῃ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν, ὅπου εἶναι τὸ ἀκριβώτερον πρᾶγμα τῆς ζωῆς, ὅποιος ἐγγίζει τοῦ ἄλλου τὴν τιμὴν, ὅπου εἶναι τὸ ἀκριβώτερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου. Πρῶτος ὅπου ἐλαρέβῃ τοῦτον τὸν νόμον καὶ ἐπίασθη εἰς μοιχεῖαν, ἐστάθη ὁ ἴδιός του υἱός, καὶ ἀποφασίζει ὁ δικαιοτάτος Βασιλεὺς, νὰ τοῦ δοθῆ ἡ πρόβουσα παιδεία. Παρακαλοῦσιν ὅλοι οἱ ἄρχοντες, παρακαλεῖ ὁ λαὸς τὸν Βασιλέα νὰ γένη ἕλεος πρὸς τὸν υἱόν του, τὸν διάδοχον καὶ κληρονόμον τῆς Βασιλείας του· ἀλλ' ἐκεῖνος στέκει στερεὸς εἰς τὴν γνώ-

μην του, καὶ θέλει καλῆτερα νὰ φυλάξῃ τὸν νόμον του, παρὰ τὸν υἱόν του. Ἄλλ' ὡσάν ἡ μεσιτεῖαις καὶ παρακάλεσαις τὸν στενεύουσι δυνατὰ, ἄρχισε νὰ μαλακώνεται, καὶ νὰ ἀκούῃ ὄχι μόνον τὴν δικαιοσύνην του, ἀλλὰ καὶ τὴν πατρικὴν ἀγάπην. Ἡ δικαιοσύνη (ἔλεγε συλλογιζόμενος μὲ τὸν ἑαυτὸν του) ζητεῖ νὰ τυφλώσῃ τὸν υἱόν μου, διατὶ εἶναι παραβάτης τοῦ νόμου μου· ἡ ἀγάπη ἢ πατρικὴ ζητεῖ νὰ συμπαθῆσῃ τὸν υἱόν μου, διατὶ εἶναι γέννημα τῶν σπλάγγνων μου. Ἄν ἐγὼ παραβλέψω τὴν δικαιοσύνην μου, καὶ δὲν τὸν παιδεύσω καθὼς πρέπει, εἶμαι ἀδικὸς Κριτής· ἂν παραβλέψω πάλιν τὴν ἀγάπην τὴν πατρικὴν, καὶ τὸν τιμωρῶ καθὼς πρέπει, εἶμαι ἀσπλαγχνὸς πατήρ. Ἄχ τύχη! καὶ ἂν ἐγὼ ἐμελλον νὰ εἶμαι Πατήρ, διατὶ νὰ μὲ κάμῃς Κριτὴν; ἄχ φύσις! καὶ ἂν ἐγὼ ἐμελλον νὰ εἶμαι Κριτής, διατὶ νὰ μὲ κάμῃς πατέρα; μὰ πῶς; ἀμφιβάλλω; ἐγὼ εἶμαι δίκαιος Κριτής, ἢ δικαιοσύνη εἶναι τυφλή καὶ δὲν βλέπει εἰς τοῦ πταισίου τὸ πρόσωπον; μὰ πάλιν τί ἀποφασίζω; ἐγὼ εἶμαι φιλότεκνος πατήρ, καὶ ἡ ἀγάπη εἶναι ὁμοῦς τυφλή, καὶ δὲν βλέπει τοῦ πταισίου τὸ πταισιμον. Εἶμαι Βασιλεὺς, ὅταν θέλω, ἔμπορῶ νὰ παιδεύσω; μὰ καὶ ὡς Βασιλεὺς, ὅταν θέλω, ἔμπορῶ νὰ συγχωρῶ καὶ νὰ μὴ φυλάξω ἕναν νόμον, ὅπου ἐγὼ ἔκαμα; καὶ νὰ μὴ φυλάξω ἕναν υἱόν, ὅπου ἐγὼ ἐγέννησα; τί νὰ κάμω ὁ δυστυχὴς καὶ Κριτής, καὶ πατήρ, εἶναι τάχα

* Τὸ ὄνομα τοῦ Ἡλία Μηνιάτη εἶναι ἀπὸ τὰ ἐπιφανέστερα ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ὁ Μηνιάτης, ζήσας κατὰ τὸν δέκατον ἔβδομον αἰῶνα καὶ διαπρέψας ὡς ἱεροκήρυξ καὶ ὡς ἐπίσκοπος, ἔδρασε πολυειδῶς πρὸς τὸ καλὸν τοῦ ἔθνους ὡς ῥήτωρ τῆς ἐκκλησίας καὶ ὡς διδάσκαλος. Ἡ γλώσσα του ἐνέχει πολλὴν χάριν καὶ ἀπλότητα. Ἐθεωρήσαμεν καθῆκον μας, τώρα μάλιστα ποῦ ἐδριοκόμωμεθα εἰς τὰς παραμονὰς τῆς ἑβδομάδος τῶν Παθῶν, νὰ δώσωμεν εἰς τὰς «Λησμονημένας Σελίδας» ἕν ἀπόσπασμα ἀπὸ τὰς τῶσον ἐνγλότους καὶ τῶσον βαθείας διδαχὰς τοῦ Κεφαλῆνος ἱεροκήρυκος.

μέσον να φυλάξω και τον νόμον μου, να φυλάξω και τον υιόν μου; Ναί. Έδώ χρειάζεται να εγούσι δύο μάτια ὡς εὐγγί ἕνα ἀπὸ τὰ μάτια μου, ὡς εὐγγί και ἄλλο τοῦ υιοῦ μου ὡς δώση ἐκεῖνος τὸ ἕνα, διατι εἶναι πταιστής, ὡς δώσω και ἐγὼ τὸ ἄλλο, διατι εἶμαι πατήρ· με τοῦτο θέλω εὐχαριστήσῃ τὴν δικαιοσύνην μου και τὴν ἀγάπην μου· με τοῦτο θέλω φυλάξῃ τὸν νόμον μου και τὸν υιόν μου· με τοῦτο θέλω φανῆ και Κριτῆς δίκαιος, και πατήρ φιλότεκνος· ἔτσι ἐγενεν, Ἀκροαταί. Έδώ δύο μάτια ἐχρειάζοντο, μὰ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, διὰ τὴν πληρωθῆ ὁ νόμος και τὴν παιδευθῆ τὸ πταισιμον, ἀπὸ τὸ ἄλλο διὰ τὴν φυλάξῃ ὁ Κριτῆς πατήρ τὴν ἀγάπην του, ὁ πταιστής υἱὸς τὸ φῶς του, εὐρέθη τοῦτος ὁ μέσος ὄρος, να δώση τὸ ἕνα ὁ πατήρ, και τὸ ἄλλο ὁ υἱός. Τοῦτο εἶναι ἕνα παράδειγμα ἑξαίρετον, ἀνάμεσα εἰς ὅλας τὰς Ἱστορίας, μιάς ἀκρας και βασιλικῆς δικαιοσύνης, και συγκυριασθεως πατρικῆς· πλὴν εἶναι παράδειγμα ἀνθρώπινον ὁποῦ δὲν φθάσει να συγκυριθῆ με ἐκεῖνο ὁποῦ ἔκαμεν ἕνας δίκαιος ὁμοῦ και εὐσπλαγγνος Θεός.

Ἀπόφασις θεϊκῆ ἦτον ἀνωθεν και ἀπ' ἀρχῆς μετὰ εἰς τὸν Παράδεισον τῆς τροφῆς, γεγραμμένη εἰς τὸ βύβλον τῆς γνώσεως, ὅτι ὁποῖος ἤθελε να φάγη ἀπὸ ἐκεῖνο, και ἤθελε παρέβῃ τὴν θεϊκὴν ἐντολήν, να εἶναι εὐθὺς παραδομένος εἰς τὸν θάνατον, «ἢ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτω ἀποθανείσθε»· ἡμεῖς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ προπατορος Ἀδάμ παρέβῃμεν· «ἐν τῷ Ἀδάμ πάντες ἡμαρτον»· ἡμαρτομεν με τὴν προπατορικὴν, και ἀκόμη με τὴν προαιρετικὴν ἁμαρτίαν· ὥστε ὁποῦ ὅλοι εἴμασθεν ὑποκειμενοι εἰς τὴν θεϊκὴν κολάραν· ὅλοι ἄξιοι τῆς αἰωνίου κολάσεως. Ἐπρεπε λοιπὸν ἡμεῖς, ἢ να λάβωμεν τὴν πρόπευσαν τιμωρίαν, να χάσωμεν ὥσαν τὰ δύο μάτια, ταῖς δύο ζωαῖς ὁποῦ εἴχαμεν, τὴν σωματικὴν και τὴν ψυχικὴν, με τὴν κολάσιν, ἢ να εὐρεθῆ ὁ τρόπος τῆς λύτρωσης. Μὰ ποῖος τρόπος, ὁποῦ τὸ χρέος μας με τὸν Θεὸν εἶναι ἀπειρον; ἂν ἤθελον εἰλθῆ, ὥσαν ὁ Μωϋσῆς, ἢ ἄλλος τις τῶν Προφητῶν, χίλιοι ἄνθρωποι ἂν ἤθελον σαρκωθῆ χίλιοι Ἀγγελοὶ να ἀποθάνωσι, διὰ να πληρώσωσι δι' ἡμᾶς τὴν θεϊκὴν δικαιοσύνην, τὸ αἷμα ὁποῦ ἤθελον χύσῃ ὅλοι ἐκεῖνοι οὐ Ἀγγελοὶ, δὲν ἤθελε φθάσει ὡς αἷμα κτισμάτων, ἤθελε ἦτον πεπερασμένης, ἐλλειπούς, και ὀλίγης τιμῆς, ἐνῶ τὸ χρέος μας πρὸς τὸν Θεὸν ἦτον ἀπειρον. «ἔθει τῶν δυνῶν θάτερον» (θεολογεῖ ὁ Ἅγιος Γρηγόριος) ἢ πᾶσιν ἐ-

παχθῆναι τὸν ἐν καταδίκῃς θάνατον, ἐπειδὴ πάντες ἡμαρτον ἢ τοιοῦτον δοθῆναι πρὸς ἀντίδοσιν τίμημα, ὃ τῷ χρεῖ ἵκανὸν ὑπέσχετο δικαίωμα πρὸς παράτασιν. Ἀνθρώπος μεν σῶσαι οὐκ ἠδύνατο· ὑπέσχετο γὰρ τῷ χρεῖ τῆς ἁμαρτίας. Ἀγγελοὶ δὲ ἐξαγοράσασθαι τὴν ἀνθρώπινην οὐκ ἴσχυεν, ἠπόρει γὰρ τοῦ τοιοῦτον λύτρον. Ἀνθρώπος φιλοὺς σῶσαι οὐκ ἴσχυεν, (ἀκολουθεῖ ὁ αὐτὸς Διδάσκαλος), Θεὸς γυνὸς παθεῖν οὐκ ἠδύνατο. Έδώ ἐχρειάζοντο δύο φύσεις ἀνθρώπινη, και θεία· οὐκ ἀνθρώπινη μοναχῆ, διατι με τὸ να πάθῃ, και να ἀποθάνῃ δὲν ἐδύνατο να σώσῃ, ἀλλὰ και ἀνθρώπινη και θεία ὁμοῦ ἠνωμέναις εἰς ἕνα πρόσωπον. Τοῦτο τὸ πρόσωπον ἔπρεπε να πάθῃ, και ἀποθάνῃ με τὴν ἀνθρώπινην φύσιν, ὁποῦ εἶναι παθητῆ και θνητῆ· μὰ διὰ τὴν θεϊκὴν φύσιν ὁποῦ εἶναι ἀπειρον ἀξίας, ἐκεῖνο τὸ πάθος, ἐκεῖνος ὁ θάνατος, ἔπρεπε να εἶναι ἀπειρον τιμῆς, και τέτοιος λογῆς να πληρωθῆ ἐκεῖνο τὸ ἀπειρον χρέος· ἔτσι ἔπρεπε να γένη, και ἔτσι ἐγενεν. Ἐκουσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τὴν δικαιοσύνην του, ὁποῦ ἐζητεῖ ἐδικησιν ἐναντίον μας, διατι εἴμασθεν παραβάται τῆς ἐντολῆς του «ἐξάλειψον τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα»· μὰ ἤκουε και ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὴν εὐσπλαγγνίαν του ὁποῦ ἐζητεῖ συγχώρησιν δι' ἡμᾶς, διατι εἴμασθε πλάσματα τῶν χειρῶν του «Ζῶ ἐγὼ, οὐ θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ»· Ὁ Θεὸς κριτῆς δίκαιος ὁποῦ θέλει να φυλάξῃ τὸν νόμον του, μὰ και πλάστης φιλάνθρωπος, ὁποῦ θέλει να φυλάξῃ τὸ πλάσμα του· τί να κάμῃ; Κριτῆς και Πατήρ, και Θεὸς και πλάστης, ἤρρεν ἢ ἀπειρός του σοφία ἕνα μέσον, να φυλάξῃ τὸν νόμον του, και να φυλάξῃ και τὸ πλάσμα του.

Έδώ, εἶπε, χρειάζονται δύο φύσεις· θεία, και ἀνθρώπινη· ὡς δώσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν μίαν με τὴν θνητὴν σάρκα, ἐγὼ δίδω τὴν ἄλλην με τὸν θεῖον Λόγον· ἀπ' αὐταῖς ταῖς δύο φύσεσιν και ἀνθρώπινην και θεϊκὴν, ὡς γεννηθῆ ἕνα πρόσωπον θεανδρικόν· τέλειος ἄνθρωπος και τέλειος Θεός. Τοῦτο ὡς πάθῃ τοῦτο ὡς ἀποθάνῃ ἀποθνήσκωντας ὡς ἄνθρωπος, τὸ αἷμα του ὁποῦ χύνεται, ὡς τόσον εἶναι πληρωμῆ· μὰ ἐπειδὴ τοῦτος ὁ ἄνθρωπος εἶναι, ὁμοῦ και Θεός, τὸ αἷμα του ὁποῦ χύνεται, εἶναι μία πληρωμῆ ἀπειρός. Τέτοιος λογῆς εὐχαριστεῖται και ἢ εὐσπλαγγνία μου, διατι με τὸ αἷμα τοῦτον μόνου τοῦ ἀνθρώπου, λύτρωνονται οἱ ἐπίλοιποι ἄνθρωποι· εὐχαριστεῖται και ἢ δικαιοσύνη μου, διατι με τὸ αἷμα τοῦ-

του τοῦ Ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ, πληρώνεται τὸ ἄπειρον χρέος· καὶ ἐγὼ θέλω φανῆ καὶ Κριτῆς δίκαιος, καὶ πλάστης φιλόνητος. Αὐτὴ εἶναι λοιπὸν ἡ ἀφορμὴ, κατὰ τὴν ὁποῖαν χρεῖα ἦτον νὰ πάθῃ, καὶ νὰ ἀποθάνῃ ἕνας Θεὸς γινόμενος ἄνθρωπος, διὰ νὰ ἡμπορῇ ὡς ἄνθρωπος νὰ πληρωθῇ, καὶ ὡς Θεὸς νὰ πληρώσῃ σωστὰ. Ἐδῶ, λέγω πάλιν Χριστιανοί μου, ἐχρηάζοντο ὡσὰν δύο μάτια, δύο φύσεις ἡμεῖς οἱ πταιστοί, οἱ παραβάται τῆς θείας ἐντολῆς, ἐδώκαμεν ὡσὰν τὸ ἕνα ὄμματι, τὴν ἀνθρωπότητα· ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἔδωκεν, ὡσὰν τὸ ἄλλο, τὴν Θεότητα· μᾶς ἐγγίζεν ἡ τιμωρία τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ Χριστοῦ; ἀλλ' εἰς τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ἡ τιμωρία τοῦ θανάτου ἐξηφανίσθη. Ἐπληρώσαμεν μὲ τὴν θείαν σάρκα, ἠνωμένην τῷ θείῳ Λόγῳ, καὶ ἐλυτρώθημεν μὲ τὸν θείον Λόγον, ἠνωμένον τῇ ἀνθρωπίνῃ Σαρκί· εἶναι ὑψηλότερον νόημα τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου. «Συνέβαιεν ἀμφότερα ἐν ταύτῳ γενέσθαι παραδόξως, διὸ πάντων θάνατος, ἐν τῷ Κυριακῷ σώματι ἐπληρούτο, καὶ ὁ θάνατος, διὰ τὸν συνόντα Λόγον, ἐξηφανίζετο» ὡς ἄκρα τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς συγκατάβασις! Ἄλλ' ὦ Θεὲ πολυέλεε, καὶ πολυεύσπλαγγε, καὶ διὰ νὰ σώσῃς τὸν ἄνθρω-

πον, δὲν εἶχεν ἡ παντοδυναμία σου ἄλλον τρόπον, χωρὶς νὰ παραδώσῃς εἰς θάνατον τὸν Μονογενῆ σου υἱόν, τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Θεοῦ σου προσώπου; Χωρὶς ἀμφιβολίαν ἐδύνετο ὁ Θεός, ἐνεργῶν ὡς παντοδύναμος, καθὼς μὲ ἕνα λόγον εἶπε, καὶ πάντα ἐγένετο, ἔτσι ὁμοίως μὲ ἕνα λόγον νὰ εἴπῃ, καὶ νὰ γένη ἡ τοῦ ἀνθρώπου σωτηρία. Ἐδύνετο καὶ χωρὶς κάμμιαν πληρωμὴν νὰ μᾶς ἀφήσῃ τὸ ἄπειρον χρέος· ἐδύνετο καὶ χωρὶς τὸν θάνατον τοῦ ἰδίου τοῦ υἱοῦ νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἀνθρώπου· ἐδύνετο καὶ χωρὶς τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ σβέσῃ τὴν φλόγα τῆς αἰωνίου κολάσεως· ἐδύνετο, ἀλλ' ἡμεῖς τέτοιας λογῆς ἠθέλαμεν γνωρίσει τοῦ Θεοῦ τὴν ἄπειρον δύναμιν, δὲν ἠθέλαμεν γνωρίσῃ τοῦ Θεοῦ τὴν ἄπειρον συγκατάβασιν. Ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ κάμῃ καὶ ὡς Κριτῆς, καὶ Πατὴρ· νὰ δεῖξῃ καὶ τὴν δικαιοσύνην του, καὶ τὴν φιλοφροσύνην του πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ὅπου ἦτον ὁ παραβάτης τοῦ νόμου του, καὶ νὰ κάμῃ ὡσὰν Κριτῆς, νὰ δεῖξῃ τὴν δικαιοσύνην του πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν ὅπου ἦτον ὁ Υἱὸς του. Ἐλυτῆθη περισσότερο τὸν ἄνθρωπον, παρὰ τὸν μονογενῆ του Υἱόν, ἠθέλησε νὰ θυσιάσῃ τὸν μονογενῆ του Υἱόν διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ ἀνθρώπου.

ΑΡΧΗΝ ΕΚΑΜΑ ΣΤΟΝ ΧΟΡΟ

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὰ «Δημόδη Ἑλληνικά Ἄσματα» τῆς συλλογῆς Γ. Δ. Παχτίκου ἐκδομένης προσεχῶς ὑπὸ τῆς βιβλιοθήκης Μαρασλή.

Ἀρχὴν ἔκαμα ἔς τὸν χορὸν
ἔπιπασα χερί δροσερό·
πᾶν ἢ μὲν, πᾶνει καὶ ἄλλος
ἐμάκραυγε καὶ ὁ χορὸς.
Πᾶν ἢ ἡ ἀγαπίσσα μου,
ποῦ καίει τὴν καρδίτσα μου
ποῦ καίει καὶ φλογίζεται
καμμὰ φορὰ δροσίζεται.
Σὲ περιβόλι ἐμβηκα
καὶ ὅλα τὰ δένδρα ῥώτησα
— Ποῖο δένδρο δὲν κάμ' καρπὸ;
— Τὸ κυπαρίσσι τάφηλό,
πῶχει ἔς τὴν ρίζα του νερό,
καὶ ἔς τὴν κορφή χροῦδὸ σταυρὸ

καὶ ἄνω ἔς τὸ χροῦδὸ σταυρὸ
κάθειται πέρδικα καὶ ἀηδὼ.⁽¹⁾
Ἡ πέρδικα βασιτῆ χαρὶ
καὶ ὁ ἀετὸς βασιτῆ γραφῆ,
καὶ μέου γράφει τὸ χαρτί·
«Ὅπ' ἀγαπήσῃ καὶ ἀρνοσθῆ,
τὸ αἷμά του νὰ κινηθῆ,
καὶ ὀπώχει δυὸ ἀγαπητικαῖς
νᾶχη σαράντα μαχαιριαῖς,
καὶ ὀπώχει τρεῖς καὶ τέσσαρες
νᾶχη σαράντα πέντε
καὶ ὅπ' δὲν ἔχει οὔτε μὲν
νὰ τόνε δὲν ἢ Παναγιά».

(1) Ἀηδὼ = Ἀετὸς.

ΑΡΧΗΝ ΕΚΑΜΑ ἘΣ ΤΟΝ ΧΟΡΟ

(Ἄδεται ἐν Ρωσίῳ (Ἄρετσου) τῆς Βυθύνιας. — Χορὸς συρτός).

Adagio (♩ = 104)

Ἀρμονία Γ. Δ. Παχτίκου.

rit. a tempo

χὴν ἔ - κα - μα 'ς τὸν χο
 ρὸ ἔ - πια - σα χέ - ρι δρο - σε ρό. Πιά -
 νει ἢ μιά πιά - νει καὶ ἄλ - λος ἔ - μάχραι - νε καὶ ὁ - χο ρός
 ὄσω ἀπὸ τὸ κεφάλι, ἀρπάζει τὴν καραμπίνα
 του καὶ τρέχει στὸ δάσος. Ἄπ' τὴ βία του οὔτε
 καπέλο δὲν ἔβαλε. Ἀφοῦ ἦτον τόσο παλληκα -
 ρός, γιατί πήρε τὴν καραμπίνα του καὶ δὲν
 ἔπερνε τὸ τουφεκί με τὰ σκάγια; Εἶχε νὰ πε -
 ράση καὶ τὸν ποταμό, ποῦ δὲν ἦτον καὶ ἀκί -
 νδυνο πρᾶγμα ἢ ἀλήθεια ὅμως εἶνε πῶς δὲν
 εἶχε καὶ πολλὰ νερά· τώρα ζύγωνε ἢ βροχερὴ
 ἐποχὴ. Ἄκουσα δυὸ τουφεκιές κ' ἕστερα ἄλλη
 μία. — Τρεῖς τουφεκιές γιὰ ἓνα μοναχὸ ἀγρίμι!
 εἶπα μέσα μου. Μὲ δυὸ σφαῖρες σκοτώνει κα -
 νεις ἓνα λεοντάρι καὶ ἐδῶ δὲν ἦτον παρὰ μιά
 τίγρις! Ἐπειτα κ' ὅλα αὐτὰ τοῦ κάκου τὰ
 κανε γιατί τὸ μωρέλι ἦτον κατακομματιασμένο
 καὶ μισοφαγωμένο, πρὶν νὰ κτυπήσῃ ὁ Γκλάν
 τὴν τίγρι. Ἄν δὲν ἦταν μεθυσμένος δὲν θὰ
 φρόντιζε βέβαια νὰ σώσῃ τὸ μικρό.
 Ὑστερα τῶρριξε στὸ γλέντι ὅλη τὴ νύκτα
 στὸ γειτονικό μας καλύβι, μὲ μιά χήρα, ποῦχε
 δυὸ κόρες. Ὁ Θεὸς ξέρει σὲ ποιά ἀπὸ τῆς
 τρεῖς γυναῖκες ἐξέοπασε!

KNUT HAMSON

ΠΑΝ*

Μυθιστόρημα

— Τί καλὸς ποῦ εἶσαι σήμερα τὸ βράδυ!
 τοῦ εἶπα.

Γέλασε δυνατὰ καὶ ξεφώνησε:

— Δὲν εἶνε παρῶνε νὰ βρισκόμαστε κ' οἱ
 δυὸ μας στὰς Ἰνδίας καὶ νὰ κνηγοῦμε; Εἰ -
 οἶβα ὅλα τὰ βασίλεια, τοῦ κόσμου ὅλου οἱ τό -
 ποι, εἰοἶβα ὅλα οἱ ὄμορφαις γυναῖκες, παν -
 τρεμέναις κ' ἀνύπανδραις, κόντιναις καὶ μα -
 κρυναῖς! Χά! χά! Φαντάσου ἓναν ἄνθρωπο
 ποῦ λαμβάνει πρότασι γάμου ἀπὸ μιά παντρε -
 μένη γυναῖκα...

— Μιά κοντέσσα! εἶπα ἐγὼ φαρμακερά.

Ἡ εἰρωνεία μου τὸν πείραξε. Δὲν μπόρεσε
 νὰ κρύψῃ τὸν πόνο τὸν ὕστερα σούφρωσε τὰ
 φρύδια του κ' ἀρχίσε νὰ μισοκλείνῃ τὰ μάτια,
 σὰν νάνησυχουσε πῶς εἶπε περισσότερα ἀπὸ
 ὅσα ἔπρεπε, γιὰ τὸ τιποτένιο αὐτὸ μυστικοῦλι.
 ποῦτὸ φανταζότανε σπονδαῖο πρᾶγμα. Ἐξαφνα
 μιά παρῆα παιδιὰ ἔτρεξε μὲ φωνές: «Τίγριδες,
 πῶ! πῶ!» Μιά τίγρις εἶχε ἀρπάζει ἓνα μω -
 ρέλι σ' ἓνα μικρὸ δάσος, ἀνάμεσα χωριοῦ καὶ
 ποταμοῦ.

Ὁ Γκλάν, στυπὴ στὸ μεθύσι, μὲ τὰ μυαλά
 ὄσω ἀπὸ τὸ κεφάλι, ἀρπάζει τὴν καραμπίνα
 του καὶ τρέχει στὸ δάσος. Ἄπ' τὴ βία του οὔτε
 καπέλο δὲν ἔβαλε. Ἀφοῦ ἦτον τόσο παλληκα -
 ρός, γιατί πήρε τὴν καραμπίνα του καὶ δὲν
 ἔπερνε τὸ τουφεκί με τὰ σκάγια; Εἶχε νὰ πε -
 ράση καὶ τὸν ποταμό, ποῦ δὲν ἦτον καὶ ἀκί -
 νδυνο πρᾶγμα ἢ ἀλήθεια ὅμως εἶνε πῶς δὲν
 εἶχε καὶ πολλὰ νερά· τώρα ζύγωνε ἢ βροχερὴ
 ἐποχὴ. Ἄκουσα δυὸ τουφεκιές κ' ἕστερα ἄλλη
 μία. — Τρεῖς τουφεκιές γιὰ ἓνα μοναχὸ ἀγρίμι!
 εἶπα μέσα μου. Μὲ δυὸ σφαῖρες σκοτώνει κα -
 νεις ἓνα λεοντάρι καὶ ἐδῶ δὲν ἦτον παρὰ μιά
 τίγρις! Ἐπειτα κ' ὅλα αὐτὰ τοῦ κάκου τὰ
 κανε γιατί τὸ μωρέλι ἦτον κατακομματιασμένο
 καὶ μισοφαγωμένο, πρὶν νὰ κτυπήσῃ ὁ Γκλάν
 τὴν τίγρι. Ἄν δὲν ἦταν μεθυσμένος δὲν θὰ
 φρόντιζε βέβαια νὰ σώσῃ τὸ μικρό.

Ὑστερα τῶρριξε στὸ γλέντι ὅλη τὴ νύκτα
 στὸ γειτονικό μας καλύβι, μὲ μιά χήρα, ποῦχε
 δυὸ κόρες. Ὁ Θεὸς ξέρει σὲ ποιά ἀπὸ τῆς
 τρεῖς γυναῖκες ἐξέοπασε!

Δυὸ ἡμέρες δὲν ξεμέθυσε στιγμή. Οἱ σύν -
 τροφοὶ του στὸ πιότὸ δὲν ἔμεναν πίσω. Μὲ
 προσκάλεσε νὰ πάω κ' ἐγὼ μαζί τους, ἄδικα
 ὅμως. Οὔτε ἤξερε πιά τί ἔλεγε καὶ μοῦ παρα -
 πονέθηκε πῶς τὸν ζηλεύω.

— Σὲ στραβώνει ἢ ζήλεια σου! μοῦπε.

Ἐγὼ νὰ ζηλέσω αὐτόν!

Τοῦ ἀποκρίθηκα:

— Τί νὰ βρῶ ἔπᾶνω σου νὰ σοῦ ζηλέσω;

— Ὅχι, ὄχι, δὲν ζηλεύεις, λάθος ἔκανα...

Ἐδῶ καὶ λιγάκι καλημέρισα τὴν Μάγκη. Κάτι
 μασσοῦσε πάλι, ὅπως τὸ συνειδητῆ.

Δάγκωσα τὰ χεῖλιά μου καὶ τὸν ἄφηκα.

IV

Ξαναρχίσαμε τὸ κνηγι. Ὁ Γκλάν τὸ κατα -
 λάβαινε πῶς μοῦ φέρθηκε ἄσχημα καὶ μοῦ ζή -
 τησε συγγνώμη.

— Τὰ βαρέθηκα ὅλα, ἐπρόσθεσε. Θὰ ἤθελα
 καμμιά σφαῖρα σου νὰ ξεφύγῃ καὶ νὰ φθάσῃ
 στὸ στήθος μου.

Παρακαλοῦσε νὰ τοῦρθη μιά σφαῖρα μου
 στὸ στήθος. Τὸ γράμμα τῆς κοντέσσας τάχα
 τοῦφερε αὐτὴς τῆς ἰδέας;

Τοῦ ἀποκρίθηκα.

— Ὅπως στρώνει κανένας θὰ κοιμηθῆ.

Ὅσο πήγαινε γινότανε πιὸ σκυθρωπὸς
 καὶ ἀμίλητος. Δὲν ἔπινε πιά οὔτε ἀνοίγε
 τὸ στόμα του νὰ μιλήσῃ. Τὰ μάγουλά του βα -
 θούλωναν.

Μιά ἡμέρα ξαφνισθηκα ἀπὸ κουβέντες καὶ
 λόγια κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρό μου. Ὁ Γκλάν
 εἶχε ξαναγίνει χαρούμενος σὰν τὸν πρώτο καιρὸ
 καὶ φλυαροῦσε μὲ τὴν Μάγκη, μ' ἓνα σωρὸ
 γαλυφιές. Χωρὶς ἄλλο τὴν παραμόνευε τὴν
 Μάγκη, ὡς ποῦ νῆσθη. Χωρὶς νὰ δίνουιν πεν -
 τάρια γιὰ μένα, ἦρθαν καὶ τῶσπερσαν κάτω
 ἀπὸ τὸ παράθυρό μου.

Ἐτρεμα σύσσωμος. Σήκωσα τὸν λῆκο τῆς
 καραμπίνας μου, μὰ τὸν ξανακατέβασα ἀμέ -
 σως. Ἐβγήκα ὄσω, ἀρπάζα τὴν Μάγκη ἀπ' τὸ
 χέρι καὶ τράβηξα παραπέρα χωρὶς νὰ πῶ τί -
 ποτε. Ὁ Γκλάν γύρισε ἀμέσως στὸ σπίτι.

— Γιατί τοῦ ξαναμίλησες αὐτοῦνοῦ; εἶπα
 στὴν Μάγκη.

Αὐτὴ δὲν μοῦ εἶπε λέξι.

* Ἴδε σελίδα 312.

Ἦμιον ἀπελπισμένος. Οἱ χτύποι τῆς καρδιάς μου μούβιαναν τὴν ἀναπνοή. Ποτέ δὲν μού ξαναφάνηκε ὡμορφότερη ἢ Μάγκη. Δὲν εἶχα γνωρίσει ποτέ ἄσπρο κορίτσι τόσο ὡμορφο. Ἐξέχασα πῶς ἦταν μελαψή, τὰ ξέχασα ὅλα κοντά της.

— Πές μου λοιπόν, γιατί τοῦ μιλάς, ἔ;

— Μ' ἀρέσει περισσότερο.

— Περισσότερο ἀπὸ μένα;

— Ναί.

Ἄ! τῆς ἀρεσε περισσότερο λοιπόν! Καλὰ νὰ μὴ κάνη, ὡς τόσο. Δὲν ἦμιον καλὸς ἐγὼ μαζί της; Δὲν τῆς εἶδνα χρήματα καὶ χίλια δυὸ πράγματα; Αὐτὸς τί τῆς εἶχε κάμει;

— Ἐκεῖνος σὲ κηροῖδεύει λέει πῶς ὀλοένα ξερομασσῶς.

Στὴν ἀρχὴ δὲν καταλαβε. Τῆς εἶδνα νὰ καταλάβη πῶς ὁ Γκλάν ἔκανε χάρι νὰ τὴν βλέπη πού ἔβαζε στὸ στόμα της ὅτι εἴρισκε μπροστά της. Αὐτὸ τῆς ἔκανε ἐντύπωσι περισσότερο ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα. Ἐγὼ ἐξακολούθησα.

— Ἀκουσέ με, Μάγκη. Θὰ ἦσαι πάντα δική μου... τὸ θέλεις; Ὅταν φύγω ἀποδῶ θάρθῃς μαζί μου. Θὰ σὲ πάρω γυναῖκα, ἀκούς; Θὰ πάμε στὸν τόπο μου καὶ θὰ περάσωμε ἐκεῖ τὴν ζωὴ μας... Τὸ θέλεις;

Καὶ αὐτὸ μὴ φάνηκε πῶς τῆς ἔκανε ἐντύπωσι. Ζώηρεψα καὶ μιλοῦσα ὀλοένα στὸν περὶπαιτο. Μία φορὰ μονάχα εἶπε τὸ ὄνομα τοῦ Γκλάν, γιὰ νὰ μ' ἐρωτήσῃ:

— Ὁ Γκλάν θάρθῃ μαζί μας;

— Ὁχι, ὁ Γκλάν δὲν θάρθῃ μαζί μας. Λυπάσαι πού δὲν θάρθῃ;

— Ὁχι, ὄχι, εἶπε ζωηρά, δὲν με μέλει.

Ἦσυχασα. Τὴν παρακάλεσα καὶ με συντρόφεισε ὡς τὸ σπῆτι. Ὅταν μάφισε, λίγες ὥρες ἀργότερα, σκαρφάλωσα τὴν σκάλα τοῦ Γκλάν καὶ τοῦ χτύπησα τὴν πόρτα. Ἦτανε μέσα.

— Καλὰ θὰ κάνωμε νὰ μὴ κνηγήσωμε μαζί αὐριο, τοῦ εἶπα.

— Γιατί;

— Γιατί δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐγγυηθῶ πῶς κάμια σφαῖρα μου δὲν θάρθῃ νὰ σοῦ φυτευθῇ στὸ στήθος.

Δὲν μούδωκε ἀπάντησι καὶ κατέβηκα πάλι κάτω. Ὑστερὰ ἀπὸ αὐτὰ πού τοῦπα δὲν θὰ τολμούσε βέβαια νάρθῃ στὸ κνηγι τὴν ἄλλην ἡμέρα. Μὰ γιατί πάλι εἶχε τραβήξει τὴν Μάγκη κάτω ἀπ' τὸ παράθυρό μου καὶ χώρατενε δυνατὰ μαζί της; Γιατί δὲν ἔφυγε; Ἐκεῖνο τὸ περιφημο γράμμα τὸν προσκαλοῦσε. Κι αὐτὸς ἀντὶ νὰ φύγῃ ἔμεινε. Ἄλλοτε ἔσφιγγε τὰ

δόντια κι' ἄλλοτε φώναζε: «Ποτέ, ὄχι, ποτέ! Καλλίτερα νὰ κρεμασθῶ...»

Τὸ ἄλλο πρωτὶ μ' ἔδῃ τὴν φοβέρα μου, ὁ Γκλάν ἤλθε στὴν πόρτα μου καὶ μὴ φώναζε:

— Σήκω, σύντροφε! Ὁ καιρὸς εἶνε τρέλλα: πάμε στὸ κνηγι!... Αὐτὰ πού μούπες ἔχθες εἶνε κουταμάραις.

Ἦτανε τέσσαρες ἡ ὥρα ἀπάνω κάτω. Καθὼς εἶδα πῶς καταφρονούσε τὴν φοβέρα μου, σηκώθηκα καὶ γέμισα τὸ τουφέκι μου ἔκείνος καθότανε καὶ με κύτταζε. Ὁ καιρὸς κάθε ἄλλο παρὰ τρέλλα: ἔβρεχε ὁ Γκλάν με τὴν ψευτιά του αὐτὴ με πρόσβαλε ἀκόμα περισσότερο. Ἐκῆνα πῶς δὲν τὸ κατάλαβα καὶ φύγαμε χωρὶς ἀντιλογία.

Ὅλη τὴν ἡμέρα τριγυρίζαμε στὸ δάσος, καθέννας με τὸν λογαριασμό του. Δὲν χτυπούσαμε τίποτε, χάναμε ὅλες τῆς οἰκιές, γιατί εἶχαμε καὶ οἱ δύο ἄλλου τὸν νοῦ μας. Τὸ μεσημέρι ὁ Γκλάν ἤρθε καὶ περπατοῦσε μπροστά μου, γιὰ νὰ μὴ τὰ φέρῃ βολικά νὰ τοῖ φερθῶ ὅπως ἤθελε. Ἐρχότανε μπροστά στὴν μπούκα τοῦ τουφεκιού μου. Τὸ χώνεμα κι' αὐτό. Πρὸς τὸ βράδυ γυρίσαμε πίσω χωρὶς νὰ συμβῇ τίποτε μεταξύ μας. Ἐγὼ ἔλεγα ἀπομέσα μου: «Ἴσως ἀποδῶ κ' ἐμπρός θὰ τὸ καταλάβῃ καὶ μοναχὸς του καὶ θάρθῃ ἡσυχὴ τὴν Μάγκη.

— Ἦτανε ἡ πιὸ ἀτέλειωτη ἡμέρα τῆς ζωῆς μου σήμερα, εἶπε ὁ Γκλάν.

Δὲν εἶπαμε τίποτα παραπάνω ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

Τῆς ἄλλες ἡμέρες, ὁ Γκλάν ἦτανε πιὸ σκυθρωπὸς ἀπὸ ποτέ, ἴσως ἐξαιτίας τοῦ γράμματος.

— «Δὲν μπορῶ νὰ τὸ βαστάξω αὐτὸ, ὄχι, δὲν μπορῶ» ἔλεγε καὶ ξανάλεγε μοναχὸς του τὴν νύχτα. Τὰ παράτονα τοῦ ἀκούγονταν σ' ὅλο τὸ σπῆτι. Ἦτανε τόσο μελαγχολικός, πού οὔτε ἀπάντησι εἶδνα στῆς καλόβουλες ἐρωτήσεις τῆς ξενοδόχας μας καὶ σὶν ὕπνο του ἀκόμα βογγούσε. Ἡ συνειδησίς του θὰ τὸν ἐτύπτε φαίνεται γιὰ πολλὰ πράγματα! Μὰ γιατί ἔμεινε λοιπόν, διάτανε; Τάχα τὸν κρατοῦσε ἡ φιλοτιμία του, γιατί δὲν ἤθελε νὰ ξαναγυρίσῃ πάλι ἐκεῖ πού μία φορὰ τὸν ἐδίωξαν;

Ἐβλεπα τὴν Μάγκη καθὲ βράδυ. Ὁ Γκλάν δὲν τῆς μιλοῦσε. Αὐτὴ εἶχε παύσει νὰ μασῶ ὅτι εἴρισκε μπροστά της αὐτὸ μ' εὐχαριστοῦσε καὶ τὴν ἀγαποῦσα περισσότερο τώρα. Μία ἡμέρα, ἀφοῦ τὰ στριφογύρισε, με ρώτησε γιὰ τὸν Γκλάν. Τί γινότανε; Ἦτανε ἀρρωστος; Εἶχε φύγει τάχα;

Τῆς ἀποκρίθηκα:

— Ἄν δὲν πέθανε κι' ἂν δὲν ἔφυγε θὰ εἶνε ξαπλωμένος στὴν κάμαρά του. Λίγο με μέλει. Μοῦ κάθεται στὸ στομάχι.

Πλησιάζαμε στὸ «ξενοδοχεῖο» καὶ εἶδαμε τὸν Γκλάν ξαπλωμένο καταμεσῆς στὸ χωράφι, με τὰ χέρια σταυρωμένα πίσω ἀπὸ τὸν λαιμό, με τὰ μάτια καρφωμένα στὸν οὐρανὸ.

Πρὶν προφθάσω νὰ τὴν σταματήσω, ἡ Μάγκη βρόδῃθε κοντὰ του, λέγοντάς του:

— Βλέπεις, δὲν μασῶ πιά τίποτε, μήτε φτερά, μήτε χαρτάκια, μήτε νομισματα, τίποτε.

Ὁ Γκλάν μόλις τὴν ἔβριταξε, χωρὶς νὰ κνηθῇ καθόλου. Τὸν ἀφήναμε καὶ φύγαμε. Μάλωσα τὴν Μάγκη πού δὲν φύλαξε τὴν ὑπόσχεσίς της νὰ μὴ ξαναμιλήσῃ τοῦ Γκλάν. Ἐκεῖνη μὴ ἀποκρίθηκε πῶς ἤθελε νὰ τοῦ δώσῃ ἕνα μάθημα.

— Ποῦ καλὰ, τῆς εἶπα. Μὰ γιὰ αὐτὸν λοιπόν ἀφίσις αὐτὴ τὴν κακὴ συνήθεια πού εἶχες;

Δὲν μὴ ἀποκρίθηκε. Γιατί τάχα σιώπαινε;

— Δὲν ἀκούς πού σοῦ μιλοῦ; Γι' αὐτὸν τὴν ἀφίσις;

— Ὁχι, ὄχι, γιὰ σένα.

Τὴν ἐπίστεψα. Τί λόγο εἶχε τάχα νὰ συμπονέσῃ τὸν Γκλάν;

Μοῦ ὑποσέθηκε νὰ ξανάρθῃ τὸ βράδυ καὶ κράτησε τὸν λόγο της.

V

Ἦρθε στῆς δέκα. Ἄκουσα τὴν φωνὴ τῆς ἀπόξω μιλοῦσε μ' ἕνα παιδί, πού τὸ κρατοῦσε ἀπ' τὸ χέρι. Γιατί δὲν ἔμπαινε μέσα καὶ γιατί τὴν συντρόφεισε αὐτὸ τὸ παιδί; Μία ὑποψία μὴ πέρασε ἀπ' τὸν νοῦ. Ἴσως τὸ παιδί αὐτό, πού τοῦ μιλοῦσε δυνατὰ, ἦτανε κάποιος σύνθημα. Καθὼς κύτταξα ἀπ' τὸ παράθυρο εἶδα πῶς σήκωνε τὰ μάτια πρὸς τὸ δωμάτιο τοῦ Γκλάν. Τῆς εἶχε κάνει τάχα κανένα σημάδι, σάν ἐγνώρισε τὴν φωνὴ τῆς; Ὅπως καὶ νὰ ἦτανε, μὴ φάνηκε φῶς φανερό, πῶς γιὰ νὰ μιλήσῃ σ' ἕνα παιδί, δὲν ἦτανε καθόλου ἀνάγκη νὰ σηκῶνῃ τὰ μάτια της ψηλά.

Μοῦ ἤλθε ἡ ἰδέα νὰ πάω νὰ τὴν ἀνταμῶσω.

Τὴν ἴδια στιγμὴ ἀφίσε τὸ παιδί ἀπὸ τὸ χέρι καὶ μπῆκε μόνῃ της στὸ ξενοδοχεῖο. Ἐπιτέλους εἶχε ἀποφασίσει νάρθῃ! Ἐννοια τῆς! Θὰ τῆς τὰ ψάλω.

Ἡ Μάγκη μπῆκε στὸ ἐμβασμα... δὲν ἔχω λάθος... νὰ τὴν κοντὰ στὴν θύρα μου. Μὰ αὐτὴ

τραβάει μπροστά, σκαρφάλωνε τὴν σκάλα κι' ἀνέβαινε στὸ κάμαρά τοῦ Γκλάν. Ἄνοιγώ τὴν θύρα μου δοθάναικτη, ἡ Μάγκη δὲν φαίνεται πούθενά. Ἡ ὥρα ἦτανε δέκα.

Κλείνομαι στὴν κάμαρά μου. Γεμίζω τὸ τουφέκι μου. Τὰ μεσάνυχτα ἀνέβαινω τὴ σκάλα καὶ κολλῶ ταῦτι μου στὴν θύρα. Ἀκούω τὴν Μάγκη, τὴν ἀκούω νὰ σκαρπῇ ὅλη τὴν ἀγάπη της στὸν Γκλάν καὶ ξανακατεβαίνω. Ὑστερὰ, στὴ μία, ξαναανέβαινω. Σιωπῇ. Περιμένα νὰ ξυπνήσουν. Τὸ ρολόγι μὴ ἐφθασε στῆς τρεῖς, ὅστερα στῆς τέσσαρες ἔξυπνησαν στῆς πέντε. «Πάει καλά!» εἶπα μέσα μου. Τὸ μόνο πού συλλογιζόμουν ἦτανε πῶς δὲν ἐκοιμόντο πιά καὶ πῶς αὐτὸ ἤθελε κ' ἐγὼ. Μὰ κάποια φασαρία ἀκούσθηκε στὸ ξενοδοχεῖο ἀναγκάσθηκα νὰ ξανακατέβω μήπως με πιάσῃ ἄσφαγα ἡ ξενοδόχα. Τώρα πού ἔξυπνησαν, θὰ μπορούσα νὰκούσω περισσότερη ὥρα.

Στὸ ἐμβασμα εἶπα μέσα μου: «Ἦτανε ἐδῶ, τὸ χέρι της ἀγγίξε τὴν πόρτα μου καὶ δὲν μπῆκε μέσα σκαρφάλωσε τὴν σκάλα καὶ πήγε σ' ἐκεῖνον.

Τὸ κρεβάτι μου οὔτε τὸ εἶχα ξεστρώσει κἂν. Δὲν ξαπλώθηκα καθόλου ἔμεινα καθισμένος κοντὰ στὸ παράθυρο με τὴν καρμπίνα στὸ χέρι. Ἡ καρδιά μου δὲν χτυποῦσε, λαχταροῦσε σάν τὸ ψάρι.

Σὲ μισὴ ὥρα ἀκουσα πάλι τὰ πατήματα τῆς Μάγκης στὴ σκάλα. Ἀκουμπισμένος στὸ τζάμι μου, τὴν βλέπω πού βγαίνει ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖο. Τὸ βαμβακερὸ φουστάνι της τῆς φθάνει ὡς τὰ γόνατα. Εἶχε οἰγμένη στῆς πλάτες μία σάρπα πού τῆς εἶχε δανείσει ὁ Γκλάν. Ἄλλο τίποτε δὲν φοροῦσε τὸ φουστάνι της μὴ φάνηκε τσαλακωμένο. Ὅπως τὸ συνείδηζε, περπατοῦσε σιγά-σιγά. Χάθηκε πίσω ἀπὸ τὰ καλυβόσπιτα, χωρὶς νὰ κνηθῇ καθόλου στὸ παράθυρό μου.

Ὁ Γκλάν κατέβηκε σὲ λιγάκι, με τὸ τουφέκι στὸν ὄμο, ἔτοιμος γιὰ τὸ κνηγι. Εἶχε τὰ μούτρα του κρεμασμένα καὶ δὲν με χαιρέτισε καθόλου. Ἦτανε καλοντυμένος ὁμοῦ, σάν γαμπρός, συλλογισθῆκα.

Τὸν ἠκολούθησα. Κανένας μας δὲ μιλοῦσε. Δυὸ πουλιὰ πού σκοτώσαμε, γινῆκανε λυόμα, γιατί χτυπούσαμε με τὴν καρμπίνα. Τὰ ψήσαμε κάτω ἀπὸ ἕνα δένδρο καὶ τὰ φάγαμε χωρὶς νὰ βγάλουμε τοιμουδιά. Ἔτσι πέρασε ἡ ὥρα, ὡς τὸ μεσημέρι.

Ὁ Γκλάν μὴ φώναζε.

— Εἶσαι βέβαιος πῶς τὸ τουφέκι σου εἶνε

γεμάτο; Μπορεί νάχωμε κανένα συναπάντημα, που δὲν τὸ περιμένουμε.

— Γεμάτο εἶνε τὸ τουφεκι μου, τοῦ εἶπα.

Χάθηκε μιὰ στιγμή μέσα στὰ δένδρα· τί χαρὰ νὰ τὸν ξάπλωνα κάτω σὰν τὸ σκυλί! Δὲν ἦτανε βία, εἶχαμε ἀκόμα καιρὸ μπροστά μας. Αὐτὸς ἐμάντευε χωρὶς ἄλλο τί εἶχα στὸν νοῦ μου νὰ κάμω, γι' αὐτὸ μὲ ρωτοῦσε ἂν ἔχω τὸ τουφεκι μου. Ὡς καὶ σήμερὰ ἀκόμα ἤθελε νὰ λάμπη, σὰν πάντα· εἶχε γίνει ὁμορφος, εἶχε βάλει τὸ καινούριο ποκάμισο. Εἶχε μιὰ ὑπερφάνεια στὸ πρόσωπό του, ἄλλο πρῶγμα!

Ἦτανε μιὰ ἀπάνω κάτω, διὰ τὸ Γκλάν σταμάτησε χλωμός, θυμωμένος καὶ μοῦ εἶπε:

— Δὲν βαστῶ πιά! Κύτταξε ἂν εἶνε γεμάτο τὸ τουφεκι σου.

— Σὲ παρακαλῶ νάχης ἐννοιά τὸ δικό σου τουφεκι.

Καταλάβαινα γιατί ἀνηγοῦσε τόσο πολὺ γιὰ τὸ τουφεκι μου. Τραβήχθηκε πολὺ μακριά, μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο. Ἡ ἀπαντήσις μου τὸν εἶχε συμμαζέψει λίγο.

Χτύπησα ἓνα περιστερί. Τὴν ὥρα ποῦ ξανάλαμψε, ὁ Γκλάν, πίσω ἀπὸ ἓνα δένδρο μὲ κυτᾶζει κ' ὕστερα ἀρχίζει καὶ τραγουδῆ ἓναν γαμήλιό ψαλμό. Νὰ ψάλλη ψαλμούς, νὰ δείχνηται στὰ καλλίτερα τὸν ροῦχα, τόσα μέσα γιὰ νὰ μαγέψη τὸν καθένα! Ἀκόμα δὲν τελείωσε, ἄρχισε νὰ ξαναπερπατῆ, μὲ τὸ κεφάλι σκυμμένο προστά στὴν μπουκά του τουφεκιού μου. Φαινότανε σὰν νάλεγε: «Ἦρθε ἡ ὥρα μου, γι' αὐτὸ ψάλλει τὸ τροπᾶρι τοῦ γάμου...» Δὲν ἤρθε ὅμως ἀκόμα ἡ ὥρα του. Ξαναγύρισε πάλι καὶ μὲ κύτταξε.

— Ἔτσι κι' ἔτσι δὲν θὰ χτυπήσωμε τίποτε σήμερα, εἶπε χαμογελῶντας μου, γιὰ νὰ δικαιολογηθῆ ποῦ ἔφαλλε στὸ κνηγί.

Αὐτὴν τὴν στιγμή ἀκόμα τὸ χαμόγελό του ἦτανε ὠραῖο· θάλεγε κανένας πῶς ἔκλαιγαν τὰ βᾶδη τῆς ψυχῆς του: τὰ χεῖλια του τρέμανε, μολονότι ἡ ὑπερφάνειά του τοῦδινε τὴν δύ-

ναμι νὰ χαμογελᾷ στὴν ἐπίσημην αὐτὴν ὄρα.

Δὲν εἶμαι γυναικοῦλα. Τὰ τσαλίμια του αὐτὰ δὲν μὲ συγκινήσανε καθόλου. Ἐκεῖνος ἀνυπομονοῦσε, ἔγινε χλωμός, γύριζε τριγύρω μου μὲ βιαστικὰ βήματα, πότε δεξιά μου, καὶ πότε ἀριστερά μου. Ἐπὶ τέλους— θὰ ἦταν πέντε ἡ ὄρα— ἀκουσα μιὰ τουφεκιὰ καὶ μιὰ σφαῖρα σφύριξε στὸ ἀριστερό μου αὐτί. Ὁ Γκλάν στέκεται μπροστά μου, λίγα βήματα μακριά μου, μὲ τὴν καρμπίνα του ποῦ καπνίζει ἀκόμα στὰ χέρια. Ἦθελε νὰ μὲ σκοτώσῃ; Τοῦ λέγω:

— Δὲν πένυχες, σημαδεύεις ἄσχημα ἐδῶ καὶ λίγο καιρὸ.

Ἐξεναντίας σημάδευε πολὺ καλὰ καὶ δὲν τοῦφευγε τουφεκιὰ· ἤθελε μόνον νὰ μ' ἐρεθίσῃ. Ἄντι ἄλλης ἀπαντήσεως σὲ ὅσα τοῦ εἶπα, οὐβλιαζε:

— Βγάλε τὸ ἄχι σου λοιπόν, στὸ Θεό σου.

— Ὅταν μοῦ καπνίσῃ.

Τοῦ εἶπα καὶ δάγκασα τὰ χεῖλιά μου.

Τὰ βλέμματά μας σταυρώθηκαν. Ἐξαφνὰ ὁ Γκλάν σηκώνει τοὺς ὄμους καὶ μοῦ φωνάζει:

— Φοφῆμι.

Γιατί μ' ἔβρισε φοφῆμι;

Σηκώνω τὸ τουφεκι μου, τὸν σημαδεύω κατὰμουτρα καὶ τραβῶ τὸ σκανδάλι.

Ὅπως στρώση κανένας θὰ κοιμηθῆ.

Ἡ οἰκογένεια τοῦ Γκλάν μπορεῖ νὰ παύσῃ νὰ γυρεύῃ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο· μὲ πιάνουν τὰ νεῦρα μου νὰ διαβάζω ὁλοένα στῆς ἐφημερίδες μιὰν ἀνόητη γνωστοποίησι μὲ ὑποσχέσεις ἀμοιβῶν σὲ ὅποιον δώσῃ πληροφορίες γιὰ ἓναν πεθαμένον ἄνθρωπο. Ἐνα κνηγητικὸ δυστύχημα στὰς Ἰνδίας τοῦ πήρε τὴν ζωὴ. Ἡ δικαιοσύνη πήρε σημείωσι τὸνομά του καὶ τὸν θάνατό του. Ἡ ἐκθεσις γράφει, σὺς λέω, πῶς πέθανε καὶ πέθανε ἀπὸ ἓνα τυχαῖο δυστύχημα.

Μετάφρ. Π. Νβ.

ΤΕΛΟΣ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΑΙ ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»

Φεβρουαρίου 29. — Πέμπτη διάλεξις τῶν «Παναθηναίων» ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Ἐπισκοποπούλου περὶ τοῦ προγραφήλου ζωγράφου Ἀλεξάνδρου Φιλίππυ-Μποτιτσέλλι. Ὁ κ. Ἐπισκοπόπουλος ἔδωσε πλήρη καὶ ὠραίαν εἰκόνα τῆς ἐποχῆς ἡ ὁποία ὑπῆρξε πρόδρομος τῆς Ἀναγεννήσεως καὶ κατέληξε εἰς τὸν Μποτιτσέλλι τοῦ ὁποίου ἀνέλυσε τὸ ἔργον. Οἱ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναίων» εὕρισκον εἰς τὸ τεῦχος τοῦτο ὁλόκληρον τὴν μελέτην αὐτήν, ἀποδίδουσιν μὲ χρώματα ζωντανὰ καὶ μὲ αἰσθημα τὴν ὁλοένα θαυμαζομένην τέχνην τοῦ Ἰταλοῦ ζωγράφου.

Ἡ ἕκτη διάλεξις— 7 Μαρτίου ἦτο ἡ τοῦ κ. Α. Μάτεσι, περὶ τοῦ Αἰῶνος τῶν Εἰκονομάχων. Περίληψιν αὐτῆς θὰ δώσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς τεῦχος. Ὁ κ. Μάτεσις μὲ φράσιν ρέουσιν καὶ ἀνεπιτήδευτον ἀνέπτυξε τὰ τῆς ἐνδιαφερούσης αὐτῆς μεγάλης ἐποχῆς τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας ποιητῶν τὴν ὁμιλίαν του μὲ διάφορα ἀνέκδοτα καὶ μὲ τὴν ἀνάγνωσιν ἀποσπασμάτων βυζαντινῶν χρονογράφων. Ἡ ὁμιλία τοῦ κ. Μάτεσι, πυκνὴ καὶ εὐγλωττος, ἐκράτησε μέχρι τέλους ἀμείωτον τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀκροατῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ κ. Κλέων Γαγκαβῆς.

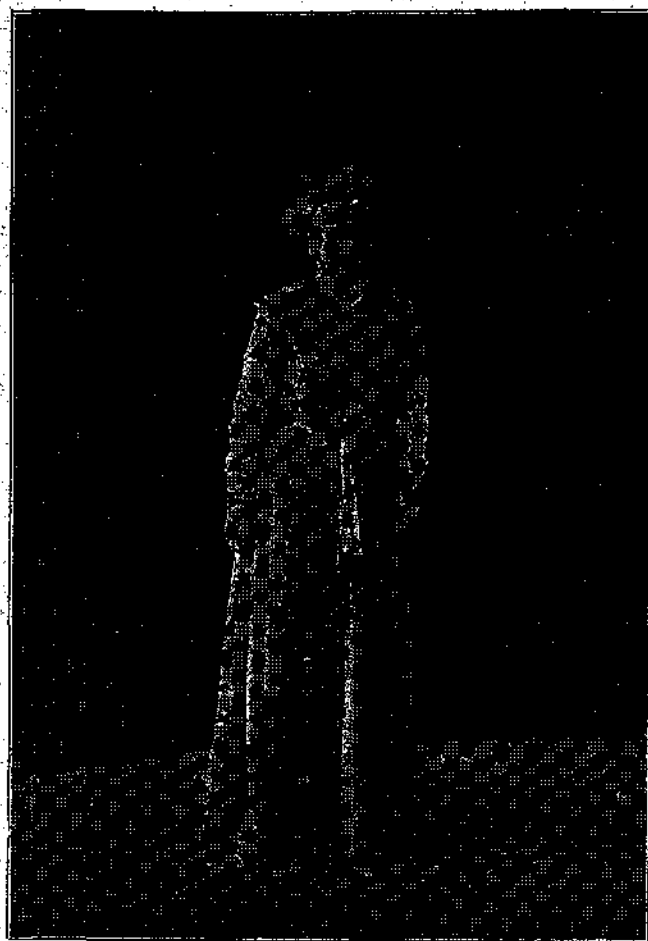
ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: Οἱ Ἰσαυροὶ δράμα εἰς πράξεις πέντε, ὑπὸ Κλέωνος Ρ. Γαγκαβῆ.

Δὲν θέλω νὰ πιστεύσω, ὅτι ἡ σφοδρὰ ἐκείνη ἐπίθεσις κατὰ τῶν «Ἰσαυρῶν» καὶ τοῦ συγγραφέως τῶν, ἀπὸ τὰς παραμονὰς ἀκόμη τῆς παραστάσεως, εἶχε τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἠθέλησαν νὰ τῆς ἀποδώσῃ οἱ ἀναγαγόντες ἀπλὴν ὑπερβολὴν δημοσιογραφικοῦ ζήλου εἰς περὶ τὴν κοινωνικοῦ καὶ φιλολογικοῦ σκανδα-

λου. Τὸ ἀληθὲς εἶνε, ὅτι ἡ ἐφημερίς, ἡ ὁποία ἀνέλαβε τὴν σταυροφορίαν, διάκειται ἀνεκτικῶς φιλικώτατα πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου, καὶ ὅτι ἡ κακὴ αὐτὴ σύμπτωσις ἤμποροῦσε νὰ δικαιολογηθῇ κατὰ ὑπόθεσιν καὶ κατὰ κακηντοχίαν. Λέγω «σύμπτωσις», διότι τὸ νὰ ὑποθέσω, ὅτι ὁ κ. Κακλαμάνος συνώμοσεν, ὡς ἐπιθυροῦντο, μετὰ τοῦ φίλου του κ. Στεφάνου, νὰ μαυρῶσιν τὴν φιλολογικὴν ὑπόληψιν τοῦ κ. Γαγκαβῆ καὶ νὰ γελοιοποιήσῃν ἐκ προοιμίων ἔργον, διὰ τὴν παράστασιν τοῦ ὁποίου ὁ δεύτερος εἶχεν ἐξοδότην ἑξήντα χιλιάδας δραχμῶν, μόνον ἐπὶ τῇ ὑπονοίᾳ, ὅτι κατόπιν ἐνὸς δυσαρέστου θριάμβου, ὁ συγγραφεὺς τῶν «Ἰσαυρῶν» ἠδύνατο νὰ ἐκτοπίσῃ τὸν διευθύνοντα Γραμματέα, γινόμενος αὐτὸς διευθυντὴς τοῦ Β. Θεάτρου, — τοῦτο μοῦ φαίνεται τόσον τερατώδες, ὥστε δὲν θὰ τὸ ἐπίστευα, καὶ ἂν ἀκόμη τὸ ἔβλεπα. Ἄλλως τε γνωρίζω καλὰ, ὅτι τὸ φιλολογικὸν milieu τοῦ κ. Κακλαμάνου, οἱ σοφοὶ ἄνδρες μετὰ τῶν ὁποίων ἀναστρέφεται καθημερινῶς, ἐχθρεύονται κατ' ἐξοχίαν τὸν κ. Γαγκαβῆν, καὶ ὡς φιλόλογον, ἴσως δὲ καὶ ὡς διπλωμάτην, καὶ ὑποθέτω ὅτι μᾶλλον ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν τῆς συναναστροφῆς αὐτῆς, ὁ κ. Κακλαμάνος ἐκουρδίσθη ἀκούσιως τοῦ κ' ἐπεχείρησε τὴν ἐξόντωσιν, χωρὶς καὶ συλλογισθῆ τὸν κ. Στεφάνου, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὸν τί θὰ ἔλεγεν ὁ κόσμος, — ὁ χρηστός δὲν ὑποθέτει ποτε ὅτι θάμψιθη τῆς ἡ χρηστότητος του, — μὲ πλήρη τὴν πεποίθησιν ὅτι πράττει ἔργον ὅπως αὐτόβουλον, καὶ δίκαιον, καὶ θεάρεστον.

Ὅπως δὲ ποτε, ὁ κ. Γαγκαβῆς ἠδικήθη φοβερά. Δὲν συνειδίζομεν, βλέπετε, νὰ δικάζωμεν καὶ νὰ καταδικάζωμεν τὰ ἔργα ἐρήμην, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον νὰ μαυρῶμεθα εἰς τὰς κρίσεις τῶν Λαοσανείων Ἀγώνων, τὴν παραμονὴν ἀκριβῶς, κατὰ τὴν ὁποίαν μιὰ ἀπόφασις ἀκαδημαϊκῆ πρόκειται νὰ ἐφεσιβληθῆ πρὸ τοῦ μεγάλου κοινού. Ἀπεναντίας, τὴν ἀπόρριψιν εἰς τὸν Λαοσανεῖον τὴν θεωροῦμεν ἀνεκτικῶς καὶ κατ' ἀρχὴν ὡς σύστασιν ὑπὲρ τοῦ ἀπορριφθέντος, οὔτε λαμβάνομεν συνήθως ὡς ἐπιχείρημα κατὰ τῆς ἀξίας ἐνὸς ὀψίμου δραματι-

ΟΙ «ΙΣΑΥΡΟΙ»

ΘΕΟΔΩΤΗ ΔΙΣ. ΚΟΤΟΠΟΥΛΗ

κοῦ ἔργου, τὸν πρόλογον ἑνὸς πρωτολείου ἢ ἀποσπάσματα ἐκ μιᾶς λυρικῆς συλλογῆς. Ἡ ἀδικία ἦτο τόσο μεγάλη καὶ τόσο προφανής, — εὐτυχῶς, — ὥστε ἐπέφερε τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα: Ἐκίνησεν ὑπὲρ τοῦ κ. Ραγκαβῆ τὴν συμπάθειαν καὶ ἐκείνων ἀκόμη, οἱ ὅποιοι, ἀκολουθοῦντες ἄλλους φιλολογικούς δρόμους, ἐσέβοντο ἀλλὰ χωρὶς νὰ θαυμάζουν τὸν ποιητὴν τῶν «Ἀλγῶν» προπάντων ὅμως ἐκίνησε τὴν συμπάθειαν τοῦ μεγάλου κοινού, τὸ ὅποιον δὲν εἰξεύρει φιλολογικὰς Σχολίας, δὲν εἰξεύρει φιλολογικὰ μίση, ἀλλὰ μόνον ὀνόματα, μεγάλα, σεβαστά, ἐπιτιμα, ἐνδοξα ἂν θέλετε, ὡς τὸ τοῦ κ. Κλέωνος Ραγκαβῆ. Καὶ εἰς τὴν ἐνστιγματικὴν αὐτὴν ἀντίδρασιν κατὰ τῆς ἀποπειράς γελοιοποιήσεως τοιοῦτου ὀνόματος, ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος ὁ ἀναμφισβήτητος, ὁ πραγματικὸς θρίαμβος τῶν «Ἰσαύρων» ἀπὸ τῆς σκηῆς τοῦ Β. Θεάτρου.

Ἡμῖν καὶ ἐγὼ μεταξὺ τῶν πολυπληθῶν συντελεστῶν τοῦ θριάμβου τούτου. Μοῦ ἤρρεσε τὸ ἔργον ὅπως εἰς ὅλους, τὸ ἐχειροκρότησά θεομῶς ὅπως ὅλοι, καὶ σήμερον θεωρῶ καθήκον μου ὑπέρτατον νὰ φανερώσω καὶ νὰ αἰτιολογήσω τὴν ἐντύπωσίν μου. Ἄν πρὸ τῆς παραστάσεως μοῦ ἔλεγαν: «Θὰ ἴδῃς ἐν ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα τολμήματα τῆς ἀνθρωπίνης φαντασίας», μετὰ τὴν παράστασιν θὰ ἔλεγα: «Ὁχι, δὲν εἶνε». Ἄν μοῦ ἔλεγαν: «Θὰ ἴδῃς τὸ πρότυπον τοῦ ἱστορικοῦ δράματος, τὸ τέλειον ἔργον, εἰς τὸ ὅποιον, μετὰ τὴν προῆν ποιητοῦ καὶ μετὰ τὴν μελέτην σφοδρῆ ἀναζήτησιν ὁλόκληρος ἐποχῆ, τόσον θαυμασίως, ὥστε νὰ νομίξῃς ὅτι καὶ σύ, ὁ θεατὴς, εἶσαι σύγχρονος τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τῆς Εἰρήνης», θὰ ἔλεγα: «Ὁχι, δὲν εἶνε». Ἄν μοῦ ἔλεγαν: «Θὰ ἴδῃς τὸ κατ' ἐξοχὴν σκηνηκὸν ἔργον, τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ μέρη συμπλῖττον εἰς κέντρον, τοῦ ὁποίου ὅλα αἱ σκηναὶ συνδέονται εἰς ζῶντα ὄργανισμὸν, ἐμψυχωμένον ἀπὸ τὴν διήκουσαν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἰδέαν, ὄργανισμὸν θαυμάσιον, ἀπὸ τὸν ὅποιον τίποτε δὲν εἰμπορεῖς νὰ φαιρέσῃς, — καὶ ὅλα εἰς γλώσσαν ἐξόχως ἁρμονικὴν καὶ ζωγραφικὴν, τὴν ὁποίαν ἐννοεῖς λαμπρά, αἰσθάνεσαι λαμπρότερα, καὶ ἡ ὁποία ζήτημα», θὰ ἔλεγα: «Ὁχι, δὲν εἶνε».

Ἄλλ' ἀφοῦ μοῦ ἔλεγαν καθημερινῶς, ὅτι τὸ ἔργον εἶνε γελοῖον καὶ παιδαριώδες ὅτι ἡ ἐποχὴ εἶνε ἀμελέτητος, παραμορφωμένη, ἀθαιρέσιμα πλήρης ἀναχρονισμῶν, ὅσον δὲν ἐπιτρέπεται οὔτε εἰς ποιητὴν ὅτι τὸ δράμα εἶνε ἀσύνδετον, ὅτι αἱ σκηναὶ τοῦ κρέμονται εἰς τὸν ἀέρα, ὅτι οὐθενὰ δὲν ὑπάρχει ἢ παραμικρὰ διαγραφὴ χαρακτηρισμοῦ, ὅτι ἡ γλώσσά του εἶνε τὸ ἄκρον ἄκρον τοῦ σχολαστικισμοῦ καὶ τῆς ἀκαταληψίας, ὅτι τὰ πάντα εἰς τοὺς «Ἰσαύρους» εἶνε κωμικὰ καὶ παράλογα, — ἐπὶ πᾶσι εἰς τὸ θέατρον μετὰ αὐτὴν τὴν προκατάληψιν, ἐπὶ πᾶσι σχεδὸν μετὰ τὴν πεποιθήσιν ὅτι θὰ ἴδῃ ἐν ἐξάμβλωμα μεγαλοπρεπὲς καὶ χρυσοστόλιστον, καὶ ἀντὶ τούτου τί εἶδα; Ὅτι εἶδεν ὅλος ὁ κόσμος: Μίαν ὡραίαν παράστασιν, ἢ ὁποία ἀπέδειξε, διὰ μυριστὴν φορᾶν,

ὅτι ἡ ἀλήθεια εὐρίσκειται πάντοτε εἰς τὸ μέσον. Ἐνα δράμα βυζαντινὸν πλήρες, μετὰ ἀρχὴν, μετὰ μέσην καὶ μετὰ τέλος, εἰς τὸ ὅποιον ἂν δὲν ἀμείβεται ἢ ἀρετὴ, τιμωρεῖται ὅμως ἢ κακία, καὶ τὸ ὅποιον, κατὰ βάθος καὶ κατ' οὐσίαν, δὲν εἶνε οὔτε πολὺ ἀνώτερον ἄλλ' οὔτε καὶ πολὺ κατώτερον ἀπὸ τὰ κατὰ συνθήκην ἱστορικά, ἐθνικά, καὶ θεαματικά δράματα, καὶ τῶν ἰδικῶν μας καὶ τῶν ξένων, ποὺ τοὺς ἐπαινοῦμεν καὶ τοὺς θαυμάζομεν. Ἡ Εἰρήνη, ὁ Κωνσταντίνος, ἡ Θεοδότη, τὰ κυριώτερα πρόσωπα, — ὡς χαρακτηριστὰ διαγράφονται πολὺ καθαρά, τολμῶ δὲ νὰ εἶπω, ὅτι ἡ φυσιογνωμία τοῦ Σερανιαπήχου, ἂν δὲν εἶνε ἀκριβῶς ἢ ἱστορικὴ, εἶνε ὅμως ζωηροτάτη ὡς ποιητικὴ δημιουργία καὶ σχεδὸν ἔκτυπος. Τὸ δράμα, μολονότι δὲν ἔχει τὴν λαβυρινθώδη πλοκὴν τῶν νεωτέρων δραμάτων, κινεῖ καὶ διατηρεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ θεατοῦ, μετὰ δὲ τῶν ὡραίων καὶ μεγαλοπρεπῶν σκηνῶν του, ἔχει μίαν ἐξόχως τραγικὴν, — τῆς τυφλώσεως τοῦ Κωνσταντίνου, ὅταν ἔξωθεν τῆς θύρας ἀκούει τὰς κραυγὰς τοῦ μαρτυρίου ἢ σύζυγός του Θεοδότη, ἔχει δὲ καὶ μίαν ἄλλην ἐξόχως ἰχαρακτηριστικὴν, τὴν σκηῆν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ αυτοκράτειρα υπογράφει τὴν καταδίκην τοῦ υἱοῦ τῆς Ὁμολογῶ, ὅτι ἡ ἐπίκλησις πρὸς τὴν Κορήν, ἡμποροῦσε νὰ λείπῃ ἄλλ' ὁμολογῶ ἐπίσης ὅτι τὸ ἔργον ἐν γένει μοῦ ἐφάνη ἄριον, καὶ μοῦ ἔδωκεν ὅλην τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν θὰ ἐπερήμενα ἀπὸ σελίδα βυζαντινῆς ἱστορίας, δραματοποιημένην ἀνθρωπινὰ καὶ σκηνοθετημένην τελείως. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ εἰδώλου τῆς Ἰσίδος εἰς τὸ ἁγιαστήριον μάγου τοῦ Ζ' αἰῶνος δὲν μοῦ ἐφάνη ἐγκληματικὸς ἀναχρονισμὸς, οὔτε μεγαλύτερα τοῦ δέοντος ποιητικὴ ἄδεια ὁ θάνατος τοῦ Κωνσταντίνου, ἐνῶ γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἱστορίας ὅτι καὶ μετὰ τὴν τυφλώσιν του ἔζησε πολὺν καιρὸν ὡς μοναχός.

Ἰσως εἶμαι πολὺ ὀλιγαρκής· ἀλλὰ διὰ τί εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ἔπρεπε νὰ φανῶ. πλεονέκτης; Διὰ τί νὰ μὴ μοῦ ἀρέσῃ τὸ δράμα καὶ διὰ τί νὰ μὴ τὸ χειραφετήσω; Διότι ὁ συγγραφεὺς του εἶνε πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ Βερολίνον. Διότι κατάγειται Ἰσως ἀπὸ τοὺς βυζαντινοὺς αυτοκράτορας, τῶν ὁποίων ἐπιδραμεῖ τὰς τύχας; Διότι εἶνε ὁ γλυκύτερος, ὁ ἀβρότερος, ὁ εὐγενέστερος τῶν ἀνθρώπων; Ἡ δὲ διότι μεταχειρίζεται τὴν ὑπερκαθαρεύουσαν καὶ πιστεύει ἀκραδάντως εἰς τὴν ἀνάστασιν τῆς ἀρχαίας;

Μειδιῶ χωρὶς νὰ πάντησῃ εἰς τὰς πρώτας

ἐρωτήσεις, ἀλλ' εἰς τὴν τελευταίαν σοβαροῦμαι. Λέγουσιν ὅτι κατ' ἀρχὴν, ποιητικὸν ἔργον ἀξίας δὲν εἰμπορεῖ νὰ γραφῇ παρὰ εἰς γλώσσαν ξαντιανήν. Καὶ ἐγὼ ἀπάντῳ, ὅτι κατ' ἀρχὴν ἐκτιμῶ τὴν ἀξίαν ἑνὸς ἔργου ἀνεξαρτήτως τῆς γλώσσῃς. Ἄν διαφέρῃ κατὰ τὴν καλαιουθεσίαν ἢ γλώσσα τοῦ κ. Βερναρδάκη ἀπὸ τὴν γλώσσαν τοῦ κ. Ραγκαβῆ, ἢ μέθοδος, ἢ ὁρχή καὶ ἡ ἰδέα δὲν εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ εἰς τὴν μίαν καὶ εἰς τὴν ἄλλην; Διὰ τί λοιπὸν νὰ θεοποιήσω τὸν «ἐρημίτην» τῆς Μυτιλήνης, καὶ νὰ ταρταρώσω τὸν πομπδαῖν τοῦ Βερολίνου, ἂν πρόκειται νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ὡς γνώμων ἢ γλώσσα; Εἰς τὸ δράμα τοῦ κ. Ραγκαβῆ ἐπιναλαμβάνονται συχνὰ πέντε-δέκα σχολαστικισμοὶ ἀνυπόφοροι. Ἀλλὰ μήπως καὶ εἰς τὰ ἔργα πολλῶν δημοτικιστῶν, οἱ σχολαστικισμοὶ δὲν εἶνε ἰσάριθμοι καὶ ἰσοδύναμοι; Ἡ μόνη διαφορὰ μετὰ τοῦ φιλοῦ (ἀντὶ ἀγαπῶ) καὶ τοῦ φαριστῶ (ἀντὶ ἐδραριστῶ) εἶνε ὅτι τὸ πρῶτον ἐλέγεται πρὸ χιλίων ἐτῶν, ἐνῶ τὸ δεύτερον θὰ λέγεται Ἰσως μετὰ διακόσια. Σήμερον ὅμως καὶ τὰ δύο μᾶς κἀμνον τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν. Εἶνε ὑπερβολαί, προερχόμενα ἀπὸ μίαν ἀρχὴν, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐσφαλμένην. Δὲν εἰμπορῶ ὅμως νὰ ἐννοήσω τί σημασίαν εἰμποροῦν νὰ ἔχουν εἰς τὴν ἀξίαν ἑνὸς ἔργου καὶ εἰς τὰ ἐπὶ τῆς ζωῆς δικαιώματα ἑνὸς ἀνθρώπου!

Δύο λέξεις θαυμασμοῦ, τῶνα διὰ τὰς σκηνογραφίας καὶ τοὺς ἱματισμοὺς τῶν «Ἰσαύρων», διὰ τὴν ὅλην σκηνηκὴν ἐντέλειαν τῆς παραστάσεως καὶ διὰ τὴν εὐσυνείδητον μελέτην τῶν ἠθοποιῶν, μετὰ τῶν ὁποίων προπάντων ὁ κ. Μέγγουλας εἰμπορεῖ νὰ καυχᾶται ὅτι διέπλασεν ἕνα ἰδιότυπον Σερανιαπήχον, πολὺ ἀνώτερον τῶν προσδοκῶν καὶ τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ κοινού.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Γερμανικὴ Σχολή. Συνεδρία τῆς 19 Φεβρουαρίου. — Ὁ κ. Σράδερ ὠμίλησε περὶ τοῦ γνωστοῦ μεγάλου ἐξ Ἐλευσίνος ἀναγλύφου τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Μουσείου, περὶ οὗ εἶχεν ὀμιλήσει καὶ ἄλλοτε. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο θεωρεῖται ἀναμφισβήτητος ὡς ἀρχαῖον ἔργον ἐπιστήμου καλλιτέχου τοῦ Ε' π. Χ. αἰῶνος, ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ ἡ ἐνδυμασία καὶ ἡ ὅλη διάπλασις τῆς μορφῆς τῆς Δήμητρος διαφέρει

σημαντικῶς τῆς Κόρης, ὥστε αἱ δύο αὐταὶ μορφαὶ δὲν φαίνονται ὡς εἰρηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου καὶ διὰ τὸ αὐτὸ ἔργον, ἐπιστεύθη ὑπὸ πολλῶν ὅτι ὁ καλλιτέχνης ἀπέμιμήθη τύπους θεαινῶν προϋπάρχοντες, καὶ ὅτι ἐξ ἄλλου ἔργου ἐλήφθη ὁ τύπος τῆς Δήμητρος καὶ ἐξ ἄλλου ὁ τῆς Κόρης. Πρὸ τινῶν ὅμως ἐτῶν παρετηρήθη ὅτι τρία ἀγάλματα ὑπάρχοντα ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Ἀλγερίου καὶ ἀλλαχοῦ, τὰ ὁποῖα εἶνε ἀντίγραφα ἔργων τοῦ Ε' αἰῶνος καὶ ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς μορφὰς τοῦ Ἑλευσινιακοῦ ἀναγλύφου, φαίνονται ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸ αὐτὸ σύμπλεγμα, καὶ ἐπιστεύθη ὅτι ἐκ τοῦ ἐνὸς τούτου συμπλέγματος προέρχονται οἱ τύποι καὶ τῶν τριῶν μορφῶν τοῦ Ἑλευσινιακοῦ ἀναγλύφου. Ὁ κ. Σράδερ ἐπέδειξε πολλὰς φωτογραφίας τῶν προειρημένων ἀγαλμάτων καὶ ἐξετάζων τὴν στάσιν καὶ τὴν διάπλασιν ἐκάστης μορφῆς, συνεπέρανεν ὅτι αἱ μορφαὶ αὐταὶ δὲν δύναται νὰ ἀνήκον εἰς τὸ αὐτὸ σύμπλεγμα καὶ ἐπομένως ὅτι ἡ νεωτέρα θεωρία δὲν εἶνε ἀληθής.

Κατόπιν ὁ κ. Ἐβερδὰὺ ὠμίλησε περὶ τῶν ὑπὸ τῆς αὐστριακῆς κυβερνήσεως ἐκτελουμένων ἀνασκαφῶν ἐν Ἐφέσῳ, ὅπου πρὸ ἐτῶν ἐνήργησαν ἀνασκαφὰς καὶ Ἄγγλοι ἀρχαιολόγοι ἐν τῷ περιήμῳ ἱερῷ τῆς Ἀρτέμιδος. Οἱ Αὐστριακοὶ ἀφήκαν τὴν περιοχὴν τοῦ ἱεροῦ τούτου καὶ τὴν ἀρχαίαν πόλιν τῆς Ἐφέσου, καὶ ἐξήτησάν νὰ ἐξερευνηθῶσι τὴν νεωτέραν τὴν κτισθεῖσαν ἐπὶ τῶν Διαδόχων καὶ διατηρηθεῖσαν μέχρι τῶν βυζαντινῶν χρόνων. Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν εὐρέθησαν διάφορα οἰκοδομήματα μεταγενεστέρων χρόνων καὶ πλατεῖα τῆς ὁδοῦ λεγομένη κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς Ἀρκαδιανὴ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀρκαδίου. Τὰ πλείστα κτίρια εὐρίσκονται ἐν κατῆ καταστάσει, ἀλλὰ μέρη τινὰ διατηροῦνται κάλλιον καὶ ἐν αὐτοῖς εὐρέθησαν ἱκανὰ ἀξιόλογα καλλιτεχνήματα, ἐν οἷς καὶ τινὰ μεγάλα ἀνάγλυφα, ὧν εἰκόνας ἐπέδειξεν ὁ κ. Ἐβερδὰὺ.

Ἀμερικανικὴ Σχολή. Συνεδρία τῆς 20 Φεβρουαρίου. — Ὁ νέος διευθυντὴς τῆς σχολῆς κ. Ἐρμανς ἐπέδειξε νέον πληρέστερον καὶ λεπτομερέστερον τῶν προηγουμένων σχέδιον τῶν ἐν Κορίνθῳ ἀνασκαφῶν, περιγράφας λεπτομερῶς τὰ διάφορα οἰκοδομήματα καὶ τὰς ἐποχὰς τῆς κατασκευῆς καὶ τῶν διαφορῶν ἐπισκευῶν καὶ μεταποιήσεων ἐκάστου ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν βυζαντινῶν. Ἐπέδειξε προσέτι καὶ τεμάχια τινὰ ἀξιολόγων ἀναγλύφων ἀπεικονιζόντων σιγῶς γιγαντομαχίας.

Γερμανικὴ Σχολή. Συνεδρία τῆς 3 Μαρτίου. — Ὁ καθηγητὴς κ. Σπ. Λάμπρος καταγράφων τὰ χειρόγραφα τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς ἐξήτασε καὶ τινὰ χειρόγραφα πραγματεῖαν περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Κυζίκου καὶ τῆς πηλοῦ αὐτῆς κειμένης Ἀρτάκης γεγραμμένην κατὰ τὸ ἔτος 1825 ὑπὸ τινος ἔγχωριου λογίου ὀνομένου Γεωργίου Κυζικηνοῦ, μετερχομένου τὸν ἱατρὸν ἅμα καὶ τὸν διδάσκαλον ἐν Κυζίκῳ. Ἡ συγγραφή τῆς πραγματείας ταύτης ἦτο γνωστὴ εἰς πολλοὺς Κυζικηνοὺς, ἀλλ' ἐπιστεύετο ὡς ἀπολεσθεῖσα, ὁ δὲ κ. Λάμπρος ἐξετάσας αὐτὴν παρετήρησεν ὅτι εἶνε παλαιότερα πασῶν τῶν ὑπὸ Εὐρωπαίων περιηγητῶν συνταγμένων περιγραφῶν τῆς Κυζίκου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχαιοτήτων, ἴσως δὲ ἀναφέρει καὶ ἀρχαιότητας, ἃς δὲν εἶδον οἱ νεώτεροι περιηγηταί. Ὁ συγγραφεὺς ἦτο λίαν εὐπαιδευτος καὶ ἐγνώριζε νὰ ἐπιμαῖ ὁρθῶς τὴν σημασίαν τῶν περιγραφομένων ἀρχαιοτήτων καὶ νὰ συσχετίζῃ αὐτὰς πρὸς τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ὡς ἀποδεικνύουσι πολλὰ μέρη τῆς πραγματείας, τὰ ὁποῖα ὁ κ. Λάμπρος ἀνεγνώσεν ἐπὶ τούτῳ. Εὐτυχῶς δὲ ἡ ἀνεύρεσις τῆς χειρογράφου ταύτης πραγματείας τοῦ Κυζικηνοῦ λογίου συμπύπτει πρὸς τὴν νέαν ἀποσκευὴν νέας ἀκριβεστέρως περὶ Κυζίκου μελέτης, ἣν πόρκειται νὰ ἐκδώσωσιν Ἄγγλοι ἀρχαιολόγοι τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικῆς Σχολῆς, ἐνεργοῦντες προηγουμένως καὶ ἀνασκαφὰς αὐτόθι.

Κατόπιν ὁ κ. Δαίρπελδ ἀνεκοίνωσε τὴν ἀνεύρεσιν τετραγώνου ὁπῆς ἐν τῇ στέγῃ τῆς βορείας προστάσεως τοῦ Ἐρεχθεῖου, ἣν ἀνεκάλυψεν ὁ ἀρχιτέκτων κ. Μπαλάνος ἐπισκευάζων τὸ ἀρχαῖον οἰκοδομημα. Ἡ ὁπῆ αὕτη κεῖται ὑπεράνω τῆς θέσεως, ὅπου πολλοὶ ἐδέχοντο ὅτι ὑπῆρχον τὰ ἴχνη τῆς τριαίνης τοῦ Ποσειδῶνος, εἶχε δὲ κατασκευασθῆ κατὰ ἀρχαίαν συνήθειαν, καθ' ἣν πᾶς τόπος φέρων ἴχνη τῆς ἐνεργείας θεοῦ τινος δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τεθῆ ὑπὸ στέγην. Ὁ κ. Δαίρπελδ ἀνεγνώσεν διαφόρους μαρτυρίας ἀρχαίων περὶ τῆς συνήθειας ταύτης, εἶπε δὲ ὅτι ἀφοῦ διὰ τῆς ἀνευρέσεως τῆς ὁπῆς ταύτης βεβαιούται ἀσφαλῶς ἐν τοπογραφικῶν σημείων τῆς Ἀκροπόλεως ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ Πανσανίου, τοῦτο τὸ σημεῖον δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἀφετηρία πρὸς προσδιορισμὸν καὶ τῶν ἄλλων σημείων τῆς περιηγήσεως αὐτοῦ. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ὁ κ. Δαίρπελδ ζητῶν νὰ ὁρίσῃ τὰ διάφορα σημεῖα τῆς περιηγήσεως τοῦ Πανσανίου ἀπέδει-

ξεν ὅτι ὁ παλαιὸς ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ὁ καταστραφείς ὑπὸ τῶν Περσῶν, κείμενος δὲ πλησιέστατα τῆς νοτίας προστάσεως τοῦ Ἐρεχθεῖου ἀνεκτίσθη ἐν μέρει μετὰ τὰ Περσικὰ καὶ διετηρεῖτο μέχρι Πανσανίου. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἐκ διαφορῶν ἀνωμαλιῶν καὶ ἀσυμμετριῶν τῆς κατασκευῆς τοῦ Ἐρεχθεῖου συνεπέρανεν ὅτι τὸ σχέδιον αὐτοῦ μετερρυθμίσθη κατὰ τὴν κατασκευὴν, διότι εἶχεν ἀποφασισθῆ ἡ κατεδάφις τοῦ παλαιοῦ ναοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐξετελέσθη ἀφοῦ δὲ κατόπιν ἀπεφασίσθη νὰ διατηρηθῆ ὁ παλαιὸς ναός, παρελείφθη ἡ οἰκοδομὴ μέρους τινὸς τοῦ Ἐρεχθεῖου. Ὁ κ. Δαίρπελδ συμφώνως πρὸς ταῦτα κατόρθωσε νὰ καταρτίσῃ τὸ ἀρχικὸν πλήρες σχέδιον τοῦ Ἐρεχθεῖου, κατὰ τὸ ὁποῖον τὸ μεσαῖον μέρος τοῦ οἰκοδομήματος ἐμελλε νὰ κτισθῆ διπλάσιον ἢ ὅσον πράγματι ἐπίσθη.

ΧΑΡΙΤΩΝ ΦΙΑΕΤΑΙΡΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ὁ γάλλος ποιητὴς I. M. Ἐρεδία καταγίνεται εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν «Βουκολικῶν» τοῦ Ἀνδρέα Σενιέ τὰ ὁποῖα ὁ ποιητὴς ἀφήκε ἡμιτελῆ, εἰς στίχους σκορπισμένους ἀνάγκως ἐδῶ κ' ἐκεῖ, ἐκάνει εἰς μικρὰ χαρτάκια. Ἡ πρώτη συναρμολόγησις τῶν χαρτιῶν καὶ ἐκδοσις ἔγινε ὑπὸ τοῦ Γαβριὴλ Σενιέ. Ἡ ἐκδοσις αὕτη ἀπῆρσε γενικῶς καὶ ὁ Γαβριὴλ Σενιέ ἐκ πεισματος, μήπως γίνῃ ἄλλη ἐκδοσις ὑπ' ἐκείνων οἱ ὁποῖοι κατεδικάσαν τὴν ἰδίαν του, ἐπιληροδοτήσαν τὰ χειρόγραφα εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην τῶν Παρισίων, ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ γίνων ἰσοστά εἰκοσι ἔτη μετὰ τὸν θάνατόν του. Ἡ προθεσμία ἐλήξε πρὸ καιροῦ καὶ ὁ Ἐρεδία ἀνέλαβε τὴν μελέτην τῶν χειρογράφων, τὰ ὁποῖα, κατὰ τὸν ἀκαδημαϊκόν, θὰ ἀπετέλουσαν ἴσως τὸ ἀριστούργημα τῆς γαλλικῆς ποιήσεως.

Προσεπάθησα, μῆνας τώρα πῶς ἐργάζομαι εἰς αὐτὰ τὰ χειρόγραφα, νὰ εἰσελθῶ ὅλος διόλον εἰς τὴν σέψιν τοῦ ποιητοῦ εἰς εἰς κάποιον ὁ ὁποῖος τοῦ ἐξήτησε συνέντευξιν. Πιστεύω ὅτι τὸ ἐπέτυχεν. Ὑπάρχουν μεγάλα λάθη εἰς τὴν πρώτην ἐκδοσιν, εἰς τὴν διάταξιν καὶ τὴν ἀπόδοσιν. Ἡ ἐκδοσις τὴν ὁποῖαν ἐτοιμάζω θὰ εἶναι πραγματικῶς ἀνέκδοτον ἔργον τοῦ Σενιέ.

Τὰ «Βουκολικά» θὰ ἐκδοθῶν κατ' ἀρχὰς εἰς δώδεκα πολυτελέστατα τεύχη τιμώμενα ἕκαστον δύο χιλ. φρ. Αἱ εἰκοσιτέσσαρες χιλιάδες, τὰς ὁποίας θ' ἀποφῆσῃ ἡ ἐκδοσις αὕτη, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐνεγράψαν ἤδη μερικοὶ, θὰ χρησιμεύσων πρὸς ἀνεύρεσιν μνημείων τοῦ Σενιέ, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβε νὰ ἐκτελέσῃ ὁ Denys Puech.

Ἡ ἐκδοσις αὕτη εἰς δώδεκα ἀντίτυπα θὰ περιλαμβάνῃ ἀνέκδοτον εἰκόνα τοῦ ποιητοῦ, ἀντίγραψαν τῆς μικρογραφικῆς προσωπογραφίας τὴν ὁποῖαν ἐξωγράφισεν ὁ Ἀθηνᾶσιος ὁ καλλιτέρας ζωγράφος τοῦ εἰδους αὐτοῦ κατὰ τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα. Τὸ πρωτότυπον, τὸ ὁποῖον ἔγινε τὸ 1787 ἢ 1788 φέρει τὴν ἀφιέρωσιν: «Εἰς τὸν φίλον μου Ἀνδρέαν, Ἀθηνᾶσιος». Εἰς τὴν προσωπογραφίαν αὐτὴν ὁ Σενιέ δὲν εἶναι καταβεβλημένος ὅπως ἡ γαστήρ προσωπογραφία του ὑπὸ τοῦ Συβέ. Τὸ πρόσωπον εἶνε νέον, καὶ δρασερόν, τὸ ὄμμα ζωηρόν. Δὲν ἐνθυμίζει πλέον τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του.

Γ. Α. Παχτίκος ὁ συλλέξας τὰ «Ἑλληνικὰ δημοτικὰ ἄσματα».

BYZANTINA

Ὁ κ. Κ. Κρομβάχερ εἰς τὸ παράρτημα τῆς Γενικῆς Ἐφημερίδος τοῦ Μονάχου δημοσιεύει ἐνδιαφέρον ἀρθρον περὶ τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Τουρίνου.

Εἰς τὰς πληροφορίες τῶν ἐφημερίδων — γράφει — περὶ τῆς πυρκαϊᾶς, ἡ ὁποῖα πρὸ μηνὸς κατέστρεψε τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Τουρίνου, ἐπιτολαίως μόνον ἔγινε λόγος διὰ τὰ ἑλληνικὰ χειρόγραφα. Ἐπειδὴ τὰ χειρόγραφα αὐτὰ τελείως ἀπωλέσθησαν, σημειώσεις τινὲς περὶ αὐτῶν δὲν θὰ στεροῦνται ἐνδιαφέροντος. Παρηγοριᾶν τινὰ προσέειπε τὸ γεγῆσθε ὅτι διὰ τῆς βοηθείας τυπωμένων καταλόγων δύναμεθα νὰ ἐξακριβώσωμεν τὸ μέγεθος καὶ τὴν σημασίαν τῆς ἀπωλείας.

Ἀφηγγεῖται, κατόπιν ὁ Κρομβάχερ μετὰ τὸν γερμανικὴν λεπτολόγον ἀκριβείων τοῦς διαφοροὺς καθηγητὰς οἱ ὁποῖοι κατὰ καιρὸς ἐπελήφθησαν τῆς καταγραφῆς τῶν χειρογράφων τούτων.

Κατὰ τὸν τελειότερον κατάλογον τοῦ Πασσίνη καὶ Τσουρέτη ἡ βιβλιοθήκη εἶχε 401 ἑλληνικὰ χειρόγραφα. Κατὰ τὸ περιεχόμενον τῶν τὰ πλείστα, κατὰ ἀναλογίαν 95%, ἀνήκον εἰς τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν καὶ βυζαντινὴν φιλολογίαν. Ἀπὸ ἀρχαῖα ἑλληνικὰ ἔργα κατεῖχεν ἡ βιβλιοθήκη ἐλάχιστα καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον νεώτερα χειρόγραφα (15-16 αἰῶνος) κανὲν ἀντίτυπον πρώτης τάξεως.

Ἡ ἀπώλεια ὑπῆρξε μεγαλειότερα διὰ τὴν βυζαντινὴν φιλολογίαν. Ἐπιβρωτώτα ἡ καταστροφὴ χειρογράφων, στολισμένων μετὰ φιλογραφίας περιεχόντων σχολία εἰς τὸν Θεοδώρητον καὶ ἀνηκόντων εἰς τὸν 9ον αἰῶνα. Ὀλιγοτέρας σημασίας ἦτο ἡ ἀπώλεια σχολίων εἰς τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια ἀνηκόντων εἰς τὸν 11 αἰῶνα.

Ἀρκετὰ λυπηρὰ ἡ καταστροφὴ ἱκανῶν ἐπὶ παραγωγῆς χειρογράφων τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου καὶ ἄλλων, δυστυχῶς ἐκτός τούτων καὶ πολλὰ ἄλλα χειρόγραφα ἀπωλέσθησαν ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Ἐπιστομὴ

είχε να αναμένη πλούσιον θετικόν κέρδος καθώς και την λίσαν πολλών έκκρεμών και αμφισβητούμενων ζητημάτων.

Μεταξύ άλλων υπήρχαν εις τα καταστραφέντα χειρόγραφα της βιβλιοθήκης του Τουρίνου τὰ «Χρονικά» του Γεωργίου Συγκέλλου, του Πατριάρχου Νικηφόρου, και του Ζωναρά, τὰ ιστορικά έργα του Νικητά Ακομινάτου του Νικηφόρου Γρηγορά και του Φραντζή, κυρία πηγή δια τους τελευταίους χρόνους του ανατολικού ρωμαϊκού Κράτους· άπειρία άνωνύμων ιστορικών σημειώσεων, διάφορα έγγραφα του περιφήμου πολιτικού άνδρος και φιλοσόφου του 11 αιώνος Μιχαήλ Ψελλου, επιστολαί του Μιχαήλ Γλυκά και του Μαξίμου Πλανουδή, του Ιωάννου Καματερού, Επιγράμματα του ποιητού Μανουήλ Φιλή, τὸ βυζαντινόν νομοικόν βιβλίον αὐ «βασιλικά» και έργα έκκλησιαστικῆς δικαίου, ἱστορικῆς, αστρονομίας, άνειροκριτάς, οίονοσκοπικῆς και άλλα.

Μεταξύ τῶν άποκλειστικῶς έκκλησιαστικῶν—θεολογικῶν έργων προεξείχον πολλὰ συλλογαί τροπαϊκῶν και ψαλμῶν τοῦ Ιερεῖος Ρωμανου Βασιλαδά και ἰδίως τὸ πλήρες ενδιαφέροντος «Τυπικόν» τῶν ἑλληνικῶν Μονῶν συγγραφέν κατά τὸ έτος 1174.

Πολλὰ σημειώσεις ἐκ τῶν χειρογράφων τούτων ἔλαβεν ὁ Κρουμβάχερ κατά τὴν μακρὰν διαμονήν του εις Τουρίνον κατά τὸ έτος 1891. Επίσης και ὁ καθηγητῆς Καζανμπέρη και ὁ κ. Σ. Αάμπρος εἶχον συμβουλευθῆ τὰ χειρόγραφα τούτα.

Ἐξείρει κατόπιν ὁ Κρουμβάχερ τὴν σημασίαν του άποκλεισθέντος κώδικος τοῦ 13 αιώνος 1286, άποτελουμένου από 28 φύλλα περγαμινῆς και περιέχοντος 42 χρυσόβουλλα και άλλ αποκρίματα έγγραφα. Ὁ κώδιξ οὗτος δια τὴν μελέτην τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας και παλαιολογίας εἶχε άνεκτήρητον αξίαν.

Τρίτον μέγα έργον γενόμενον παρανάλωμα του πυρός κατά τὴν φοβερὰν αὐτὴν πυρκαϊάν ὑπῆρξε συλλογὴ παλαιῶν ἑλληνικῶν έκκλησιαστικῶν άσματων. Αὐ τοιοῦτον εἶδους συλλογαί αὐ περιέχονται άρχαίους ἑλληνικους ἕμνος εἶνε σήμερον σπανιώταται. Αὐ δύο πλουσιώτεροι εις τὸν κόσμον, εις συλλογὰς ἑλληνικῶν χειρογράφων, βιβλιοθήκαι, ἡ τῶν Παρισίων και τοῦ Βατικανου δὲν ἔχουν οὔτε ἐν αντίτιπον τοιοῦτου εἶδους συλλογῆς. Κατόπιν τούτων ὁ Κρουμβάχερ προσθέτει ὅτι θεωρεῖ εὐτυχίῃ τὸν εαυτόν του δυνάμενος νὰ ανακυνώσῃ εις τοὺς φίλους τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν ὅτι ἐκ τῆς σοβαρῆς καταστροφῆς ἡ συλλογὴ αὐτῆ διεσώθη. Ὁ Κρουμβάχερ ἐπὶ μακρὸν ἐργασθεὶς άντεγραψε τὸν κώδικα τούτον.

Ὅπως ἐκθέτει τὰς ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς άπωλείας και περιγράφει τὰ καταστραφέντα ἑλληνικά χειρόγραφα τῆς βιβλιοθήκης του Τουρίνου ὁ κ. Κρουμβάχερ.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ

Ἡ ζωὴ του Καντίου, του ὁποίου πρό ἐνός μηνός ἠρώτασε ἡ Γερμανία τὴν ἐκατονταετηρίδα, ἦτο τυπικώτατη. Κάθε ἡμέρα ἦτο πιστὴ άντιγραφή τῆς προηγουμένης. Ὁ ὑπηρετῆς του τὸν ἐξικτινοῦσε κάθε κρωί εις τὰς πέντε παρα πέντε. Εἰς τὰς πέντε ὁ Κάντιος ἔπινε τὸ τοῦτῆ του και κατιζῶν τὴν μίαν και μόνην πῆλταν του, ἀγύριζε εις τὸ κεφάλι του τὰς παραδόσεις και τὰ βιβλία του έτοιμαίς. Ἀπό τὰς ἐπτά εἰς τὴν μίαν παρα τέταρτόν διδασκαλία εις τὸ Πανεπιστήμιον ἡ ἐργασία εις τὸ σπίτι του· εις τὴν μίαν παρα τέταρτον ἐγευμαίεζε. Τὸ γεῦμα του διήρκει ἕνα τέταρτον τῆς ώρας. Ἐπιπε ἕνα μόνον ποτήρι κρωσί ἔπειτα από τὴν σούπαν του. Σπανίως εἶχε προσκεκλημένους εις τὸ τραπέζι. Ἀπό τὰς πέντε εἰς τὰς ἑξῆ συνειθίε νὰ περιπατῆ μόνος πάντοτε εις τὸ ἴδιον μέρος, εις τὴν δενδροστοιχίαν Κενξέβεργ ἡ ὁποία σήμερον, εις ἀνάμνησιν του, ὀνομαίεταί ἡ δενδροστοιχία του Φιλοσό-

φου. Ἀπό τὰς ἑξῆ εἰς τὰς δέκα ἐδιάβαζε και έτοιμαίε τὴν ἐργασίαν τῆς ἐπειούρου.

Εἰς τὰς δέκα, άκριβέστατα, κατεκλίνετο με περιβολὴν ἡ ὁποία του ἐπέτρεπε νὰ παρουσιασθῆ κρημίως ὅτι ἀνάγκη και ἄν παρουσιαίετο. Ἡρέσκετο νὰ εὐκαλήται τὴν ὁμολογίαν του ὑπηρετου του ἄτι ποτὲ δὲν ἐγίνετο ἀνάγκη νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ δύο φορές.

Αὐτὴ ἡ τυπικότης και ἡ ἀκριβεία τῆς ζωῆς τὸν κατέστησαν δούλον τῆς συνήθειας. Τὸ ἐπόμενον άνέκδοτον δείχνει πόσον ἐπιρροήν εἶχε ἡ συνήθεια ἐπὶ του φιλοσόφου.

Τὸ βράδυ, περὶ τὸ λυκόφως, ὁ Κάντιος συνειθίε νὰ κάθεται, χειμῶνα και θέρος, πλησίον τῆς θερμάστρας του, και νὰ σκέπτεται. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ τὸ βλέμμα του προσηλάνετο τακτικώτατα εις ἕνα πύργον που ἐφαίνετο από τὸ παράθυρόν του. Τοῦ ἦταν ἀδύνατον, εἶπε, νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐχαριστίαν τὴν ὁποίαν του, προξενουσε ἡ θεά, αὐτοῦ, του άντικειμένου. Εἰς τὸν γειτονικὸν κήπον ὑπῆρχον λεῖκαι αὐ ὁποιαί σιγά-σιγά ἀπέκρηψαν ἐν μέρει με τὸ φύλλωμά τῶν τῶν πύργου.

Ὁ γεγονός αὐτό, άσημαντόν κατά τὸ φαινόμενον, ἐτάραξε τὰς σκέψεις του φιλοσόφου. Καὶ δὲν ἠμπόρесе νὰ ἐπανακτῆσῃ τὴν ἡρεμίαν του παρα ὅταν ὁ γείτονας του συνήγεσε πολὺ εὐγενῆς νὰ κλαδέψῃ τὰ δένδρα του.

Μετὲ τὴν ἡλικίαν, ὁ ἔρωσ αὐτός τῆς τάξεως και τῆς συμπεριεως κατήγησε τυραννικὴ μονομανία δια τὸν Κάντιον. Ἡ ἐλαχίστη μετατόπισις τῆς πένας, του μολυβδοκανδύλου του ἔπάνω εις τὸ γραφεῖον του ἡ άλλου προέματος εις τὸ δωμάτιόν του τὸν ἔκαμνε δυστυχῆ.

Εἰς τὴν ἐνδυμασίαν του ἦτο ἐπίσης πολὺ λεπτολόγος. Ἡ ἁρμονία τῶν χρωμάτων τῶν φορεμάτων του και ἡ τελεία ἐφαρμογὴ τῶν τῶν ἀπασχόλων πολὺ. Με μίαν ρεδιγκόταν σκοτεινοῦ χρώματος ἔπερε ἀπολύτως νὰ φορέσῃ κίτρινον γελέκο.

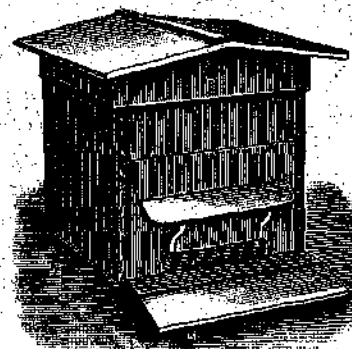
ΕΙΣ τὸ βιβλίον του προέδρου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Ρουζβελ, ἐπιγραφόμενον «Τὸ ἰδεώδες τῶν Ἀμερικανῶν» ἄρ οὐ ὁ συγγραφεὶς καταδικάζει τοὺς δημοκράτους και τοὺς ἐκατομμυριούχους συμπατριώτας του, οὐ ὁποιοὶ χρησιμοποιοῦν τὸν πλοῦτον των εις ἔργα ταπεινά ἢ εις τὴν ἀγορὰν γαιβρωῶν ἡψηλῆς κοινωνικῆς τάξεως ἀλλὰ μηδαμινῶν ὑποδουλικῆς ὁ ἴδιος ὁποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀμερικανός πολίτης. Κάθε ἄνθρωπος, λέγει, που θέλει τὸ καλὸν τῆς πατρίδος του πρέπει νὰ λάβῃ μέρος ἐνεργὸν εις τὴν πολιτικὴν ζωὴν. Ἀπό ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς, τὸ ἔθνος μας κρατεῖ εις τὰ χέρια του τὴν τύχην του μέλλοντος. Πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν με ἡρεμίαν πρὸς ἀποκάλυψιν του μεγέθους τῶν κινδύνων μας νὰ τὰς ἀναγνωρίσωμεν εὐλικρινῶς και νὰ τὰς νικήσωμεν τότε με ἀκατάβλητον θέλησιν. Ποτὲ δὲν θὰ καταβάλωμεν τοὺς κινδύνους που ἐμποδίζουν τὸν δρόμον μας, ποτὲ δὲν θὰ ἀποκτήσωμεν τὸ ἀληθινὸν μεγαλεῖον, ποτὲ δὲν θὰ φθάσωμεν τὸ ὕψιστον ἰδεώδες τὸ ὁποῖον μας ἐπρόβαλαν οὐ ἰδρυτοὶ και σωτῆρες τῆς μεγάλης ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας, ἄν δὲν ἡμεῖθα Ἀμερικανοὶ ψυχῆ τε και σώματι, συναισθανόμενοι τὴν εὐδύνην που φέρει τὸ ὄνομα μόνον Ἀμερικανός, και ὑπερήφανοὶ νὰ ὀνομαζώμεθα ἔτσι.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Περιοδικά :

Εἰς τὸ «Γεωργικὸν περιοδικόν» Δεκεμβρίου.—Ἰανουαρίου, ὁ κ. Γ. Α. Τουφεξῆς, γεωπόνος-μελισσοκόμος ἐν τῇ Γεωργικῇ ἐταιρείᾳ δημοσιεύει ὑπὸ τὸν τίτλον «Μελισσοκομικά» διαφόρους συμβουλὰς πρὸς τοὺς μελισσοκόμους. Ὅπου ὑπάρχει ἀλλεπάλληλος και διαρκῆς ἀνθήσις, δυνάμεθα ἀσφαλῶς με τὸ νέον σύ-

στημα τῶν κυψελῶν νὰ τρυγήσωμεν 2 και 3 φορές τὸ έτος. Ἡ βίσις τῆς ἐπιτυχίας τῆς μελισσοκομικῆς ἐγκεται εις τὴν ἑξασφάλισιν τῆς τροφῆς τῶν μελισσῶν. Τὸ μέρος πρέπει νὰ εἶναι προσταλαγμένον από τὸν βορρῶν. Ἡ σκιά κατὰ τὸ θέρος και ὁ ἥλιος τὸν χειμῶνα εἶνε ἀναπόφευκτα. Κατόπιν ὁ συγγραφεὶς συνιστᾷ ὡς καλλιτέρον τὴν κυψέλην συστήματος Dadant. Ἡ κυψέλη αὐτὴ συνίσταται κυρίως από 6 μέρη: από τὸν

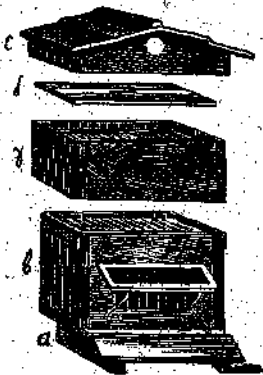

κινητὸν πυθμῆνα από τὸ πρῶτον κιβώτιον, πρῶτον πάτωμα, από τὸ δεύτερον πάτωμα, τὸ διάφραγμα τὴν σκεπὴν και τὰ πλαίσια τελάρα.

Ὁ πυθμῆν α εἶνε κινητός δια νὰ καθαρίζεται όταν παρίσταται ἀνάγκη. Τὸ πρῶτον πάτωμα β χρησιμεύει ὡς πολλαπλασιαστήριον τῶν μελισσῶν και εἶνε ἡ κυρία κατοικία, ἡ φωλεὰ αὐτῶν, εις αὐτὴν δὲ τοποθετοῦνται 11 μεγάλα πλαίσια γύλινα, τὰ ὁποία θὰ φέρουιν τὸς κηρήθρας με τὰς μελίσας. Τὸ δεύτερον πάτωμα γ φέρει ἐπίσης 11 γύλινα πλαίσια μικρά. Ἐκ του μέρους τούτου τῆς κυψέλης ἐξάγομεν τὸ μέλι, όταν δὲ ἦνε τὸ έτος καλόν, ἔχομεν και τρίτον και τέταρτον τοιοῦτον.

Εἰς τὰ μέρη, ὁπου ὑπάρχει ἀρκετὴ ἀνθήσις, κατὰ τὸ θέρος δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν και γ πάτωμα με 11 ἐπίσης πλαίσια.

Ἡ κυψέλη σκεπάζεται δι' ἐνός ξυλίνου καλύμματος, τὸ ὁποῖον φέρει ἐκατέρωθεν 2 ὀπὰς, αὐ ὁποιαί χρησιμεύουιν δια τὸν ἀερισμὸν αὐτῆς (σχ. 2).

Ἡ τιμὴ τῆς κυψέλης συστήματος Dadant δὲν ὑπερβαίνει τὰς 17 δραχ.

Τὰ προτερήματα τῆς εὐρωπαϊκῆς κυψέλης εἶναι ἀναμφισβητήτως ἀνώτερα ἀπὸ τὰ του ἑντοπίου συστήματος διότι ἀνεξαρτήτως του διπλασίου και τριπλασίου εἰσοδήματος θὰ δυνάμεθα νὰ τροφοδοτήσωμεν τὰς μελίσας μας εὐκολώτατα και νὰ ἐφαρμόσωμεν ἐκεῖνα

τὰ ὁποία ἐπιτάσσει ἡ μελισσοτροφία, όταν προσβληθῶσιν οὐ μέλισσαι από ἀσθενείας.

Ἡ «**Revue Horticole**» δημοσιεύει παρατηρήσεις του Dieulevenit περὶ τῆς χρήσεως του αἵματος τῶν σφαγείων ὡς λιπάσματος τῶν λαχανικῶν. Τὰ ἀποτελέσματα ἀπεδείχθησαν κατὰ ἐν τρίτον ἀνώτερα τῆς συνήθους δι' άλλων λιπασμάτων παραγωγῆς.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Διαλέξεις τῶν Παναθηναίων :

14 Μαρτίου.—Ὁ κ. Γρηγόριος Ξενόπουλος: Περί Ἐμμανουήλ Ροῦδη.

Ἡ Δις Εἰρησμένη Εὐανθάκη τῆς «Νέας Σκηνῆς»: Ἀπαγγελία τῆς «Τρελλῆς Μάνας» του Σολωμοῦ.

31 Μαρτίου.—Ὁ κ. Α. Γρ. Καμπούρογλου: Θέμα: Ὁ Ἅγιος Τάφος εις τοὺς πρόποδες τῆς Ἀκροπόλεως.

Ὁ κ. Μ. Μαλακίσης ἐξέδωκε εις πολιτικῆς τεύχος τὸ μονόπρακτον δράμα του «Ἡ Κερά του Πύργου» τὸ δημοσιευθὲν εις τὰ «Παναθηναία».

Ὁ κ. Σ. Λοβέρδος ἐκδίδει προσεχῶς εις βιβλίον τὴν μελέτην του περὶ φροολογικοῦ συστήματος τῆς Ἑλλάδος, τῆς ὁποίας περιλήψιν ἀνεκοινώσεν εις δύο συνεχεῖς συνεδρίας του Νομοικῶν και Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τμήματος του «Παραγασοῦ» συμπληρωμένην δια τῆς ἐπὶ του φόρου του εἰσοδήματος ἐιδικῆς μελέτης, τῆς δημοσιευθείσης εις τὸ προτελευταῖον τεύχος τῶν «Παναθηναίων».

Τὴν 6 Μαρτίου ἔγιναν τὰ ἐγκαίνια του τμήματος Παιραῶς· Χαλκίδος του ὑδροδρόμου Λαοσίσης. Τοῦ τραίνου ἐπέβησαν δὴλ ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια. Τὸ ταξίδι ἀπ' Ἀθηνῶν εις Χαλκίδα διήρκεσε 3 ώρας. Ἡ Ἀγγλία και ἡ Γαλλία ἀπέστειλαν εις τὴν ἐορτὴν τῶν ἐγκαίνιων δύο πολεμικά.

Μαζὶ με τὴν δημοσίευσιν του ἀποσπάσματος του «Ἠλία Μηνιάτη εις τὰς Ἀθησαυτικῆς Σελίδας» του τεύχους αὐτοῦ, ἐδιαβάσαμεν εις τὸ «Ἄστυ» τὴν εἰδησίην, ὅτι ὁ κ. Τζητέλης ἔθεσεν εις τὸν τάφον του Μηνιάτη, εις τὸν ναόν του ἁγίου Νικολάου ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐνεπίγραφον πλάκα, τιμῶν τῶν μεγάλων ἱεροκήρυκα τῆς πατρίδος του.

Ὁ περυσινός άνωνύμος δωρητῆς τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ἀπέστειλε και πάλιν χειρόγραφον του 127 αἰῶνος ἐκ σελ. 156 περιλαμβάνον ἀποσπάσματα δύο γνωστῶν κωμῶδιῶν του Ἀριστοφάνους μετὰ γλωσσισμῶν και σχολίων εις μὲν τὰς σελίδας 1—112 ὑπάρχουσαν οὐ στίχοι 19—1209 του Πλούτου, εις δὲ τὰς σελίδας 120—156 οὐ στίχοι 1—186 και 207—366 τῶν Νεφελῶν.

Ἄλλος άνωνύμος προσέφερε τέσσερα χειρόγραφα του 1Η' και 1Θ' αἰῶνος. Τὸ ἐν περιλαμβάνει ἐκτεταμένην συγγραφήν περὶ τῆς ἀρχῆς πικρῶν τῶν ἐπιστημῶν, κατὰ μετάφρασιν ἐκ του γαλλικοῦ, τὸ ἄλλο εἶνε «Ἱατροφιλοσόφου» του ἐκ Δολιανῶν τῆς Πελοποννήσου ἱατροφιλοσόφου Τζωάννη Γαμπαναπούλου, τὸ τρίτον εἶνε «Ἀλφαριθμητῶν ὀνοματολογίου φαρμάκων» του ἴδιου και τὸ τέταρτον περιέχει τὴν θεοσέβειαν του Θεοφίλου Καίρη ἐκ γραφῆς πιστοῦ μαθητοῦ του.

Εἰς τὸ μέγαλον ἐκδοτικὸν κατᾶστημα Π. Α. Σακελλαρίου ἤρχισε ἡ ἐκτύπωσις του «Πανελληνίου Ἐθνικοῦ Λευκώματος» ὑπὲρ του Παναγιῶτου Τάφου. Τὸ Λεύ-

κομα εις κανένα δεν θά σταλή δωρεάν, ούτε εις αυτούς τους συνεργάτας χάριν του Ιερού σκοπού διά τόν όποιον εκδίδεται. Διά την Ελλάδα τιμάται δρχ 5 και διά τό έξωτερικών φρ. χρ. 5. Αί συνδρομαί αποστέλλονται όνομασί προς τόν κ. Κ. Μανιάκη, άντεισαγγελέα Άρχειού Παύου, όδός Άριστοτέλους 29.

Κατά τό 1903 ή Έθν. Βιβλιοθήκη έπλουτίσθη:

Κατά τόμους ή τεύχη εκ δωρεών διαφόρων, τών όποιων αί πλείοται εκ τών αποθηκών του Υπουργείου Παιδείας 27,362.

Κατό τόμους εξ αγορών 1,960.

Κατά τόμους εξ ανταλλαγών 1,275.

Πρός τούτους έλήφθησαν:

Έγγραφα εκ του αρχείου του Υπουργείου τών Οικονομικών 124,000.

Έκ διαφόρων δωρεών 2,150.

Χειρόγραφα εκ δωρεών 18.

Χειρόγραφα εξ αγορών 3.

Ό άποσφαιρικός όχη, ό όποιος ένίστε εινε άγωγός μισμάτων, περιέχει έν τούτοις ποσότητα φορμαλδεΐνης ή όποία εινε ισχυρόν άντισηπτικόν και άποτελεί σπουδαίον παράγοντα εις την δημοσίαν υγιειάν.

Εις την γερμανικήν σειράν καλλιτεχνικών μονογραφιών « Η Τέχνη », προσετέθη τό τεύχος τό άπεριωμένον εις τόν γάλλον ζωγράφον Ι. Φ. Μιλλέ. Συγγραφεύς, ό διευθύνων την σειράν αυτήν Ριχάρδος Μούτερ. Τό έργον του Μιλλέ, του ζωγράφου της άγροτικής ζωής, μελετάται έπισταμένως. Εις την ίδίαν σειράν έγραψε ό Χάνς Σίγγερ περί του άμερικανού ζωγράφου Ούόλτερ, και ό Κάρλ Σάιφερ περί του βέλγου γλύπτου Κωνσταντίνου Μενιέ.

Αί παραστάσις τών έργων του Βόγνερ εις τό Μπαυρόντι αρχίζουν την παρασκευήν 9 προσεχούς Ιουλίου με τόν « Ταχόδερ ». Τό Σάββατον 10 Ιουλίου ό « Παρσιφאל ». Την Δευτέραν « Τό δακτυλίδι του Νιμπελγην ».

Τό Πόρτ-Άρθουρ όνομάζετο άλλοτε Λου-σουν-κάου. Τό 1858 έν άγγλικόν πλοίου, ή Άλγερίνη, εισηλθε εις τόν λιμένα. Πρώτην φορά ένεφανίζετο ζένη σημαία. Ό Άρθουρ πλοίαρχος του πλοίου ήγκυροβόλησε εις τό Λου-σουν-κάου. Είς άνάμνησιν του γεγονότος τό Λου-σουν-κάου μετωνομάσθη υπό τών άγγλων Πόρτ-Άρθουρ — λιμήν Άρθουρ.

Άπέθανε ό ρώσος κριτικός και δημοσιογράφος Νικόλαος Μιχαηλόφσκυ, ένας από τούς έπιφανεστέρους άντιπροσώπους τών ρωσικών γραμμάτων.

Ό Λέων Τολστόϊ έδιάβασε τελευταίως εις στενόν κύκλον φίλων και συγγενών του τό νέον του μυθιστόρημα « Μετά τόν χορόν », τό όποιον δεν θά δημοσιεύσθι πρό του θανάτου του. Τώρα εργάζεται εις μέγα κριτικών έργων περί Σαίξπηρ, τό όποιον πλησιάζει επίσης νά τελειώσθι.

Δύο αίθουσαι του Ιστορικού Μουσείου της Μόσχας άπερισκόσθη νά χρησιμεύσουν ως « Μουσείον Τολστόϊ », όπως υπάρχουν ήδη και άλλων μεγάλων ρώσων συγγραφέων. Εις τό Μουσείον αυτό θά περιληφθούν τά χειρόγραφα, προσωπογραφίαί και άλλα άντικείμενα άνήκοντα εις τόν Τολστόϊ.

Ό Στένταλ έλεγε: Δεν άρχει νά γράψης ώριμίας φράσις: χρειάζεται κάτι νά έχης μέσα σου νά δώσης και εις αυτός.

Ίαπωνικά παρουσία:

Άσχημη γυναίκα δεν αγαπάτον καθόρητη.

Πέφτει και ή μαίμου από τό δένδρο.

Όί προφήται δεν γνωρίζουν τίποτε για τόν έαυτόν τους.

Σε τρία χρόνια και ή άσθένεια άκόμη γίνεται άνάγκη.

Ό ιατρός θεραπεύει τόν άρρωστον άν δεν πεθάνη.

Η άμάθεια εινε εύτυχία.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Η ΚΥΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΓΟΥ υπό Μ. Μαλακία — δρόμα. Ανατύπωσις εκ τών « Ποναθηναίων ». Έκδοσις πολυτελής Άθήναι 1904 τυπογραφείον Π. Δ. Σακελλάρου σχ. 16, σελ. 40 δρχ. 3.

ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ υπό Χ. Αννίνου — Σύλλογος προς διάδοσιν ώφελίμων βιβλίων Άθήναι 1904 τυπογραφείον « Έστία » Κ. Μάιονερ και Ν. Καργαδούρη σχ. 16 σελ. 80 δρχ. 0.40.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ υπό Ιωάν. Χ. Κούσουλα δ. φ. Άθήναι 1904, τυπογραφείον Παρρασκευά Λεώνη σχ. 16 σελ. 88 δρχ. 1.50

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ συμπλήρωμα τεύχος 18ον περιέχον δικλόν πίνακα της Κωνσταντινουπόλεως (Β .) και άρθρα από του Λιμπόρι μέχρι Μάλστατ, εξ άν άναφέρομεν ως έκτενέστερα τά έξής: Λουτρακίου ύδατα. Λοχίτις έκκλησία. Μαγνησία. Μακεδονία Έκαστον τεύχος τιμάται λ. 80, εις τας έπαρχίας λ. 90, εις τό έξωτερικών δρχ. 1. Έκδόται Μπέκ και Μπάρε Άθήναι.

ΝΕΑ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ήτοι δι. αυτή ειναί πηγή και μήτηρ της τών Έλλήνων συγγραφέων γλώσσης και ουχι θυγάτηρ υπό Σπυρίδωνος Δ. Σκλία. — Άθήναι 1904 τύπος Ν. Ταρνοσπούλου σχ. 16ον σελ. 60 δρχ. 1.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ τών σηροτροφικών εκ κυριών επιτροπών ψηφισθείς υπό του διοικητικού συμβουλίου της έλλην. γεωργικής εταιρείας. Έν Άθήναις, τύπος Π. Δ. Σακελλαρίου.

ΔΟΓΜΑΤΟΣΙΑ του δίου. συμβουλίου και έκθεσις τών έλεγμάτων της εταιρείας έλλ. πυριτιδοποιείων χημικών και βιομηχανικών προϊόντων διά τό έτος 1903. Έν Άθήναις, τύπος Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ της Άρχαιολογικής Έταιρείας του έτους 1903. Έν Άθήναις, τύπος Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

ΔΟΓΜΑΤΟΣΙΑ του διοικητικού συμβουλίου της εταιρείας τών δημοσίων και δημοτικών έργων διά τό έτος 1903. Έν Άθήναις, τύπος Π. Δ. Σακελλαρίου 1904.

Αγγέλλονται:

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝ τριμηναίον περιοδικόν σύγγραμμα συντασσόμενον και εκδιδόμενον υπό Στυρ. Π. Λάμπρου. Έν Άθήναις, Βιβλιοπωλείον Π. Δ. Σακελλαρίου.

Η ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΙΣ υπό Σ. Δοβέρδου. — Ο ΚΑΛΙΝΟΣ υπό Ρ. Δημητριάδου. — Σύλλογος προς διάδοσιν ώφελίμων βιβλίων.

Αιόρθωσις:

Εις τό τελευταίον τεύχος εκ τυπογραφικού λάθους έτέθησαν εις την μετάφρασιν του « Πανός » δύο ξέναί λέξις.